

مرآة العرفان و لبّه شرح رسالة من عرف نفسه فقد عرف ربه

مؤلف

محي الدين ابن عربي

لسان عربي يه شرح

احمد سليمان الطرابلسي الاروادي

لسان توركي يه ترجمه

احمد عوني قونوق

١٣٤١/1922

Hazırlayanlar

Duygu Kara

Mine Kara

2022

Önsöz

Muhyiddîn İbn Arabî'nin "Ehadiyyet Risâlesi" olarak da bilinen "Men Arefe Nefsehu Fakad Arefe Rabbehu" isimli risâlesini Ahmed Süleymân El-Trâblusî El-Ervâdî şerh ederek "Mirâtü'l-İrfân Ve Lübbe Şerhu Risâletün Men Arefe Nefsehu Fakad Arefe Rabbehu" ismini vermiş ve bu şerhi Ahmed Avnî Konuk 1922 yılında Türkçeye çevirmiştir.

Risâle, Atatürk Kitaplığında kayıtlı olan farklı nüshalar karşılaştırılarak çeviri-yazısı yapılmıştır. Esâs alınan nüsha (O.E.83) demirbaşta kayıtlı olan nüshadır. Sayfa sayısı otuz sekiz (38) olup bu nüsha müellif tarafından istinsâh edilmiştir.

Eserin rika halinde ki sayfa numaraları, elyazması nüshayla karşılaştırma yapılırken kolay olması açısından sayfa başlangıcında [٢]،[١] vb. şeklinde yazılmıştır. Belirtilen sayfa numaraları el yazısıyla olduğundan sayfa uzunlukları matbû' metinde değişiklik gösterebilmektedir.

Eserde herhangi bir sadeleştirme yapılmamış ve benzer kelime kullanımına gidilmemiş olup aslına uygun olarak rika metin matbû' metin haline getirilmiştir. Mürekkebin karışması ve yazıların birbirine girmesi nedeniyle okunamayan kelimeler (...) şeklinde belirtilmiştir.

Dikkatimizden kaçan ve hatamızdan kaynaklanan, yanlış okunmuş kelimeler, kullanılması gereken harf yerine benzer harf (ج،ح) kullanımı vb. hatâlara rastlanılabilir. Bu yanlışlıklar, tesâdüf edildikçe düzeltilecektir.

بسم الله الرحمن الرحيم

حمد اولسون او ذات اجل و اعلايه كه رسولبريني توحيد ايله كوندردي. و آنلري اصطفيا ايلدي. و مصطفى بي آنلره رسول قيلوب آنك نصرتنه و آكا ايمانه آنلري دعوت ايتدي. و آنك دينيني، آنك علوي و شريعتي ايله عاملين اولان امتنك خلفاسيله تأييد ايلدي كه آنلر، حضرت شيخ اكبر نبيله قدر، جيلاً بعد جيل آنك وارثلير. امدى جناب شيخ اكبر كيزليلرك كليديني آچدى و علوم وراثتي، اصحاب ولايته اظهار و اهلنك غيرندن رموز و اشارات ايله اخفا ايلدي. بويله اولنجه هر بر عالم تحرير، آنلرك ساحل مجارنده و نوريله مستنير اولور. جناب شيخ اكبر علم صحيح و كشف صريح صاحبيدر. او حضرت استار عرفاني آچوب حوادث زمان ميدانلرنده جولان بيوردى و مستقبليه تحدث ايده جك اموردن خبر ويردى. نته كم بلازاده و لانقصان بيوردغي كبي واقع اولدى. و او جمله دن اوله رق ملوك آل عثمانك وجودندن خبر ويردى. و آنلري عنايه صراحه مدح ايلدى. و آنلردن هر برينك مدتته و وزير صدارتنه رمز و تلويح ايله اشارت ايتدي.

امدى آنلرك مدحي، حسن سيرتلىرينه [۲] و ظاهراً و باطناً آنلرك حق تعالى حضرتلريله اولان صدقلىرينه دليلدر. زيرا حكملريني او امر شرعيه تطبيق و آثار نبويه تعظيم آنلرك قواعد اوليله لري جمله سندنر. بويله اولنجه حال، فعللري سببيله ملكلرينك تخليديني ايجاب ايتدي. و بو قواعد و امر مفيد متممه، سلطان اعظم و سلطان سلاطين العرب و العجم، مولانا ملك الفريد السلطان عبدالمجيد حضرتلرينك ظهورينه قدر دوام ايتديلر. الله تعالى آنك ايام دولتنى عدل و امن و امان ايله دائم بيورسون. و مدى الزمان سوء قرنايى آندن چويرسين و وزراسنى و واليرينى عدله و فعل خيرا ته موفق بيورسون. بفضل سيدنا محمد المصطفى سيدالسادات صلى الله و سلم عليه و على آله و اصحابه مادامت السموات.

بعده ملك ديانه محتاج بر عبد اولان احمد الاحمدى النقشبندى الخالدى الاكبرى ابن سليمان سترالله تعالى "له كل عيب و غفر له عن كل ذنب و ريب" ديركه: او حد فضلا و اسعد وزرا و نبلا ويسى پاشا حضرتلري قطب عارف و صاحب لطائف و معارف، سيدم الشيخ محى الدين ابن عربى ذى العلم الوهبي قدس الله تعالى روحه و نور جدته و خريجه حضرتلرينك (من عرف نفسه فقد عرف ربه) رساله سنى شرح ايتمه مى دارالخلافة العليه ده بندن طلب ايتدي.

امدى رب الاربابه استخاره ايتدم. ايجاب ايله جواب حاصل اولدى. عالم سر و خافينك فيض فضلندن استمداداً آكا باشلادم. و آكا [۳] (مرآت العرفان و لبّه شرح رساله من عرف نفسه فقد عرف ربه) اسمنى قويدم و ديديم:

حضرت فتاح كريمده خاشع اولان شيخ بيوردى كه:

[بسم الله الرحمن الرحيم] بسمله ايله باشلاديلر زيرا بسمله هر بر كتابك مفتاحيدر. و رب الاربابه شكراً حمد له ايله ثنا ايدوب بيورديلر:

[الحمد لله الذي لم يكن قبل وحدانيته قبل] يعنى "جنس حمد، وحدانيتك اوكنده، اوك اولميان الله تعالى يه مخصوصدر" اوك، صوكك ضدديدر. آنك وجودينك اولى يوقدر، ديمكدر.

[ألا] يعنى "آگاه اول كه" فتحيت ايله ادات استفتاحدر.

[والقبل هو] يعنى "اوك دخى اودر" حق تعالىنك (هُوَ الْأَوَّلُ) قولندن مأخوذدر.

[ولم يكن] يعنى "اولمادى" و موجود اولمادى ديمكدر.

[بُعْدُ فِرْدَانِيَّتِهِ] يعنى "فردانيتك صوكنده" ذاتنده و صفاتنده و افعالنده آنك وحدانيتي ديمكدر.

[بُعْدُ إِلَّا وَابْعَدُ هُوَ] يعنى "صوك. آگاه اول كه صوك دخى اودر" حق تعالىنك (وَالْآخِرُ) قولندن مأخوذدر.

[كان] يعنى "الله تعالى موجوددر"

[ولا قبل معه] يعنى "آنكه برابر اوك يوقدر" قبلية ايله وصف اولندى.

[ولا بعد معه] يعنى "آنكه برابر صوك يوقدر" بعديت ايله وصف اولنور.

[ولا قرب] يعنى "قرب يوقدر" اقربيت ايله وصف اولنور.

[ولا بعد] يعنى "بعد يوقدر" بانك ضمى و عينك سكونيله قريك ضديدر. ابعديت ايله توصيف اولنور، ديمكدر.

[ولا كيف] يعنى [۴] "كيف يوقدر" كيف كلمه سى كندوسنده احوالدين افتفهام واقع اولان بر اسم مبهم غير متمكندر.

[ولا این] یعنی "این ده یوقدر" این کلمه سی زماندن سؤالدر. احوال زمان اولمامسی حیثیتندن هر ایکیسنی ده نفی ایتدی.

[ولا حین ولا اوان ولا وقت ولا زمان ولا فوق] یعنی "حین و اوان و وقت و زمان و اوست دخی یوقدر" آنکله برابر موجود اوله رق.

[ولا تحت] یعنی "آلت ده یوقدر" حدود ایله وصف اولنور.

[ولا کون] یعنی "کون دخی یوقدر" آنکله برابر موجود یوقدر؛ بلکه موجود آنجق اودر.

[ولا مکان] یعنی "مکان دخی یوقدر" امکنه جنسندن.

[و هو الان کماکان] یعنی "و حق تعالی شمديکی حالده دخی اویله جه موجوددر" سیدالاکوانک (ان الله کان ولا شیء معه و هو الان علی ما علیه کان) قولی موجبجه.

[هو الواحد بلا وحدانية] یعنی "حق تعالی وحدانیت اولمقسزین واحددر" قبل الخلق صفات و اسما و نسب تعیناتینی تعداد ابدنک انتخاسی اعتباریله بالذات منفرددر، دیمکدر.

[وهو الفرد بلا فردانية] یعنی "حق تعالی تکک اولمقسزین تکدر" کذالك آنی وصف ایدنک وجودندن اول فرددر، دیمکدر.

[ليس مركباً من الاسم والمسمى] یعنی "حق تعالی اسم و صاحب اسمندن مرکب اولمدی" اکر مرکب اولایدی حادث اولور ایدی. بوندن منزهدر. بلکه اسمی ذکر ایدر و مسما می مراد ایلرز.

[فان اسمه هو و مسماه هو] یعنی "حق تعالینک اسمی ذات علیه سیدر. و مسماسی ده [۵] ذات شریفیدر" قُلِ ادْعُوا اللَّهَ أَوْ ادْعُوا الرَّحْمَنَ أَيًّا مَا تَدْعُوا فَلَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى " قولندن مأخوذاً ذات علیه سیدر، دیمکدر.

[فلا اسم غیره] یعنی "زیرا اسم آنک غیری دکدر" بلکه اسم آنجق اودر، دیمکدر. بو محققین اوزرینه جاری اولان شیدر و او اسم، (لا اله الا الله محمد رسول الله) دین کمیسه نک کفرینی مستلزم اولماق ایچون، عین مسمادر. اسم، مسمانک غیری اولدیغی وقت، ذات مقدسه نک غیرینه وحدانیت ایله و ذات مطهره نک غیرینه رسالتله اقرار ایتمش اولور. و علمانک بعضیسی توقف ایتدی؛ چونکه سلف، اسم و مسما و صفت و موصوف و تلاوت و متلو حقارنده سوز سویلدیلر. زیرا بو محل مزالقی اقدامدر. غیرک ضالته دوشمندن خزر اولنور. و علماء اعلامک بعضیسی تفصیل ایدوب اسماء شریفه یی درت قسمه تقسیم ایتدی: برنجیسی اسماء ذاتدر که آکا هی هو دیرلر. ایکنجیسی اسماء صفاتدر که آکا هی هو ولا هی غیره دینمز. اوچنجیسی اسماء تنزیهیدر، او ده قدوس و امثالی کبی تقدیس مطلقه دلالت ایدن شیدر. دردنجیسی اسماء افعالدر. او دخی خلق و رزق کبی فعل اوزرینه تسمیه ده دلالت ایدن شیدر. محققینک بر قسمی، کندوسنده اشتقاق واقع اولان شیده کی معنا بر تک اسمده اولمدیغنه نظر ایتدیلر. زیرا اسم مسانک عینیدر. اکر آنک غیری اولایدی؛ (لا اله الا الله الخالق) دین کمیسه نک کفری لازم کلیردی. امدی اسم، مسمانک غیری اولمادیغی متعین اولدی.

[ولا غیره] یعنی "و حق اسمنک غیری دکدر" موجودات اوچ اولمق اعتباریله اسمک غیری [۶] دکدر، دیمکدر که آنلرده الله تعالینک ذاتی و صفاتی و صفاتنک صفاتیدر. و صفاتنک صفاتی آنک مخلوقاتیدر. زیرا قدرت، مقدورک و علم، معلومک ایجابینی اقتضا ایدر. و واحد اولک صفاتی ده بونک کبیدر. زیرا آنلر تعطیل قبول ایتمز. و بو محل، اسرار محبین موجودینک کشفنه محتاجدر. چونکه آنلر، کندیلرندن هر برینک طور قلبنه، رفیع الدرجاتک بارقات انوارینک اشعه سندن وارد اولن شینک شدتی سببیه ندهش اولوب بو اسرارک کتمنه طاقت کتیره مزلر. زیرا کیم که بر شیئی چوق سورسه، آنک ذکرینی اکتار ایدر. و بر کمیسه محبوب اولمادقجه محب اولماز. حق تعالی (يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ) بیوردی. بناءً علیه آنک حبی، احباب مکرمیننک (رضی الله عنهم اجمعین) حبدن اولدی.

امدی واردات ورود ایتدیکی وقت، عارف آنلری عبارات صریحه ایله تکلم ایدر. صاحب غفلات آکا انکار ایلر. آنلر اعمی ایله بصیر کبیدرلر. زیرا اعما کونی ظلام کورور؛ بصیر ایسه، انوار و محاسنی کوروب هیامانی آرتار. امدی عارف، مشهودات بصریه سی حسبیه تکلم ایتدیکی وقت، اعما بو مشهودات عالییه یی رد و انکار ایدر. اکر اعما عقل سیدید صاحبی اولورسه، بصیرت صاحبی بصیر اولدیغی ایچنو بصر حدیدیه کورن کمیسه نک قولنی تسلیم ایدر. و عارف سریره ممیزه صاحبیدر. ورود وارداتدن ناشی بعضاً قلبی انشاد ایله بعضاً سبک عباراتده کلام مسجع ایله اراحه ایدر. و بو حضرات قدسیه نک تجلیسی حسبیه واقع اولور. اولکیسی حضرت فردیه درکه [۷] بو حضرت (ان الله کان ولا شیء معه وهو الان علی ما علیه کان) در. یعنی "الله تعالی موجود ایدی. آنکله برابر

بر شی یوق ایدی و او شمیدیکی حال ده دخی بولندیگی حال اوزره در " دیمکدر. ایکنجیسی حضرت مقیتدر که بو حضرت دخی (وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ) در. یعنی "نزهده اولور ایسه کز او سزک ایله برابر در" دیمکدر. اوچنجیسی حضرت و ترتبدرکه بو حضرت، مخلوقاتک فنا سندن صوکره حق صبحانه حضرتلرینک (لَمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ) قولى عندنده ثابتدر.

معلوم اولسون که عرفاء قدس الله اسرارهم حضراتنک قواعدی کتاب عزیزه و سنت نبویه مبنیدر. اهل سنت علماسنک ذکر ایتدیگری قاعده کلیه، ظاهرینه حمل اولنان نصوصدن عبارتدر. و سیدالاکوان بیوردی که (ان الله كان ولا شيء معه وهو الان على ما عليه كان) یعنی "اکوانی خلقدن مقدم موجود اولوب کندوسيله برابر بر شی موجود اولمیدیگی کبی شمیدیکی حالده دخی موجود اولوب انکله برابر بر شی یوقدر، دیمکدر. زیرا آنلرک قعواعد شریفه لری اعتباریه بو موجودات حادث منجه اعراض کبیدر. چونکه آنلر نفسلریله قائم دکلدرلر. بناء علیه آنلری اقامه ایدن و آنلری تحریک و تسکین ایلین الله تعالیدر که آکا رجوع اولنور. نته کم حق تعالی (وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ) بیورر. حق تعالی اکوانک محرکی اولنجه مخلوقاتک و فعللرینک خالق اولمش اولور. امدی مخلوقات دلرکک آلتی کبی اولور. دلرک کسرایله یونتار و دستره ایله بیچر. بو آلتیه دلرکک افعالندن بر فعل نسبت اولنماز. بناء علیه کسر صندیگی ویا منجور معلومندن بر شی یاپدی دینه مز. بلکه فعل، کسره و دستره دکل [A] بحسب الظاهر دلکره اسناد اولنور.

معلومک اولسون که صاحب مفاخر اولان مصطفی صلی الله علیه و سلم افندمز، اصحابنک بعضیسنه شریعت و علم ظاهر ایله ختاب بیوردی. و آنلردن صدیق اکبر و مدینه علم افخرک بابی اولان حضرت علی کبی هر بر عالم ماهرده حقیقت ایله رمز ایلهدی. و حضرت صدیق حسنده کندوسنه ثانی اولمیانک حسبيله اشتغالدن ناشی، علوم حقیقیه نک وراثتی حضرت علیه انتقال ایلدی. حضرت صدیق (ما رابت شيئاً الا و رایت الله قبله) یعنی "بر شی کورمدم الا که اولان الله تعالی پی کوردم" بیوردی و حضرت علی رضی الله عنه دخی (لم اعبد رباً لم اره) یعنی "کورمیدیکم ربه طایمام" بویردی. و حضرت شیخ اکبر حضرت علیدن علمه و آنده ظاهر اولان سره توارث ایتدی. بناء علیه بشرک فهمندن عاجز اولدیگی توحید حقیقی ایله تکلم ایلدی. و بو رساله نک آخرنده (والو اصل تکفیه الا شاره) قولنه قدر ذکر ایلدیگی عبارات، آنک اولنده مقدمه کبی اولمق مناسب اولور. بیورورلرکه (و ان سائل وقال انت تثبت الله وتنفی کل شیء فما هذه الا شیء التي تراها) یعنی "اگر بر سائل سؤال ایدوب دیسه که سن هر شی نفی ایدوب اللهی اثبات ایلدک. امدی بو کوردیکک اشیا نه در؟"

جناب شیخ رضی الله عنه آنک بو قولنه جواب اوله رق بیوررکه (فالجواب قلت في هذه المقالات مع من لا يرى سوى الله شيئاً ومن يرى شيئاً سوى الله فليس لنامعه جواب ولا سؤال فانه لا يرى غير ما يدي ومن عرف نفه لا يرى غير الله ومن لم يعرف نفسه لا يرى الله تعالى وكل بما فيه الى... الخ) یعنی "جواب اوله رق دیرم که بو مقالات، بر شیء حقه غیری کورمین کمیسه یهدر. و بر شیء حقه غیری [9] کورن کمیسه یه بزم ایچون جواب و سؤال اولمدی. زیرا او کمیسه کوردیکی شیئک غیری کورمز. و نفسنی بیلن کمیسه، وجودده اللهک غیری کورمز. و نفسنی بیلمین کمیسه الله تعالی حضرتلرینی کورمز. و هر بر قاب ایچنده اولان شی ترشح ایدر... الخ" بن دیرم که غیر واصل اولان کمیسه، بو تمهید حیثیتله سکا تمهید ایتدیکمز صریح عباره ایلده آکلاماز. بویله اولنجه بز، مقام اسما صاحبی اولان شیخ اکبرک قولنه رجوع ایده لم:

[ولهذا هو الا سم والمسمى] یعنی "و بونک ایچون، اسم و مسماده اودر" اسم آنک غیری دکلدر، دیمکدر. اسم ایله مراد ذاتدر.

[هو الاول] یعنی "او، اولدر" آنک وجودینک افتتاحی یوقدر، دیمکدر.

[بلا اولیه] یعنی "اولیت اولمقسزین" اولیت وصفی اولمقسزین، دیمکدر.

[هو الاخر] یعنی "او، آخردر" آنک قدمنک ثبوتندن استحاله عدمندن ناشی وجودینک اختتامی یوقدر،

دیمکدر.

[بلا آخریه] یعنی "آخریت اولمقسزین" آخرتیک وجودی اولمقسزین، دیمکدر.

[هو الظاهر] یعنی "او، ظاهردر" ربوبیتی واضحدر، دیمکدر.

[بلا ظاهریه] یعنی "ظاهریت اولمقسزین" وصف ظهور اولمقسزین، دیمکدر.

[هو الباطن] یعنی "او، باطندر" اوهام و کیفیتدن محتجبدر، دیمکدر.

[بلا باطنیه] یعنی "باطنیت اولمقسزین" وصف بطون اولمقسزین، دیمکدر. جناب شیخ اکبر رضی الله

عنه بو ترتیبده سائلک جوابی حقنده صلی الله علیه و سلم افندمزک بیان بیوردیگی مرتبه عمایه اشارت [۱۰]

ایلدی. او سائل دخی ابوزر بن العقیلی رضی الله عنهدر که (یا رسول الله این کان رنبا قبل ان یخلق) یعنی "ریمز خلق مخلوقدن مقدم نرده ایدی؟" دیه صوردم (کان فی عماء ما تحته هواء وما فوقه هواء وخلق عرشه علی الماء) یعنی "آلتنده و اوستنده هوا اولمیان عماده ایدی و عرشنی صو اوزرنده خلق ایلدی، بیوردی". شعرانی قدس سره "ما) الندی معناسنه اولان موصوله دکل، نافیهدر. بناءً علیه عماء حق تعالینک خلقندن تجزی ایلدیکی اولکی مرتبهدر. و سیدم عبدالکریم جیلی بیوردی که عماء ایچون نسبت فوقیت یوقدر؛ فوقندن مراد کمالات الهیهدر. و نسبت تحتیت دخی یوقدر؛ تحتیتدن مراد، اوصاف خلقیهدر. بویله اولنجه عماء ایچون فوق و تحت یوقدر. بو ایکی تقدیرجه (ما) لفظی نافیهدر." بیوردی.

امدی ذات الهیهنک دخی من حیث هی کذالک وصفی و اسمی و رسمی یوقدر. یعنی آندن صادر اولان بر اثر یوقدر. آنجق آندن کتاب و سنتده اسماء و صفاتندن وارد اولان شی و کندوسنه نسبت اولنان آثار وارد. امدی بز صفات ایچون اسماء جامع ایله مسما اولان و اسماسی و صفاتی اعتباریله کندوسندن افعال صادر اولان ذاتنه اعتقاد ایتدک. جمیع آثار کونییه، بلا استثکال ولا استفسار، احکام شرع محمدیه ظاهراً و باطناً مجرد ایمان و تسلیمدر. زیرا آنلرک معرفتی، بر صفتله تعینات وجوهدن بر وجه ایله ممکن اولماز. و تعیناتک اولی، کون و عین المادیغی ثابتدر. آنک کندی ذاتنه علمیدر.

[هو وجود الحرف الاول] یعنی "او، اول [۱۱] حرفنک وجودیدر" ذات احدیهیه اشارت اولنان الف دیمکدر. یعنی ازل آزالده اشیانک اولی اولان من حیث هو حق تعالی حضرتلریدر.

[سر الاول] یعنی "حق سر اولدر" او، توجه ایجادی عندنده جانب حقدن هر بر شیئه مخصوص بولنان شیدر. حق تعالینک (إِذَا أَرَدْنَا أَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ) قولیله آکا اشارت اولنور. و ایشته بونک ایچون حق، آنجق حق بیلیر. و حق آنجق حق سور و حق آنجق حق طلب ایدر، دینلدی. زیرا آنجق بو سر، طالب حقدن و آکا محبدر. و آنی عارفدر. نته کم مقام حبی صاحبی مصطفی صلی الله علیه و سلم (عرفت ربی بری) یعنی "ربمی ربم ایله بیلدم" بیوردی.

[و هو وجود الحرف الاخر] یعنی "او، آخر حرفنک وجودیدر" آخره اشارت اولنان الفدرکه آنک نهایتی یوقدر، دیمکدر.

[سر الاخر] یعنی "او، سر آخردر" ابدی سرمدی اولان سردر، دیمکدر.

[و هو وجود حروف الظاهر] یعنی "و او ظاهر حرفلرینک وجودیدر" بو اسم شریف دیمکدر. زیرا آنک اسمی کندی ذاتیدر.

[و هو وجود حروف الباطن] یعنی "او، باطن حرفلرینک ده وجودیدر" حضرت شیخ اکبر قدس سره، حق سبحانه حضرتلرینک (وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيطًا) قولی و لایتله احاطه کلیه یه اشارت ایچون، بو اسماء شریفه بیننی ترتیب ایلدی. و بونده بر سر واردرکه کشف اولنماز؛ زوق ایدن بیلیر.

[فلا اول ولا آخر ولا ظاهر ولا باطن الا هو] یعنی "اول و آخر و ظاهر و باطن، آنجق حقدن" حق تعالینک (هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ) قولندن مأخوذدر.

[بلا سریان هذه الحروف في وجوده، وبلا سریان وجوده في هذه الا حروف] یعنی "آنک وجودنده بو حرفلرک سریان و بو حرفلردهده آنک وجودینک سریان اولمقسزین" [۱۲] زیرا حق تعالی کندیسنه بر شیئک حلولندن و آنک بر شیئه حلولندن منزهدر.

[فافهم هذا لئلا تقع في غلط الحلولية] یعنی "حلولییه طائفه سنک غلطنه دوشمامک ایچون بو بیانی آیو آکلا" که آنلر الله تعالی حضرتلرینک حوادثه حلول ایتدیکنی زعم ایدرلر. ممالک الممالک بوندن منزهدر.

[لا هو في شيء] یعنی "آنده بر شی یوقدر" که آکا حلول ایده.

[ولا شيء فيه] یعنی "او بر شیده دکلدر" که حلول ایده.

[لا داخلًا] یعنی "او شیده داخل دکلدر"

[ولا خارجًا] یعنی "او شیدک خارج دکلدر" طوغمادی و طوغورمادی

[ینبغی ان تعرفه بهذه الصفة] یعنی "و حق بو صفت ایله بیلیمک لازمدر" نفسنی او صفت ایله وصف

ایلدی.

[لا بالعلم] یعنی "حق علم ایله بیلینر" و مثلاً اولاً صفات علم ظاهری ایله بیلینر.

[ولا بالقول] یعنی "قول ایلدهده بیلنمز" علم کلامده اولان مقول دیمکدر. زیرا علم کلام، حقه عدم

وصولدن ناشی، آکا استدلالدن عبارتدر.

[ولا بالفهم] یعنی "فهم ایله ده بیلنمز" عقل ایله دیمکدر.
[ولا بالوهم] یعنی "وهم ایله ده بیلنمز" زیرا وهم مهالکه دوشورر. و هر نه شی که قلبه خطور ایده؛
الله تعالی آنک خلافیدر.

[ولا بالحسن] یعنی "حسن ایله ده بیلنمز" زیرا حق تعالی حواس ایله بیلنمکدن منزهدر.
[ولا بالعين، الظاهر] یعنی "ظاهر کوزی ایله بیلنمز" زیرا حق تعالی حوادثک رؤیتندن منز اولوب جمال
باهر صاحبیدر.

[ولا بالعين الباطن] یعنی "عين باطن ایله ده بیلنمز" کشف ایله و فراست ایله و اسرار ایله دیمکدر.
[ولا بالإدراك] یعنی "ادراك ایله ده بیلنمز" ادراك آکلاماق دیمکدر. (مشی حتی ادركه) [۱۳] (عاشی حتی
ادرك زمانه) و (ادركه ببصره) دینورکه اکا یتشنجیه قدر یورودی و آنک زمانه یتشنجیه قدر یاشادی و کوزیله
کوردی، دیمکدر. بونلرک جمله سی الله تعالی حقنده مستحیلدر.

[لا يراه إلا هو] یعنی "حق، آنجق حق کوردی" بلکه حق کندی کمال ذاتی و انسی کندی کوردی.
[ولا يدركه إلا هو] یعنی "حق، آنجق حق ادراك ایدر" بلکه او، جلال قدسی کندی ادراك ایلر.
[ولا يعلمه] یعنی "و آنی بیلمز" حقک ذاتی بیلمز، دیمکدر.

[إلا هو بنفسه، يرى نفسه وبفسه يعرف نفسه] یعنی "الا که کندی بیلر و کندی ذاتی، کندی
ذاتیه کورور و کندی ذاتی ایله عارف اولور" امدی الله تعالی یی عارف اولان کمیسه مصطفی صلی الله علیه و
سلمک (عرفت ربی بری) قول شریفی موجبنه، مرپی یی الله ایله عارف اولور.
[لا يراه أحد غير] یعنی "حق حقک غیری بر کمیسه کورمز" لن ترانی قول شریفی موجبنه. امدی بو
قول، مصطفی المختار علیه اسلامدن غیری هر بر مخلوق ایچون عامدر.
[ولا يدركه احد غير] یعنی "حق حقک غیری بر کمیسه ادراك ایلمز" (لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ
الْأَبْصَارَ) آیت کریمه سی موجبنه.

[حجابه وحدانيته] یعنی "حقک حجابی، آنک وحدانیتیدر" وحدانیت آیننیک سلبیدر و اسم محققین
عندنده مسمانک عینیدر. و صفت، عین موصوفدر. بویله اولنجه کندی ذاتی کندی ذاتی ایله حجابله مش اولور.
[لا يحجبه شيء غير] یعنی "حق حقک غیری بر شی حجابلاماز" زیرا آنی کندی غیری بر شی
حجابلامش اولسه، او شی آنک قاهری اولور ایدی. بو ایسه مستحیلدر. و حق سبحانه بیورر: (و هو القاهر فوق
عباده) [۱۴]

[حجابه وجوده] یعنی "حقک حجابی، کندی وجودیدر" معلوم اولسون که محقق وجود، موجودک
عینیدر. امدی او
[یستر وجوده بوحدانیتیه] یعنی "وجودینی کندی وحدانیتی ایله ستر ایدر" ذاتی ذاتی ایله ستر ایدر،
دیمکدر.

[بلا كيفية] یعنی "کیفیت اولمقسزین" هیئت محسوسه و حالت مخصوص اولمقسزین دیمکدر.
[لا يراه أحد غير] یعنی "حق، حقک غیری بر کمیسه کورمز" اگر دینیلورسه که ماسبقله برابر بو
عبارهی حضرت شیخ تکرار ایتدی. بونک فائده سی نه در؟ دیرم که اولاً ذکر یی رویت عوامک نفی و ثانیاً اعاده سی
ودنیاده رؤیت خواصک نفی ایچوندر و لکن حق تعالینک (إِلَى رَبِّهَا نَاظِرَةٌ وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ) قول شریفی
موجبنه مؤمنین و مؤمنات آنی جنتده کورورلر. و بونک سببی بودرکه محقق الله تعالی آنلره حیات ابدیه بخش
ایلرکه آندن صوکره فنا یوقدر. ایشته بونک ایچوندر که اهل جنتک بعضیلرینه مکتوب ایرسال بیوردیغی وقت
الله تعالی بزی آنک اهلندن قیلسون. آنده (من الحی القيوم الی الحی القيوم) یعنی (بو مکتوب حی القيومدن حی
القيومه در) یازار. و بو حق سبحانه و تعالی جانبندن اهل جنت ایچون تشریف و جنتده هیچ بر کمیسه نک فانی
اولمادیغنی بونکله تبشیردر.

[لا نبي مرسل] یعنی "نبی مرسل ده حق کورمز" آنجق انبیانک سیدی اولان مصطفی افضل علی السلام
کوردی. امدی او، نظری ایکی عین باصره سی خرق ایتمک صورتیه عین البصیرتی ایله کوردی و ایشته بو سببله،
عین بصیرتی ایله کورر دینلیرک قولی ایله ایکی عین بصیره سی ایله کوردی دینلیرک قولی آراسنی جمع ایتمک صحیح
اولدی. و ابن فارض قدس سره قصیده تائیتیه سنده، بو مقام شریفک بحرینه دالمق ایچون سیره [۱۵] لسان جمع
ایله محرض اولدیغی حالده، مقام احمدیدن حکایه ایدر. و او بحر دالمق، ملک لطیفک مقام مشاهده سیدر،

اوده مشاهده حقیقیه نك ظلیدرکه افضل بریه اولان مصطفی علیه اسلامه حاصل اولدی و نفس ذکیه صاحبی اولان موسای کلیم آندن منع اولندی و شیخ مشارالیه بوکا اشاره بیورر:

ودونك بحر اخضته وقف الاولى ** بسا حله صونالموضع حرمتی

و دونك یعنی ای مسترشد، بحر دالمق ایله رشیدیکی اخز ایله. بو اوایل بر بحردرکه بو مقامدن صاحبنه تبعیت ایله بن آکا دالدم. و بو اوایل بر مقامدرکه عارفلردن سابقین اولانلر اولنلرک ساحلنده طوردیله و آنک صاحبی اولان مصطفی علی السلامک حرمتی صیانۀ جنتده دالما دیله. و بونک ایچون ابن فارض حضرتلری بیوردی:

ولا تقر بوا مال الیتیم اشاره ** لكف يد صدت له اذلقت

بیت سابقده کی بحر ایله رؤیت حق مراد ایلدی و (ولا تقر بوا مال الیتیم) قوی ایلهده لن ترانی قولیله موسای کلیمک منع اولندی بو رؤیتی مراد ایتدی، آنکله حضرت حقه قریب اولان مصطفی علیه السلام اختصاص ایلدی. و آنک ظلی او حضرتک اتباع و عزتنه حاصل اولدی. و خبرده وارد اولدی که موسی علیه السلام بیهوشلقدن افاقت بولدقده، آکا بو سکا مخصوص دکلدر، بو سندن صوکره کلهجک اولان یتیمه خاصدر، دینلدی. موسی علیه السلام تصدیق ایدرک دیدی که نفسک ایچون ارتقا ایلدیگک و مقامک اعلاسنه مختص قیلدیگک کیمسه دن غیری بر احدک سکا وصولندن سنی تنزیه ایدرم. بنم ایچون اولمیان شیئی تصدی ایتدیگمکن طولای تائب اولدم. و بو مقام علوک محمد علیه الصلاة و السلام تخصیصنه ایمان ایدنلرک برنجیسی بنم و حق تعالی او حضرتی یتیمه بیوردی. نته کم (الم حبیبک یتیماً فاوی) [۱۶] بیورر.

[ولا ولي کامل، ولا ملک مقرب یعرفه] یعنی "ولی کامل و ملک مقرب دخی حق بیلمز" معنای صفاتی جهتندن دکل، حقیقت ذاتی جهتندن دیمکدر. و حق تعالینک (اَيْنَمَا تُولُوْا فَتَمَّ وَجْهُ اللّٰهِ) قوی، مذهب صوفیهیه مختص اولان اشارت باطنیهدر.

بیت

نظرت الى الوجه الذى الكل هالك ** سوى وجهه والوجه ماهو مهميم

فظنوا بانى ناظر فى رجوهم ** عيون لهم عماشاهره عمو

أترك وجهها بالحسن مرقاً ** وانظر وجهاً حشوه القيح والدم

ترجمه

معلوم اولسون که مکاشفین اولان اهل مشاهده ایچون توحیدده، مذهب متکلمینه مخالف اوله رق بر مذهب خاص وارد. آنلرک اعمالی باطنی و شریعتلری، شریعت اسلامیه نك باطیندر. و آنلردن بریسی اولان ابن فارض حضرتلری بیوردی:

منتحك علما انی ترد كشفه فرد ** سبیلی و اشرع فی ابتاع شریعتی

یعنی ای سالک، سکا بر علم ویردم که او ده ملک دیانک توحیدی علمیدر. اگر سن معاینه و وجدان طریقله آنک کشفی ایسترسهک، ایسته دیگک شیئی نائل اولمق ایچون بنم شریعت باطنیه و طریقه تابع اول، او حالده سن، فضل و جاه صاحبی اولان رسولنه خطاباً حق تعالینک (قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّوْنَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُوْنِیْ یُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ) قولیله مدلول علیه بولنان مقام احمدی حقیقی یه سپرده بنم رفیق اولورسک. امدی آکا اتباع ایچون ایکی طریق وارد. بریسی طریقت ظاهر در که [۱۷] اوده لسان عموم ایله کندیسیله مخاطب اولان شریعت ظاهریهدر. ایکنجیسی طریقت باطنیهدر که لسان خصوصی ایله آنکله مخاطب بولنان باطن شریعتدر و ایکی طریقتک دلیلی ده آیات قرآنی و سنت نبویه دندر و هیچ بر کمیه ایکنجی طریق حقیقت واصل اولماز؛ الا که شریعت اول طریقنک قطعندن صوکره واصل اولور. امدی حقیقت شریعتک باطنیدر. و باطن شیئه وصول، آنجق او شیئک ظاهری خرق ایتدکن صوکره ممکن اولور. اهل باطن، قاپودن حضرته داخل اولان احبابدر. آنلرک مشربی حی القیومک مشاهده سیدرکه او حی قیوم، جمع فیوضات و علومک مصدریدر. آنلردن هر برینک علمده رتبه عظمی یه بلوغی صادق اولور. نته کم حق تعالی، (وَعَلَّمَآهُ مِنْ لَّدُنَّا عِلْمًا) قولیله آنلرک بعضیلرندن خبر ویردی. امدی چشمه حقیقتدن ایچمینلر، آنلردن معدود دکلدر. بونده قائل بیوردی:

فنبع صدی من شراب نقبعه ** لدی فدعنی من سراب بقیعة

(صَدَاءٌ) بالدن ده لایز اولان طاتلی صودر. عربلر آنک عزوبتیله ضرب مثل ایراد ایدرلرده (ما و ولا کصداء) یعنی صودر و صداء کی دکلدر، دیرلر. اهل باطن حقیقتیک شرینی بو چشمدن شریه تشبیه ایتدی. و اهل ظاهرک شرینی ده سرابدن اولان شریه تشبیه ایلدی که او سراب صویه بکزر؛ حالبوکه صو دکلدر. بعدی

متسع اولان ارضنده ظاهر اولور. و حق تعالی حضرتلری (وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ بِقِيعَةٍ يَحْسَبُهُ الظَّمْآنُ مَاءً حَتَّى إِذَا جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا) قوليله عمل كفاری آکا تشبیه بیوردی. معنای بیت بودرکه منبع عین حقیقت چشمه صدائه بکزر. او صدانک نفع یعنی چشمه سی بنم عندمدهدر. یعنی قلبمدهدر. امدی کنیش ارضمدن بر محله ظاهر اولان سرابه مشابه اهل ظاهرک عقائدندن بنی ترک ایت که او سراب صویه بکزر و صو دکدر. و صاحب کمال اولان شیخ اکبر رضی الله عنه [۱۸] اهل باطنک عقائدینی تصریح ایدوب بیورلر که؛

[نبیّه هو ورسوله هو رسالته هو وکلامه هو أرسل نفسه من نفسه بنفسه إلى نفسه] یعنی "حقک نبیسی کندی ذاتیدر و رسولی کندی ذاتیدر و رسالتی ده کندی ذاتیدر و کلامی ده کندی ذاتیدر. کندی ذاتی، کندی ذاتیه، کندی ذاتندن، کندی ذاتنه کوندردی" شیخ رضی الله عنک (نبیه هو) قوی، حق تعالینک (وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ) قوی موجبجه منبی آنجق حقدرد، دیمک اولور. امدی خلقه انباء ایدن یعنی الله تعالیدن آنک ذاتی و فعلی آنلره خبر ویرن نبی، آنک رینک افالندن بر فعلدر. نته کم حق تعالی بیورر. (فَلَمْ تَقْنُؤْهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ قَتَلَهُمْ وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَى). (و رسوله هو) رسولی او خلق ایتدی و رسالتی او ابلاغ ایلدی، دیمکدر. (و کلامه هو) یعنی آنک کلامی کندسی اولوب آنکله تکلم ایلدی و او کلامی تبلیغ ایدن آنجق اودر. زیرا مخلوق اچون فعل ثابت دکدر؛ بلکه فعل آنجق حقدرد. بویله اولنجه رسوله حاصل اولان ارسال حقیقتده حقک ذاتندن اولور. چونکه رسول و آنک فعلی، حق سبحانه حضرتلرینک افعالندن بر فعلدر. او آنجق کندی ذاتنه مبلغدر. زیرا رسول آلت کبیدر. و حضرت شیخ اکبر (الی نفسه) قولنک معناسی ده بودرکه اجابت دعوتله مطالب اولانلری و آنلرک فعلی خلق ایدن آنجق حقدرد. بونلرک جمله سی آلت کبی اولور. و فاعل آنجق حقدرد، آنک غیری دکدر. اگر دینورسه که بوندن هیچ بر کمیسه یه فعل اسنادی لازم کلمز. امدی نه دن طولای حق کافرلری تعذیب ایدر؟ اگر آنلرک هدایتلرینی مراد ایده ایدی؛ آنلر مهتدی اولورلر ایدی؛ بونک جوابی حق تعالینک (لَا يُشَاقُّ عَمَّا يَفْعَلُ) قولیدر. زیرا او مالکدر و مالک کندی ملکنده کیف مایشاء تصرف ایدر. نته کم بر انسانک ایکی لباسی اولسه، برینی پیرتار و دیکرینی تعظیر ایلر. آکا هیچ بر کمیسه معارضه ایده مز و حق تعالی ازله خلق مخلوقاتی تقدیر ایلدیکی [۱۹] وقت، آنلری ایکی قسم یاپدی و بیوردی که "بونلر جنت ایچوندرو بن مقید دکلم. بونلرده جهنم ایچوندرو بن مقید دکلم." امدی اگر دینورسه که "او حالده عملی ترک ایده لم و امر معاد ازله تقدیر اولنان شیء نکول ایتسون" بونک جوابی، رسول علیه السلامک (اعملوا فان کلامیسر لما خلق له) یعنی "عمل ایدیکز. هر بر کمیسه یه نه یچون خلق اولندی ایسه او میسردر" قوليله ویردیکی جواب کبی در.

[بلا واسطه ولا سبب غیره] یعنی "کندینک غیری سبب و واسطه اولمقسزین" بلکه سبب خلق و کون و اراده آنجق ذاتیدر، علتدن ناشی دکدر.

[لا تفاوت بین المرسل والمرسل به والمرسل الیه] یعنی "مرسل و مرسل به و مرسل الیه بیننده فرق یوقدر" اوچی ده اسم مفصول صیغه سیلهدر. برنجی مرسل جبریل علیه اسلامدر و مرسل به وحیدر و مرسل الیه ده رسول علیم الصلاة واسلامدر. امدی آنلرک بیننده فرق یوقدر. زیرا فاعل آنجق الله تعالیدر. بونلردن بر شی، آنک غیری ایچون، علت دکدر.

[وجود حروف النبأ] یعنی "نبأ حرفلرینک وجودی" نبأ نونک با اوزرینه تقدیمیه خبر معناسندهدر.

[وحروف الانبیاء] یعنی "انبیا حرفلرینک وجودی" حق سبحانه حضرتلرندن خبر ویرنلر دیمکدر.

[وجوده لا غیره] یعنی "حقک وجودیدر؛ آنک غیری دکدر" منبی و مخبر آنجق حقدرد، دیمکدر.

[و لا وجود لغيره] یعنی "حقک غیری ایچون وجود یوقدر" حق تعالینک (وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ) قوی بالجمله افعالندن بر فعلده دیمکدر.

[و لا فناؤه] یعنی "آنک فنا سی ده یوقدر" فناء وجود دیمکدر.

[و لا اسمه و لا مسماه] یعنی "او وجودک اسم و مسماسی ده یوقدر" بلکه کافه نک خالق بلا اشتباه آنجق اودر.

[و لهذا قال النبی صلی علیه و سلم من ارف نفسه فقد عرف ربه] [۲۰] یعنی "نبی صلی الله علیه و سلم افندمز، نفسی بیلن ربی بیلدی بیوردی" وجود حقیقینک عدمی ایله کندی ذاتینی و وجودینی و حقیقتنی بیلن کیسه دیمکدر. و حق تعالی موجوددر و آنکله برابر بر شی موجود دکدر و او شمیدیکی حالده ده ینه اويلهدر. زیرا موجود حقیقی آنجق اودر.

[و قال صلی الله علیه و سلم عرف ربي بری] یعنی "و صلی الله علیه و سلم ربی ربی ایله بیلدم بیوردی" مصطفی صلی الله علیه و سلم افندمز، اولاً حقک وجود معرفتی اثبات و بعده او معرفت ربی جله علاه

حضرتلریله اولمق اوزره تقیید بیوردی که او ربی آنی اویله عارف قیلیمش و تأدیپ ایله مشدر. نته کم صلی الله علیه و سلم بیورر (اد نبی ربی فاحسن تأدیبی) یعنی "ربم بنی احسن تأدیپ ایله تأدیپ بیوردی" علوم وهبیه و معرفت الهیه ایله بنم اوزریمه اولان افعالیله یاخود آداب عبودیت ایله تأدیپ ایلدی دیمکدر و آنی، عبودیتک ظاهری صادقلره و باطنی ده صدیقلره مرآت اولمق ایچون، مکارم اخلاق ربوبیت ایله تهزیب بیوردی و ایشته بونک ایچون شیخ اکرم بیوردی که؛

[اشار رسول الله صلی الله علیه وسلم بذلك] یعنی "رسول الله صلی الله علیه وسلم بوکا اشارت ایلدی که" مقام صدیقینه دیمکدر.

[آنک لست انت] یعنی "محقق سن، سن دکلک" کندی نفسیله قائم یاچود کندی ذاتیله موجود دکلک دیمکدر. زیرا موجودات حادثه نکل خارجده بالاستقلال وجودی یوقدر. آنلرک وجودی آنجق الله تعالینک ایجادیلره و ابقاسیله در. بناءً علیه آنلر، کندی ذاتلریله قائم اولمیان اعراض کبیدرلر.

[وانت هو بلا انت] یعنی "سن، سن اولمقسزین، اوسک" سن ذاتکله قائم دکلک و حق سنک وجودک اولمقسزین، موجوددر ولکن حضرت شیخ قدس سره نکل قولندن ممکنات حق تعالینک وجودی اولدیغی یاخود حقل ممکناته حلونه ویاخود ممکناتک حقه حلولی [۲۱] آکلایان کیمسه نکل فهمی یوقدر. زیرا جناب شیخ اکبر شو قولی ایله بونک نفیی تصریح بیوردی.

[لا هو داخل فیک ولا انت داخل فیه ولا هو خارج عنک ولا انت خارج عنه] یعنی "حق سنده داخل دکلدر و سن آنده داخل دکلک و حق سندن خارج دکلدر و سن حقدن خارج دکلک" حق حلول صورتیله سکا داخل کدلدر و سن حلول صورتیله آکا داخل دکلک و حق آنکله اولان وجودک سببیلره سندن خارج دکلدر و سن آنکله قیامک سببیلره حقدن خارج دکلک دیمکدر.

[ولا اعنی بذلك انک موجود و صفتک هکذا] یعنی "و بو اشارتله سنک ذاتنکک و صفتکک موجود اولدیغی مراد ایتم" سنک ایچون صفت وجود اولدیغی دیمکدر.
[بل اعنی به انک ما کنت قط] یعنی "بلکه بونکله مراد ایدرم که سن ابدًا موجود اولمک" زمان ماضی ده دیمکدر.

[ولا تكون ولا بنفسک ولا به ولا فیه ولا معه] و سن ذاتکله و ربکله و ربکده و ربکله برابر موجود اولمازسک "سن زمان ماضیده و مستقبلده ربکله آنده مظروف اولهرق و آنکله برابر بولنهرق موجود اولمازسک. زیرا سن عدم محض سک، دیمکدر.

[ولا انت فان] یعنی "سن فانی دکلک" علم حقل ازلا سنک وجودیکه تعلقندن طولای. زیرا اشیانک کافه سی حق سبحانه حضرتلرینک علمنه متعلقدر. او علمک عدمی تعلقاً مستحیلدر. چونکه معلوم بولنمقسزین واجب الوجودک علمنک وجودی مستحیلدر. و او علمک آنلره طریان تعالی ده مستحیلدر.
[ولا موجود] یعنی "سن موجودده دکلک" الله تعالینک سنی عدم ایجادی اعتباریله سن آنجق انی تقدیر ایتدیکی وقتده موجودسک

[انت هو] یعنی "سن حقسک" سن حق تعالینک علمنده اولدیغک اعتبار ایله سنک وقت عدمکده، دیمکدر. [۲۲] و حقل علمی، آنک صفتیدر و صفت موصوفک عینیدر.

[وهوانت بلا علة من هذه العلة] یعنی "و حق دخی سندر بو علتلردن بر علت اولمقسزین" علل منفیه دیمکدر. زیرا سن، حقل علمنده غیب ایدک و حقل علمی آنک ذاتی و ذاتی دخی علمیدر و ایشته بو اصطلاح محقیقینده اتحاددر. و اتحاد واحد مطلق اولان وجود حقل شهودیدر. امدی هر بر شی، بذاته دکل، حق ایله موجوددر. بناءً علیه هر بر شی، ذاتیله معدوم و حق ایله موجود اولمسی حیثیتیندن حقله متحددر یوقسه، بر شینک، بر وجود خامی اولمسی جهتندن حقله اتحادی محالدر. بوکه قائل بیوردی:

و شفع وجودی فی شهو دظل فی اتحادی و ترا فی تیقظ غفوتی

(الشفع) شنیک فتحیله لغة زوجدر. و حقیقة عبدک وجودیله شفع اولنان ربک وجودیدر. (فی اتحادی) قولی اتحاد معناسنه تقدیمدر و (وتر) کسر و او ایله لغة فرددر. و حقیقة فرد اولان ربک وجودیدر که عبدک فناء وجودندن صوکره باقیدر. و معنای بیت بودرکه: وجودینی شفع ایتدی و او وجود دخی حقل وجودیدر که قائل بیتک حال شهودنده وتر اولدی. قائل بیت حال اتحادنده حقل وجودینه مقارن اولمادی و بو اتحاد، غفرة غفلتدن آنک تیقظی حالنده واقع اولدی. یعنی تیقظنده، محقق وجود حقل ابدًا واحد اولدیغی آکا منکشف اولدی. کندی وجودندن کوردیکی شی، خیال ایدی که نوم غفلتده او وجودی، دیگر بر وجود کورور ایدی.

بناءً عليه حال تيقظه مضمحل اولدی. و قائل بیتک اتحاد ایله مرادی بودر. یوقسه وجود عبد، وجود رب ایله اتحاد ایلدی دیمک دکلدر. الله تعالی حضرتلری بوندن متعالیدر.

[فان عرفت وجودک بهذه الصفة فقد عرفت الله] یعنی "امدی اکر وجودیکی بو صفت ایله بیلدک ایسه، محقق اللهی بیلدک" محقق سنک وجودک، وجود مستقل دکل، بلکه موجودک سبحانه حضرتلرینک وجودینه تابع اوله رق **[۲۳]** عارض اولدیغنی بیلدک، دیمکدر. امدی بونک ایچون قائل دیدی: من لا وجود لذاته من ذاته * فوجوده لولاه عین محال

ترجمه

کندی ذاتندن کندی ذاته حاصل اوله رق وجودی اولمیان کیمسه نک وجودی اکر او اولمسه ایدی عین محال ایدی.

[والا فلا] یعنی "و عکسی حالده بیلدک" عکس حالده سنک ایچون معرفت یوقدر، دیمکدر. **[وکل العارفين اضافوا معرفة الله تعالى إلى فناء الوجود وفناء الفناء]** یعنی "و عارفلرک جمله سی الله تعالی بیلمکی ی وجودک فانی اولمسنی و نفسک فانی اولمسنه اضافت ایلدیله" و بونک معناسی، عدمه منسوب اولان نفسکی، جمع صوری تغیرات و تکیفاتی ایله تجرید ایتمک و عدمدن عبارت اولان اصلنه ارجاع ایلمه ک و آنک احوالندن رجال ایله مقید اولمامه ک" بلکه او نفس عدمیه ک، کندوسندن تجرید ایلدییکک نفس وجودیه نک فطری اولور و آنک سائر اوصافی آکا رجوع ایدر. و احوال عدمیه دن بر شی ایله و کذلک آنک صفتلرندن بر صفت ایله مقید اولماز. بویله اولنجه سن جمع قیود کونیهدن بر حیثیتله حضرت اطلاقه خروج ایدرسک که کندی ایچون ذل و عجز کورمزسک و نفس وجودیه کدن آنکله احتجابن حالنده کندن ایچون بر تدبیر و اختیار کورمزسک و حال کشفکده کندن ایچون حقه توکل و تسلیم دخی کورمزسک. امدی بونک کافه سی حق تعالی ایچون امور عدمیه مخلوقه در و ایشته فنا والفناء حالی بودر. بناءً علیه کیم که الله تعالینک معرفتنی فناء وجوده و فناء الفناءیه اضافت ایلرسه،

[فذلک محض غلط وسهو واضح] **[۲۴]** یعنی "امدی بو اضافت غلط محض و سهو واضحدر" شو حیثیتندن که محقق مصطفی "من عرف نفسه فقد عرف ربه" بیوردی **[فإن معرفة الله لا تحتاج إلى فناء الوجود ولا إلى فناء فناءه لأن الشيء لا وجود له وما لا وجود له لا فناء له لأن الفناء بعد إثبات الوجود]** یعنی "و محقق اللهی بیلمک وجودک فانی اولمسنه و نفسک فانی اولمسنه محتاج اولماز. زیرا اشیا ایچون وجود یوقدر. و شول شیئک که وجودی یوقدر؛ آنک فناسی دخی یوقدر. زیرا فنا وجود اثباتندن صوکره در" اکر وجود عدمیکی اثبات ایدوبده صوکره نفی ایتدک ایسه، محقق زوال و تغیر قبول ایتمین وجود حق ثابت ایله برابر وجود عدمی ی اثبات ایتدک.

[فإذا عرفت نفسك بلا وجود ولا فناء فقد عرفت الله تعالى فناء الوجود الى فناء فناء اثبات الشرك] یعنی "سن ذاتکی وجودسز و فناسز بیلدییکک وقتده، محقق الله تعالی ی بیلدک و عکسی حالده بیلدک." **[و في إضافة معرفة الله تعالى إلى فناء الوجود وإلى فناء فناءه آيات المشرق]** یعنی "و الله تعالی حضرتلرینی بیلمکی وجودک فانی اولمسنه و نفسک فانی اولمسنه، اضافت ایتمکده اثبات شرک واردر" وجود عدمی و وجود حقیقی آراسنده اشتراک واردر، دیمکدر.

[لأنك اذا أضفت معرفة الله تعالى إلى فناء الوجود وفناء الفناء كان الوجود لغير الله ونقيضه] یعنی "زیرا محقق سن، اللهی بیلمکی وجودک فانی اولمسنه و نفسک فانی اولمسنه اضافت ایلدییکک وقتده اللهن غیری ایچون و آنک نقیضی اوله رق وجود اولدی" **[۲۵]** حق مطلقک وجودینه مناقض دیمکدر.

[و هنالك شرك واضح] یعنی "و بوده شرک واضحدر" یعنی اهل باطن عندنده ظاهر و اهل ظاهر عندنده خفی دیمکدر. و ایشته بونک ایچون عمر بن فارض رضی الله عنه :

ولكن على الشرك الحفي عكفت لو * عرفت بنفس عن هدى الحق ضلت

قوليله معارض كبی اولان علماء ظاهر دن اولان کیمسه لره خطاباً بونک مثلنه شرک خفی ایله تعبیر بیوردی. شرک خفی، اودرکه حق تعالینک (وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ) قولندن صوکره نفسک ایچون بر فعل اثبات ایتمه کدر یاخود صلی الله علیه و سلم افندمزک (ان الله كان ولاشي معه و هو الان على ما عليه كان) قولندن و (لو عرفت نفسك لعرفت ربك) قولندن صوکره نفسک ایچون بر وجود حقیقی اثبات ایلمه کدر ولكن سن حقه اتباعدن شاشیردک.

[لأن النبي صلى الله عليه وسلم قال مَنْ عرف نفسه فقد عرف ربه، ولم يقل مَنْ فني عن نفسه فقد عرف ربه فإن إثبات الغير يناقض فناءه، وما لا يجوز ثبوته لا يجوز فناؤه] يعني "زيرا نبی صلی اللہ علیہ وسلم نفسنی بیلن محقق ربی بیلدی بیوردی و نفسنی فنا ایدن ربی بیلدی بیورمادی. زیرا اثبات غیر ایلمک آنک فناسنی مناقضدر و ثبوتی جائز اولماین شینک فناسی ده جائز اولماز" چونکه بر شی ثابت اولماینجه، آنک اوزرینه نه وجود ایله و نه ده فنا ایله حکم اولنماز. و ایشته بونک ایچون حضرت شیخ اکبر رضی اللہ عنه بیوردی [وجودک لا شی] یعنی "سنگ وجودک لا شیدر" زیرا او عدمله مسبوقدر و دنیا ده اقامتک اعتباریله عدمله منتهی اولور. و شی، آنجق عدم قبول ایتمین موجوددر زیرا حق سبحانه موجود مطلق و محضدر.

[و لا شی لا یُضاف إلى شیء [۲۶] فأن لا غیر فأن لا موجود ولا معدوم] یعنی "و لاشی، فانی اولان و فانی اولمیان شینّه مضاف اولماز. موجود دکلدرد؛ معدومه دکلدرد" زیرا آنک ایچون وجود ثابت دکلدرد آنکله وصف اولنسون و موجودک معدوم اوزرینه تقدیمی لابدرد. تاکه عدمله وصف اولنسون. بلکه آکا معدوم اطلاق مجازآدر. امدی بونن ایچون

[اشار صلی اللہ علیہ وسلم] یعنی "صلی اللہ علیہ و سلم اشارت" بیوردی (ان الله كان ولا شی معه...الخ) قولیله

[الی انک معدوم کماکت قبل صخه التکوین] یعنی "تکوین نسخه سندن اول اولدیغک کبی سنگ معدوم اولدیغکه" رب رحمیک علمنده

[فی والآن القديم] یعنی "آن قدیمده" دائم دیمکدر. اوده حضرت الهیهنک استعدادیدرکه ازل و ابد آنکله تدرج ایلر و هر ایکسی ابدک اوزرینه ازلده اولان شینک ظهورندن ناشی وقت حاضردهدر. انلردن هر بر حین ازل و ابدک و وقت حاضرک مجمعیدر. امدی بونک ایچون آکا باطن زمان، و اصل زمان دینور و رسول رب البریه علیه الصلاة والسلامک (لیس عند ربک صباح ولا مساء) قوی سببیلده حضرت عذبتّه اضافّه اولنور.

[فان لله تعالى هو وجود الأزل ووجود الأبد ووجود القدم] یعنی "محقق الله تعالی ازلک وجودی و ابدک وجودی و قدیمک وجودیدر" معلومک اولسونکه وجود حق تعالی واحددر و آنک امریده واحددر. نته کم بیورر (وَمَا أَمْرُنَا إِلَّا وَاحِدَةٌ) آنده تعدد یوقدر. و آنجق تعدد محضدر و آکا عدم محض مقابل اولور. موجودات ایسه برزخدر. امدی خلقک ایکی وجهی وارددر. بر وجهی حقه درکه او وجه ایله حقدن مستمد اولورلر و دیگر وجهی خلقه در. او وجه آنلرک وصفلریدر. [۲۷] یعنی وصف حدوتلریدر. امدی اولکی جهتدن وجوددر و ایکنجی جهتدن عدمدر. بناء علیه آنلر بو نسبتله معدومدرلر. امدی بر شی آنی تقیید ایتکمکسزین، هر بر شی کنندیسیله ظاهر اولان امر، واحد، حق، ثابتدر و آنک ماعداسی زاهق باطلدر. بونک ایچون حضرت شیخ اکبر رضی اللہ عنه بیوردی

[بلا وجود الأزل والأبد والقدم] یعن "ازلک و ابدک و قدمک وجودی اولمقسزین" ازل و ابد و قدمدن عبارت اولان بو مسمیاتک نفی ایله دیمکدر.

[فان لم یکن كذلك ما کان وحده لا شریک له] یعنی "امدی اکر بویله اولمسه ایدی؛ وحده لا شریک له اولماز ایدی" وجود حقله منفرد اولماز ایدی، دیمکدر.

[و واجب أن یكون وحده لا شریک له] یعنی "حالبوکّه وحده لا شریک له اولماسی لازمدر" مطلقا الوهیتده وجود ثابتده.

[فإن شریکه هو الذي یكون وجوده بذاته، لا بوجود الله تعالى وَمَنْ کان كذلك لم یکن محتاجاً إلیه، فیکون إذا ربّاً ثانیاً وذلك محال] یعنی "و محقق انک شریکنک وجودی، کندی ذاتیله قائم اولور. حق تعالیک وجودیله قائم اولماز و بویله اولان کمیسه ده آکا محتاج اولماز. بو تقدیرجه رب ثانی اولور. بوده محالدر" نته کم حق تعالی (لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا) سماواتده و آراصینده اللهدن باشقه الهلر اوله ایدی؛ فاسد اولورلر ایدی، دیمکدر. و بو آیت کریمه ده قیاس استثنائی وارددر که استثنائیت آندن حذف اولنمشدر. و نتجه بودر: (لکهنما لم تفسد افلم یکن فیهما آلهه غیرالله تعالی) یعنی "لکن سماوات و ارض تفسد ایتدیلر؛ امدی معلوم اولدی که آنلرده اللهدن باشقه الهلر یوقدر" و اکر آنلرده بویله جه ایکی اله اولدیغی فرض اولنسه، بو ایکی اله یا متفق اولور و یاخود مخالف بولنورلر. اکر اتفاق ایتسه لر، اثر واحد اوزرینه ایکی اتفاق مؤثر لازم کلیردی. [۲۸] بو ایسه محالدر. و اکر آنلردن بریسی بن عالمی شو و شو هیئتده خلق ایده حکم و دیکری بن بو هیئتک غیرینده خلق ایده حکم دیمکله اختلاف ایتسه لر، بوندن بر شینک ایجاد اولنه مامسی لازم کلیر. زیرا برینک اجاد ایتدیکی شی، دیکرینک اراده سنه مخالفدر. امدی اکر ایکنجی اله آنی اعدام ایلسه اعدام عالم لازم کلیردی. حالبوکّه عالم

موجوددر. بويله اولنجه ايكنجى الهك عجزى لازم كير و عجزى ثابت اولدقده الوهيتى ده منتفى اولور و مطلوب اولان ده بودر

[فليس لله تعالى شريك] يعنى "امدى الله تعالى ايچون شريك يوقدر" الوهيتده و آنك غيريسنده آكا مشارك يوقدر، ديمكدر.

[ولاند] (الند) كسر ايله مثل و نظيردر.

[ولا ضله] نظيرى و كفوى يوقدر، ديمك اولور.

[ولا كفوله] يعنى "آنك ايچون اقرانده يوقدر" و (لا ضد له) نك عطف نظيريدر و كفو، فانك سكونى و ضمى ايله نظير ديمكدر.

[ومن رأى شيئاً مع الله تعالى] يعنى "كيم كه الله ايله برابر بر شى كوردى" كه او شى ايچون وجود حقيقى وارد

[أو من الله] يعنى "ياخود الله بر شى كوردى" كه آنك وجودى الله ظاهر اولدى

[أو في الله] يعنى "ياخود الله بر شى كوردى" كه او شينك وجودى الله ايله تمام اولدى.

[وذلك الشيء محتاج إلى الله بالربوبية] يعنى "او شى ده الله تعالى يه ربوبيته محتاج كوردى" امدى احتياج حيثيتندن بو شى ايچون بر وجود حقيقى اولور. حالبوكه او صلى الله عليه و سلم افندمك (ان الله كان ولا شى لله) حديث شريفى موجبجه مردوددر و بو حينده

[فقد جعل ذلك الشيء أيضاً شريكاً محتاج إلى الله تعالى بالربوبية] يعنى "امدى محقق او شى كذلك الله تعالى يه ربوبيت ايله محتاج اولرق شريك ياپدى" بناءً عليه او شى ايچون بر وجود قيام اولور. حالبوكه حديث شريفك معناسى بوكا مغايردر. بونك ايچون حضرت شيخ **[۲۹]** قدس سره بيوردى كه

[ومن جَوَزَ أن يكون مع الله شيء يقوم بنفسه] يعنى "و كيم كه كندى ذاتيله قائم اوله رق الله ايله برابر بر شينك اولماسنى تجويز ايلدى" يعنى حقه محتاج اولمقسزين بنفسه قيامنى، حق تعالىنك (وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ) قولندن غافل اوله رق تجويز ايلدى.

[أو يقوم به] يعنى "ياخود آنكه قائم اوله رق" الله تعالى ايله قائم، ديمكدر.

[أو هو فان عن وجوده أو عن فنائه] يعنى "ياخود او شى وجودندن فانى اولماسنى ياخود فنانسندن فانى اولماسنى جائز قيلدى" امدى او شى ايچون بر وجود اثبات ايتمش اولدى. زيرا فناء آنجق وجوددن صوكره متصور اولور.

[فهو بعيد ما شَمَّ رائحة معرفة النفس، لأن من جَوَزَ أن يكون موجوداً سواه] يعنى

"امدى او كميسه معرفت نفس قوقوسنى قوقلامه دن اوزاقد. زيرا او كميسه آنك غيرى بر موجود اولماسنى تجويز ايتدى." حق جل و علا حضرتليله برابر وجود حقيقى اوله رق.

[فيه فيصير فايما و فناؤه يصير فاذا في فنائه فتسلسل الفناء في لفناء] يعنى "آنكه قائم اوله رق ياخود آنده اوله رق. بويله اولنجه او شى فانى اولور. و آنك فناسى ده كندى فناسنده فانى اولور. بناءً عليه فنا، فناده متسلسل ايدر" و حقيقت تسلسل بر شينك ديكر شى و ديكر شينده دخى ده ديكر بر شى الا مالا نحايه توقف ايتمه سيدر. امدى فانى ايچون بر وجود اولماديغى كى آنك ايچون معرفت دخى يوقدر.

[و هذا شرك] يعنى "بو ده شركدر" عدم وجوددن عبارت اولان فنا ايله وجود باللهدن عبارت اولان معرفت بيننده اشتراك ايمكدر.

[بعيد] يعنى "او كميسه بعيددر" عقلدن ازاقد، ديمكدر. **[۳۰]**

[وليس بمعرفة النفس] يعنى "و معرفت نفس اولمادى" الله تعالىنك معرفتنى فناء وجوده و فناء فنايه اضافه ايدن كميسه

[فهو شرك] يعنى "او كميسه مشركدر" وجودده الله تعالى ايچون شريك قيلديغى حيثيتندن.

[لا عارف بالله ولا بنفسه] يعنى "او كميسه الله و نفسنى عارف دكلدر"

[فإن قال قائل كيف السبيل إلى معرفة النفس وإلى معرفة الله؟ فالجواب سبيل معرفتها أن تعلم أن الله تعالى كان ولم يكن معه شيء، وهو الآن كما كان] يعنى "امدى اكر بر قائل نفسنى و الله بيلمكه يول نصلدر؟ ديو سؤال ايدرسه. امدى جواب: نفسى و الله بيلمكه يولى، حق قبل الموجودات موجود اولوب آنكه برابر بر شى اولماديغى كى شميدىكي حالده دخى حق موجود اولوب آنكه برابر بر شى موجود اولماديغى بيلمكه كدر" يعنى حقه برابر بر وجود حقيقى موجود دكلدر. زيرا وجود حق، واحد اولان حقه محصوصدر.

[فإن قال قائل أنا أرى نفسي غير الله، ولا أرى الله نفسي فالجواب أراد النبي صلى الله عليه وسلم بالنفس وجودك وحقيقتك] یعنی "امدی اکر بر قائل بن نفسی اللهک غیری کوردم و نفسی الله کورمم دیه سؤال ایدرسه، امدی جواب: نبی صلی الله علیه و سلم نفس ایلہ سنک وجودیکی و حقیقتکی اراده بیوردی" معلوم اولسون که هر بر مخلوق جنسندن اولان جمع موجودات، من حیث الوجود حق سبحانه و تعالی حضرتلرینک عین وجودیدر و مقادیر تصاویر ایلہ تعین حیثیتندن حقیقة دکل اعتباراً واحد حق سبحانه و تعالی حضرتلرینک غیریدر. زیرا حقیقتله غیریت، آنجق مستقل اولان ایکی وجود حقیقی آراسنده **[۳۱]** واقع اولور. بو ایسه عقلاً و شرعاً محالدر. شیخ قدس سره حضرتلرینک مراد ایلدیکی حقیقت جهتندن کل، آنجق حق سبحانه حضرتلرینک وجودیدر و بونک مثالی صویک صطهی اوزرینده ظاهر اولان قابارجقلم و دکر طالغه سنک کوبوکیدر. و قارده بونک کبیدر. زیرا بو اشیانک کافه سی من حیث الحقیقه عین ما در که آنک اوزرینه هیچ بر شی زائد دکلدر. صورة مذکوره ایسه تعین حیثیتندن آنک غیریدر. امدی حقیقتده جمله سی اعتبارات و تقادیر تصاویردرکه صو، آنلر ایلہ ظاهر اولدی. حالبوکه هر نه قدر ظاهر ایسه لرده آنلر ایچون نفسلرنده وجود یوقدر. بلکه سکا صورت ایلہ ظاهر اولان آنجق صودر. و وحدت وجوده دال اولان دلائل چوقدر. او دلائلندر که حق سبحانه بیورر: (إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَأْبِيغُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ) و کذا بیورر (وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيْنَمَا تُولَّوْا فَثَمَّ وَجْهُ اللَّهِ) آنجق حق ذاتی و وجودیدر، دیمکدر. و کذا بیورر (فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ قَتَلَهُمْ وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَى) و ینه بیورر (وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيطًا) و ینه بیورر (وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ) و ینه بیورر: (وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ وَلَكِنْ لَا تُبْصِرُونَ) دهها بونک کبی آیات قرآنیه وارد. و احادیث قدسیه دن اولان دلائلندر که صلی الله علیه و سلم افندمز رب البریه دن خطابه بیوررلر: (ولا يذال عبدی تیقرب الی بالنوافل حتی حتی فاذا اجبته کفت سمعه الذی یسمع به بوصره الذی یبصر به وبده الذی یبطش بها ورجله الذی عیشی بها) یعنه بیوررلر: (ان الله تعالى يا ابن آدم: مَرَضْتُ فَلَمْ تَعُدْنِي. قُولْ: يَا رَبِّ كَيْفَ أَعُوذُكَ وَأَنْتَ رَبُّ الْعَالَمِينَ؟ قَالَ: أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ عَبْدِي فَنَاءٌ مَرِضٌ فَلَمْ تَعُدْهُ؟ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّكَ لَوْ عُدْتَهُ لَوَجَدْتَنِي عِنْدَهُ؟ يَا بَنَ آدَمَ: اسْتَطَعْمْتُكَ فَلَمْ تَطْعَمْنِي **[۳۲]** و فی روایة جعت فَلَمْ تَطْعَمْنِي) یعنی "الله تعالی بیوررکه "یا ابن آدم خسته اولدم بنی زیارت ایتمدک. یا رب بن سنی نصل زیارت ایدیم حال بوکه سن رب العالمینسک دیدی. بیوردی که سن بیلمدکی که بنم فلان قولم خسته در. سن آنی زیارت ایتمدک. اکر آنی زیارت ایده ایدک؛ بنی آنک عندنده بولوردک. یا ابن آدم سندن طعم ایسته دم و بنی اطعم ایتمدک و بر روایتده آجیقدم، طویورمادک. " و ترمذی اوزون بر حدیث شریفه روایت ایدرکه (و الذی نفس محمد بیده لو انکم دلیتم بجل الی الارض السفلی لهبطتم الی الله) یعنی "نفس محمد یدنده اولان ذات اجل و اعلا یه قسم ایدرم که اکر سز بر اپی ارض سفلایه اوزاتسه کز: اللهک ازرینه هبوط ایلر ایدی. " بعده صلی الله علیه و سلم افندمز (هو الاول والآخر والظاهر والباطن و هو بکل شی علم) آیت کریمه سنی تلاوت بیوردیلر. احادیث صحیحهدن بوندن باشقه دلائل ده وارد و ینه بیوررلر. (ان الله تعالى خلق خلقه فی ظلمة) یعنی "عدم مخضده مقادیرینی تقدیر و تصاویرینی تصویر ایلدی. " (فالقی علیهم من نوره) یعنی آنلرک اوزرینه تجلی ایلدی و آنلره انکشاف ایلدی. زیرا خلق وجود واحد حقدر. آنک غیری ایچون وجود یوقدر. نته کم حق سبحانه بیورر: (اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ)، (فمن اصابه من ذلك النور هدی) یعنی بو تجلی ایلہ کیمک بصیرتی آچیلر و سریرتی تحقق ایلرسه هدایت بولور. (و من احظاه) یعنی بو نور اصابت ایتمزسه، وجود دعواسی سببیلده ضلالتله دوشر و معرفت نفسندن جاهل اولور.

[لا النفس المسماة بالأمانة واللؤامة والمطمئنة بل أشار] یعنی "یوقسه مرادی لوام و اماره و مطمئنه

ایلہ اسملنمش اولان نفس دکلدر. بلکه اشارت ایلدی" یعنی مصطفی صلی الله علیه و سلم **[بالنفس إلى ما سوى الله تعالى جميعاً، كما قال صلى الله عليه وسلم "اللهم أرني الأشياء كما هي اعنر بالأشياء ما سوى الله تعالى أي عرفني ما سواك لا علم واعرف الاشياء اي شي هي]** **[۳۳]** یعنی "نفس ایلہ الله تعالینک ماسواسنک کافه سنه اشارت ایلدی. نته کم نبی صلی الله علیه و سلم افندمز ای اللهم بکا اشیانک حقیقتنی کوستر دیو بیوردی. اشیا ایلہ الله تعالینک ماسواسنی مراد ایدرم. یعنی ماسوای بکا بیلدر؛ بیلهم و اشیایی بکا بیلدر؛ آنلر نه ایشدر. یعنی ماسوای شهود زوقی اوله رق بکا قلب ایلہ مشاهده ایتدیر. معلوم اولورکه وحدت وجودده مراتب شهود اوچدر. اولکسی او کیمسه درکه حق تعالینک جمع موجودات کونیه نک حقیقتی اولدیغنی و آنک باطنی آنک علم یقینی اولدیغنی کورور. لکن وجود حق خلقده مشاهده ایتمز یعنی مخلوقاتک کافه سی انکله قائمدر. حقک تقادیر و تصاویریدر. ایکینجی او کیمسه درکه حق خلقده کورور یعنی محقق ظهور انجق وجود حق ایچوندر. و مخلوقاتک کافه سی حقدن مقدرة مجرد اعتبارات و مفروضات و مقدارتر. استقلالی

و شهود حالی اوله رق آنلرک وجودی یوقدر. اوچنچسی او کیمسه درکه حق خلقده و خلقی حقه مشاهده ایدر: بریسی دیکرینک شهودینه مانع اولماز چونکه بو مرتبه اعلادر. و او انبیای مرسلینک و آنلرک وارثلری اولان اقطاب و صدیقلرکه مرتبه سیدر. بونک ایچون شیخ قدس سره بیورر

[أهي أنت أم غيرك، و أهي قديمة أم حاثته فأراه الله تعالى ما سواه نفسه بلا وجود ما سواه] یعنی "او اشیا سنمیسک یاخود سنک غیرکمیدر و او اشیا قدیمیدر و یا قبحمیدر و یا حادثیمیدر؟ امدی حق تعالی رسول الله افندمز ماسواسنی وجود ماسوا اولمیه رق کندی ذاتینی کوستردی" [۳۴] و بونده مراتب ثالثیه اشارت وارد. امدی اکر (...) شهود خلقدن منع ایتمز. (...) وجود ماسوا اولمیه رق کندی ذاتی کوستردی" بیوردی. کلام مذکور مرتبه ثالثیه نصل اشارت اولور. جوابی بودرکه الله تعالینک ماسواسنی آنک نورندن مخلوقدر. صلی الله علیه و سلم افندمز ایسه الله تعالینک نورندن بر قبضه. نته کم خبرده وارددرکه الله تعالی نورندن بر فیض اخز ایلدی. و آکا محمد اول دیدی. بناءً علیه امر تمام اولدی. محقق واحد معبودک غیری بر موجود یوقدر. امدی بو عبارهدک اشارتی فهم ایت. بو تصریحدن زیاده توضیحه محال یوقدر. ایشته بونک ایچون حضرت شیخ قدس سره بیورر.

[فرأى الأشياء كما هي رأى الأشياء ذات الله تعالى بلا كيف] یعنی " امدی رسول الله افندمز حقیقت اشیا یی کوردی یعنی اشیا یی الله تعالینک ذاتی کوردی بلا کیف" کیف، احوال دن استفهام ایچون موضوعدر. یعنی اشیا نک ذات الله اولدیغنی بلا حال و هیئت کوردی، دیمکدر.

[ولا این] یعنی "بو اعتبار ایله آنک اوزرینه زمان دور ایتمکسزین دیمکدر. **[و لا اسم]** یعنی "اشیا نک اضمحلانندن طولای آنلر ایچون اسم اولمقسزین دیمکدر. **[اسمر واسم الأشياء يقع على النفس وغيرها من الأشياء]** یعنی "اشیا دن اسم ذاتی اوزرینه و ذاتنک غیری اوزرینه واقع اولور" یعنی اشیا، اسمنک ذات اوزرینه وقوعی، عالم اوزرینه وقوعدیر. بناءً علیه عالمک نفسی دنورکه الله تعالینک ماسواسنی دیمکدر. **[فإن وجود النفس ووجود الأشياء سیان في الشیئية]** یعنی "محقق شیئنده نفسک وجودی و اشیا نک وجودی مساویدر.

[في فمن عرف الأشياء عرف النفس] یعنی "اشیا یی بیلن کیمسه نفسنی بیلدی" [۳۵] یعنی اشیا نک حقایقنی و احوالنی بیلن کیمسه نفسکی اصلنی و حقیقتنی بیلدی، دیمکدر. **[ومتى عرف النفس فقد عرف الرب]** یعنی و هر نه زمان که نفسنی بیلدی؛ ربنی بیلدی. یعنی بو عالمک مربیسنی و موجودنی بیلدی که عالم انک نبیسنک نورندن و آنک نبیسی اولان مصطفی صلی الله علیه و سلم افندمز دخی بلا خفا آنک نورندن.

[لان الذى تظن انه سوى الله تعالى ليس هو سوى الله تعالى] یعنی "محقق او کیمسه لکه کندیسنی اللهک غیری ظن ایدر؛ حال بوکه او اللهک غیری دکدر" ایشته بو سببدن ناشی آتیده کی ابیاتک قائلی دیدی:

لا تكن الالمولاك انا ** و انا انت کمانت انا
انا الا انت انا لست انا ** ماخر جناخن عن محض القا
هو الله ولا غیر فکن ** هو لا انت تدلی ودنا
باطل ای عدم قدره ** فهو تقدير هناك وهنا
هو حق وسواه باطل ** جاء في القرآن هذا علنا
و به الهنته ایفا وردت ** فتمسك بهمانلت المنا
لا تقل شیئ سواه ابدا ** منه یأتیک سرور وهنا
مامع الله وجود اللسوی ** والسوی حیث التجای وهنا
ممکن الممكن من امكانه ** لا تخالطه بواجب الفنا
وتحققه تجده واحدا ** ایس مخلوطا بمعد وملنا

انما المصدوم مخلوق له ** لم یزلی فی الصلم امر الممكنا [۳۶]

[ولكنك ما تعرف وأنت تراه، ولا تعلم أنك تراه. ومتى يكشف لك هذا السر، علمت أنك لست ماسوی الله تعالى] یعنی "ولکن سن سوا اولدیغنی کورورسک بیلمزسک. و تحقیقاً کورورسک بیلمزسک. و هر نه زمان که بو سر سکا آچیلر. محقق سن اللهک غیری اولمیدیغنی بیلدک" ایشته بونک ایچون حکمده دیدی که: شعاع

بصیرت آنک سندن اولان قربنی سکا کوستریر. و عین بصیرت آنک وجودندن طولانی سندن عدمی کوسترر و حق بصیرت ایسه سندن عدمی و وجودیکی دکل آنک وجودینی سکا کوسترر.
[وعلمت آنک کنت مقصودک] یعنی "و سن بیلدک [۳۷] سنک مقصودک سن اولدیغنی" یعنی "من عرف نفسه فقد عرف ربه" موجبجه نفسک معرفتنه طالب اولدیغنی حیثیتله.
[وأنک لا تحتاج إلى الفناء] یعنی "و محقق سن فنایه محتاج اولمادیغنی" یعنی بریکک معرفتی ایچون بعض عارفینه فانی اطلاق اولدقده معرفت فناء صفاتندن. نته کم (ادب المرید) تألیفنده بنم آتیده که قولم ایله تصریح اولندی.

تفنی الصفات منه فی موله ** یرضی بماالله له یرضاه

ترجمه

[وأنک لم تزل ولا تزال] یعنی "و سن زائل اولمایوب دائم اولدیغنی" یعنی زوال قبول ایتیمیه جک و اوزرنده حق سبحانه حضرتلرینک علمنک ازلاً و ابداً سکا تعلقنده. امدی معلوم و غیری معلومی احاطه سنده زیاده لک اولمقسزین حق کلیات و جزئیاتی احاطه و احده ایله محیطدر. و آنک عندنده موجود ایله معدوم اراسنده فرق یوقدر.

[بلا حین ولا اوان] یعنی "حین و اوان اولمقسزین اوان حین ایچون عطف تفسیردر. دوران و وقت زمان اولمقسزین دیمکدر.

[کما ذکرنا من قبل جميع صفاته صفاتک تراه] یعنی "بوندن اول ذکر ایتدی کمز کی جمعه صفاتکی حقه صفاتی کورورسک" یعنی بونی بعدالوصول کورورسک، دیمکدر.

[وظاهرك ظاهره] یعنی "و ظاهریکی حقه ظاهری کورورسک" زیرا سن آنک ظهوریله ظاهر اولدک.

[وباطنک باطنه] یعنی "و باطنکی حقه باطنی کورورسک" زیرا سن آنک بطوننده باطن ایدک.

[وأولک أوله] یعنی "و اولکی حقه اولی کورورسک" زیرا سن ازله آنک علمنه متعلق ایدک. [۳۸]

[وآخرک آخره] یعنی "و آخریکی حقه آخری کورورسک" بلا نهایته آکا تبعاً یا ابدی اوله رق بلا موت اهل جنت، بلاموت اهل نار اولورسک.

[بلا شک ولا ریب] یعنی "سن ریب اولمقسزین" شک یقینک ضدیدر. و ریب ایسه شکدر. بونک من غیر شبهه تحققندن ناشی، آنلر ایچون نافی اوله رق آنکله تأکید ایلدی.

[وترى صفاتک صفاته وذاتک ذاته، بلا صیورتک إياه و صیورته إياک] یعنی "و سن حقه سکا صیورتنی و سنک حقه صیورتک اولمقسزین سنک صفاتک آنک صفاتی و ذاتک آنک ذاتی اولدیغنی کورورسک" و بو آنجق اتحاددر. و آنک تعریفی مقدما کچدی و آنک معناسی بودرکه الله ایله موجود اولان هر بر شی، بلا اشتباه کندی نفسنده معدومدر.

[ولا تقلیل ولا بکثیر کل شیء هالک إلا وجهه] یعنی "تقلیل و تکثیر اولمقسزین هر بر شی هالکدر؛ آنجق آنک وجهی و ذاتی هالک دکلدر." معلوم اولسون که الله تعالینک وجهی و الی و اللری و کوزی و کوزلری و استواسی و نزدی وارد. و کافه سی بر کتب و سنتده وارد اولمشدر. بز آکا من غیر تأویل ایمان ایدهرز. و محقق موجود اولان آنجق حقد. و آنک غیریسی مضمحل اولوجوددر.

[بالظاهر والباطن] یعنی "ظاهر و باطن ایله" امدی آنک وجودینک کلیسی وجهدر؛ آنک آرقه سی یوقدر. ایشته بونک ایچون موسی علیه السلام حق تعالینک نداسنی جمع جوابندن ایشیتدی. و بونک بیانی بودرکه موسی علیه اسلام وقتاکه شامدن مصره کیتدی و زوجه سی ده برابر ایدی. یولی غائب ایتدی. ته کیم حق تعالی شو قولی ایله بوندن خبر ویرر: (آنس) یعنی کوردی [۳۹] (مِنْ جَانِبِ الطُّورِ نَارًا قَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا لَعَلِّي آتِيكُمْ مِنْهَا بِخَبَرٍ أَوْ جَذْوَةٍ مِنَ النَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ) یعنی "جانب طوردن بر آتش. اهلنه دیدی: سز بوراده طورک بن بر آتش کوردم. بلکه آندن سزه یولدن بر خبر یاخود آتشدن بر شعله کتیریرم: ایصینرسکز (فلما اتیها) یعنی آکا یقله شوب توقف ایتدکده، او یشیل بر اغاچ ایدی. و آتش ظن ایتدیکی شی ده بین السماء والارض بر نور عمود ایدی؛ خوفی مشدد اولدی. امدی الله تعالی آکا ندا ایله نداء ایلدی که غیرک نداسنه بکزه مدی؛ زیرا او حرف و صوتدن منزهدر. موسی علیه السلام انی هر طرفندن ایشیتدی؛ چاغرائی بیلمدیکی حالده آکا سریعاً جواب ویروب دیدی، لبیک؛ سنک کلامکی ایشیدیورم حال بوکه مکانکی کورمیورم، سن نرده سک؟ حق تعالی بیوردی: بن سنک فوقکم و سکه برابرم و سنک اوکی و سکا سندن ده یقینم. بن دیرم که بو وجود حقه وحدتنه دلیل اولان شیلر جمله سندنر.

[لا موجود إلا هو؛ ولا وجود لغيره] یعنی "آنک غیری موجود اولمديغنی و آنک غیرینک وجودی اولماديغنی کورورسک" وجود حقیقی اوله رق موجود اولماديغنی دیمکدر.

[فیحتاج إلى الهلاك و"يبقى وجهه"] یعنی "هلاکه محتاج اولور و آنک وجهی باقی قالیر یعنی آنک وجهنک و ذاتنک غیری بر شی یوقدر" امدی هر بر شی آنکله قائم اولور.

[كما أن من لم يعرف شيئاً، ثم عَرَفَهُ، ما فني وجوده بل فني جهله] یعنی "محقق شیئ بيلمیوب بعده حق بیلن هر بر کیمسه نک وجودی فانی اولمادی؛ بلکه جهلی فانی اولدی" امدی او کیمسه ایچون وجودی فانی اولدی **[۴۰]** دینلمز. بلکه جهلی فانی اولدی دینیلور.

[ووجوده باق بحاله من غير تبدیل وجوده بوجود اخر] یعنی "و اول کیمسه نک وجودی، وجود آخره تبدیل اولمقسزین حالیه باقیدر" یعنی آنک وجودی مستقل دکل بلکه موجودینک وجودیه باقیدر.

[ولا ترکب وجود العارف] یعنی "آنک وجودی معارفک وجودی سببیه ترکب ایلمز" حق اعطا ایلدیکی معارف سببیه دیمکدر.

[ولا تداخل] یعنی "آنک وجودی دیگر وجوده تداخل ایلمز"

[بل ارفع الجهل] یعنی "بلکه جهل قالقار" یعنی او کیمسه نک یالکز جهلی قالقار؛ وجود علی حاله قالیر.

[فلا تظن أنك تحتاج إلى الفناء] یعنی "محقق سن فنایه محتاجسک ظن ایتمه" فنادن مقصد عدم وجوددر.

[فإن احتجت إلى الفناء فأنت إذا حجاب] یعنی "بناءً علیه اکر سن فنا ایله حجتلندک ایسه. امدی سن بو تقدیرجه حق حجابیسک" یعنی مشاهددهن محجوبسک دیمکدر. زیرا فانی اولان کیمسه ایچون مشاهده یوقدر. و بو حینده مقاماتک نهایتی اولان مقام احسان سنی فوت ایدر. و او مقام احسان صلی الله علیه و سلم افندمزیک قولی شریفیدر (الاحسان ان تعبد الله كأنک تراه فان لم تکن تراه فائه یراک) یعنی احسان سنک حق کورور کبی آکا عبادت ایتمه کدر. اکر سن انی کوره مزسک محقق او سنی کورور

[والحجاب غير الله؛ فليزِم غلبه غيرَه عليه ويلزم من الغلبه المنع عن رؤيته له] یعنی "و حجاب غیراللهدر. امدی او کیمسه اوزرینه غلبه غیرت لازم کیر و غلبه غیرتدن دخی او کیمسه ایچون رؤیت حقدن منع ایجاب ایدر" زیرا او کیمسه محجوبدر. محجوب اولان کیمسه ایسه حضرت حقدن بعیددر.

[وهذا] "و بو" یعنی معرفه اللهک فناء وجوده و فناء الفنایه اضافه سی.

[غلط وسهو] یعنی "غلطدر" (سهودر) یعنی فنا، فنا صفاته دکل فناء ذاته حمل ایتدیکک وقت غلط و سهودر، دیمکدر. **[۴۱]**

[وقد ذكرنا من قبل أن حجابِه وحدانيته وفردانيته وفردانيته لا غيره] "و محقق حق حجابی کندی وحدانیتی و فردانیتی اولوب غیری اولماديغنی بوندن اول ذکر ایتمش ایدک" ذاتیله ذاتی حجابلار دیمکدر.

[ولهذا أجاز للواصل إلى الحقيقة أن يقول أنا الحق] "و ایشته بونک ایچون حقیقته واصل اولانه انا الحق دیمک جائز اولور" حلاج منصور کبی:

[وأن يقول سبحانه ما اعظم شأني] "و سبحانی ما اعظم شانی دیمک جائز اولور" ابی یزید بن عیسی طیفور کبی.

[وما وصل واصل إليه إلا ورأى صفاته صفات الله] "و آکا واصل اولان واصل اولمادی؛ الاکه صفاتنی صفات الله کوردی" صفاتنک رینک صفاتنده فنا سندن طولای "بویله اولنجه قدرتی اللهک قدرتنده و اراده سی اللهک اراده سنده فانی اولدی. بقیه صفات دخی بویله جهدر.

[وذاثة ذات الله، بلا كون صفاته ولا ذاته داخلًا في الله أو خارجًا منه قط] "و ذاتنی ذات الله کوردی؛ آنک ذاتی، صفاتی حقنده اصلاً داخل اولمقسزین و آندن خارج اولمقسزین" زیرا وجودی آنجق واحد معبوده مخصوص کورور.

[ولا أنه فان من الله أو باق في الله و يرى نفسه أن لم يكن شيئاً قط لأنه كان ثم فني؛ فإنه لا نفس إلا نفسه، ولا وجود إلا وجوده] "و کندی نفسنی اللهده فانی ویاخود اللهده باقی کورمدی و محقق او کیمسه نفسنک یعنی ذاتنک اصلاً اولمديغنی کوردی. نفسنی موجود کوروبده صوکره فانی اولدی کورمدی. زیرا آنک نفسی آنجق اللهک نفسی اولدی. و آنک وجودی آنجق وجودالله اولدی" و بوندن طولای آتیده کی ابیاتک قائلی دیدی: **[۴۲]**

انت انسان خیالی ** لك عقل كالعقال
 انت جسم من نزاب ** فيه روح متلالی
 انت فی انت كشیف ** فی لطیف الروح عبالی
 یس فی الخارج شیئ ** منك بل لمقه آل
 انما الخارج حق ** امر رب متعال
 وكذلك للخلق طراً ** من نساء ورجال
 وسموات وارض ** وبحار ووجبال
 كلهم عندك فی ** مفح مداة الخیال
 صوته متبد و تخفی ** وهو حق فی الحجال
 فتحقق بك وافهم ** قبل محو ونروال
 و اعرف المعروف تنجو ** من تناويع الضلال

ترجمه [۴۳]

[ولهذا أشار النبي صلى الله عليه وسلم بقوله: "لا تسبوا الدهر، فإن الدهر هو الله"] "ایشته بونك ایچون نبی صلی الله علیه و سلم افندمز حضرتلری دهره سوکمیکز زیرا دهر الیهدر دیو بیورماسیله اشارت ایلدی" و دهری الله تعالی یه اطلاق ایلدی. زیرا دهر آنک نهایتی اولماین اسملرندن بر اسمدر و آنک تحتنه اسماء الهیهدن بر طاکم اسملر داخل اولور و او اول و آخر و ظاهر و باطندر و بونده الله تعالینک احاطه کلیه سنه اشارت وارد. نته کم بیورر:

[و اشار الى ان وجود الله تبارك وتعالى عن الشريك والند والكفو] "و صلی الله علیه و سلم افندمز محقق وجود الله شریک ومثل و اقراندن منزه و عالی اولدیغنه اشارت بیوردی" زیرا جمع موجوداتی محیطدر.
 [وَرُوِيَ عَنْ اللَّهِ تَعَالَى أَنَّهُ قَالَ: يَا عَبْدِي مَرَضْتُ وَلَمْ تَعُدْنِي، وَسَأَلْتُكَ وَلَمْ تَعْطِنِي] "و الله تعالی حضرتلرندن مرویدرکه ای قولم بن خسته اولدم بنی زیارت ایتمدک و سندن ایسته دم بکا ویرمدک" یعنی بنم مریض اولان عبد فقیرمدرکه سن آنی زیارت ایتمدک. و بنم فقیر قولم سندن تسأل ایلدی، ویرمدک دیمکدر. و بونده حق تعالینک دنیاده مال و جاه ایله انعام ایدوب ده آنلری بخل ایدن کیمسه ایچون تهدید عظیم وارد. امدی دنیاده آنلرک عقوبتنی حق تعالی نعمت مال و جاهک آنلردن سلبی ایله قیلدی. زیرا حق سبحانه و تعالی هر بر عصرده کرما خلق ایتدی. آنلر بخل ایتدیکی وقت نعمتلرینی سلب ایدوب اهل کرمدن اولان باشقه لرینه و برر عقوبت آخرته کلنجه حق سبحانه و تعالی مال و جاه ایله بخل ایدنلره یوم قیامتده عتاب ایدوب آنلرک یوزلرینک اترلرینی دوکر وجهنده تعذیب ایلر. نته کم شو قولنده حق سبحانه و تعالی بوندن خبر ویرر [44] وَالَّذِينَ يَكْتُمُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ يَوْمَ يُخْمَىٰ عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوَىٰ بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ هَذَا مَا كُنْتُمْ أَنْفُسُكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ) مریض اولان فقیردن و کسبدن عاجز اولان کیمسه دن زکاتی منع ایدنلر دیمکدر.

[أشار إلى أن وجود السائل وجوده، ووجود المريض وجوده وان وجود السائل وجوده ومتى جاز ان يكون وجود السائل ووجود المريض وجوده جاز أن يكون وجودك وجوده ووجود جميع الأشياء من المكونات من الأعراض والجواهر وجوده هكذا] یعنی "محقق حق مریضک وجودی کندی وجودی اولدیغنه و سائلک وجودی کندی وجودی اولدیغنه اشارت بیوردی و خسته نک وجودی حقک وجودی و سائلک وجودی حقک وجودی اولمق جائز اولدیگی وقت، سنک وجودک دخی حق تعالینک وجودی اولمسی و بونک کبی اعراض و جوهرلردن اولسون مکنوناتدن جمع اشیانک وجودی حق تعالینک وجودی المسی جائز اولور" مریضنک و سائلک وجودینه قیاساً دیمکدر. حضرت شیخ اکبر رضی الله عنه بونکله استدلال بیوردی که وجود الله تعالی وحده حضرتلرینه مخصوصدر.

[ومتى ظهر سره ذرة من الذرات، ظهر سره من المكونات الظاهرة والباطنة] یعنی "و حقک سری ذره لردن بر ذره ده ظاهر اولدیگی وقت آنک سری مکنونات ظاهره و باطنه دن ظاهر اولور" حضرت شیخ رضی الله عنه (ومتی ظن سره) قولیله اسرار ربوبیته اشارت ایلدی. زیرا حق تعالی هر بر شیئ بر سر تودیع بیوردی. احبابنه اسرارندن بر سر کشف ایتدیکی وقت بو کشف موجودات ظاهره دن بر سردن صوکره دیکر بر سرک ظهوریله امتداد ایدر. امدی صفات قدسیه سنک [۴۵] اسراری سببیه موجودات ظاهریه سنی ایراز ایلدی. و اسماء علیه سنک اسراری سببیه ده بواطن کونییه یی ایراز ایلدی. و سر ربوبیت مربوبه توقف ایدر. زیرا منتسب اولانلر ایچون نسبتک

وجودی لازمدر. و مربوب ایسه منتسب اولان شیلردن بریدر و اعیان ثابته ایسه آنجق عدمدهدر. و معدومه توقف ایدن شی دخی معدومدر. و ایشته بونک ایچون سهل ابن ابدالله تثنری بیوردی که (لر بو بیته سر لوظهر لبطلت الربو بیته) یعنی "ربویتیگ سری واردر. اگر ظاهر اولسه ربوبیت باطل اولوردی." و بو توقف ایلدیکی شینک بطلاندن ناشیدر. و ربویتیگ سرینک سری، مظهریتلری حیثیتندن ربک صور اعیان ایله ظهوریدر. رب آنلرک مظهریتنده ذاتیله قائمدر. و آنلرک تعیناتی ایله ظاهردر. و تعینات آنکله قائمدر. و آنک وجودیله موجوددر. امدی آنلر بو حیثیتدن مربوب اولان عبدلدر. و حق آنلر ایچون ریدر. امدی ربوبیت حقه آنجق حق ایله حاصل اولدی. و اعیان ازله کی حالریله معدومدرلر. بناءً علیه سر ربوبیت ایچون سر واردر که آنکله ظاهر اولور. و باطل اولماز.

[ولا نری الذرین سوی الله تعالی بلا وجود الذرین، اسمهما وسمماهما ووجودهما هو، بلا شک ولا رب. الله تعالی خلق شیئاً قط] "و دارینده یعنی دنیا و آخرته الله تعالینک غیرینی کورمزسک. بلکه شک و رب اولمقسزین دارینک وجودی و آنلرک اسملری و مسمالری و وجودلری حقه ذاتیدر. و محقق سن حق تعالی حضرتلرینی ابدی بر شی خلق ایلدی، کورمزسک" و بو، نفوسک اعتبار ایلدیکی وهم تعدد و غیریتک نفی ایچوندر. و وهم اثنینیتی نفی ایلدی. اوده نفس مع الریدر. بویله اولنجه تعدد وهم غیریت اولان بر امردر. و خلق ایوچن ظاهر اولدی. و حق ایسه باطندر. امدی سن اولاً بو وهمی نصرتکی (...) اوزریکه واجب قیل. بعده ثانیاً باطنکنده آنک غیری اوله رق سائر اکوانک ملاخظه سی اولمقسزین **[۴۶]** حق سبهانه و تعالینک وجود واحدینی اثبات ایله. **[بل تراه کلّ یوم هو فی شأن]** "بلکه سن آنی هر آنده بر شأنده کورورسک" نته کم حق تعالی کتاب عزیزنده بوکا نص ایلدی. علمادن بری حق تعالینک (کُلّ یوم هو فی شأن) قولنی تفسیر ایلرکن آنک درسند حاضر علیه اسلام حاضر اولدی ده دیدی که "اولاً ربیک شانی نه در" مدرسی توقف ایدرک رد جواب ایچون آندن مهلت ایسته دی. اوده مهلت ویردی. سؤالی ذهننده اویروب چویردی قلبنه بر شی خطوط ایتمدی و جوابدن عاجز اولدی. رسول رب اولانام اولان مصطفی افندمز اوزرینه صلاة کتیرمکه مشغول اولدی. او یوردیغی وقت حضرت مصطفی پی رؤیاسنده کوردی. صلی الله علیه و سلم سائلک حاضر اولدیغی آکا خبر ویروب آکا جواباً (شون ییدیها ولا یبتدیها یدفع اقواما یضع آخرین) دیمه سنی امر ایلدی. وقتاکه مدرس حضره بو جوابی ویردی. حضر مدرسه "سکا تعلیم ایدن ذات اوزریکه صلاة اولسون" دیدی. و بو جوابده (ییدیها) قولنده سر بلیغ واردر. یعنی شؤنی علم قدیمنده اولدیغی حال مطابق اوله رق اظهار ایلر دیمکدر. زیرا حق تعالی اشیایی ایجاددن مقدم کتب ایلدی. نته کم بیورر (و کُلّ شَیْءٍ فَعَلُوهُ فِي الزُّبُرِ وَ کُلُّ صَغِيرٍ وَ کَبِيرٍ مُّسْتَطَرٌّ) و بو مقامده سوز واردر. اگر شرح ایتسه م خبرلر اوزار و کلام اخضاردن چیقار.

[من إظهار وجوده وإخفائه بلا كيفية، لأنه "هو الأول والآخِر والباطن والظاهر ظهر بوحدانیتته و بطنَ بفردانیتته"] "کیفیت اولمقسزین کندی صفاتی و وجودینی اظهاردن. زیرا اول و آخر و ظاهر و باطن حقدر. حق وحدانیتله ظاهر و فردانیتله باطن اولدی." صفت وحدانیت ملک معبوده مخصوصدر. سلب اثنینیت عالم ملک و شهودده واقع اولور. و صفت فردانیت عزت و جبروت **[۴۷]** صاحبینکدر. نفی سوی عالم غیب و ملکوتده واقع اولور. امدی سکا بو ایکی صنفک آراسنی جمع معناسی منکشف اولدیغی وقت علماء ظاهر و باطندن اولورسک. و ایکی قناد ایله اوچارسک. و سکا عالم عدلی و عالم فضلیدن عبارت اولان ایکی عالم منکشف اولور. عالم عدلی، عالم سفلی کبی در. ظلت و کثیفر و او یدی ارضدر. و آنلرک کثافتی سببیه انوار محتجب اولور. نته کم بلوط شمسک نورینی محتجب قیلار. و عالم فضلی عالم علوی کبیدر. و او عرش و کرسی و سماوات سبع در. و آنک لطافتی انواری محتجب قیلار. امدی شمس سماء رابعه ده در. آنک نوری فوقنده و تحتنده اولان شیلری محتجب قیلماز. عالم عدلی کیجه مثابه سنده ظلمتدر. و عالم فضلی کوندوز مثابه سنده نوردر. انسان ایسه ایکی عالمدن مرکبدر. جسمی عالم عدلیدن و روحی عالم فضلیدن. جسمانیتی روحانیتنه غلبه ایتدکده عالم عدلی یه التحاق ایدوب شیطان انسی اولور. روحانیتی جسمانیتنه غلبه ایتدکده عالم فضلی یه التحاق ایدوب ملک انسی اولور. امدی آنلرک آراسنده متعاقب دائمیدر. هر نه زمان عالم عدلیدن بر خبر کتیرسه آنی عالم فضلیدن بر خبر تعقیب ایدر. ظلمت کیدنجیه قدر بویله اولور. و نور باقی قالیر. بو حینده سنک صفاتک کیدر و سن ذاتکله مخصوص اوله رق بر وجود کوره مزسک و حقه ماسواسنی نفی ایله لا اله الا اللهک معناسنی آکرسک و سنک عالم وجود عدلیک لیلی ایله عالم وجود فضلیک نهاری سکا ظاهر اولور. و سنک عالم فضلیک نهاری اوزرینه (لا اله) نفیدن ظلمات شرک تکاثف ایتدیکی وقت آنک نوری کیدر و عدلی اولور و سنک

وجود عدلينك [٤٨] اوزرينه (الا الله) سماسندن بروج فردانيتها شمس وحدانيت طلوع ايتديكي وقت آنك ظلمتي كيدر. و فضلى اولور. و انوار توحيدك ارض ذاتكه اشراق ايدوب سوى منتفى اولور.

[وهو الأول بذاته وقيوميته] "حق ذاتي ايله و قيويميتي ايله اولدر" و سكا ظاهر اولور كه حق ذاتاً و صفاتاً بنفسه قائمدر. و غيره محتاج دكلدر و او خلقندن غيرى اوله رق قائمدر.

[وهو الآخر بديموميته] حق ديموميتيله آخردر "دواميله و بقاسيله ديمكدر.

[وجود حروف "الأول" هو وجود حروف "الآخر" هو، ووجود حروف "الظاهر" هو ووجود حروف "الباطن" هو هو اسمه وهو مسماه] "و اول حرفلرينك وجودى حق و آخر حرفلرينك وجودى حق و ظاهر حرفلرينك وجودى و باطن حرفلرينك وجودى حقدر. اسمى و مسماسى دخی حقدر" و بو ذكرى تقدم ايدن اسماء اربعه يه شرح كبيدر كه آنلرده اول و آخر و ظاهر و باطندر. امدى آنلرك جميع اسماء و صفاته احاطه كليه سى وارد. آنلرك تجلسى سببيله حق جميع مخلوقاتى ايجاد ايلدى. ايشته بونك ايچون آتيده كى ابياتك قائلى ديدى:

ربى تجلى بانواع الخلائق لى ** تجلياً هو كشف القول العمل
فالقول كن فيكون اسمع مقالتنا ** فانها لك تهدي اوخع السبل
و الفعل قدر ته بعد الارادة لم ** يترك من الكون شيئاً غير منفعل
فا نظر بعقلك فينما انت تدر كه ** فانه الخلق من عال و من سفلى
و انظر الى ربك الفعل ثم الى ** كلامه احق عين الاخرف الاول
با لجمع قرانه والفرق اجمعه ** فرقانه فتحقق فالمقام جلى [٤٩]

[كما يجب وجوده يجب عدم ماسواه] "نته كم حقك وجودى واجب اولديغى كى حقك غيريسنك اولماسى دخی واجبدر" وجود ايله عدم استقلالندن ناشى آنك ماسواسى عدم كى اولديغنه اعتقاد ايتمكلرك واجبدر، ديمكدر.

[فإن الذي تظن أنه سواه ليس سواه] "امدى تحقيقاً كندينى حقك غيرى ظن ايدن كيمسه، حقك غيرى دكلدر" زيرا جمع موجودات وجودى حق سبحانه نن وجودينه تبعيت ايله در. آنلرك استقلالاً وجودلرى يوقدر.

[لا تتره عذان يكون غيره] "زيرا او كيمسه حقك غيرى اولمقدن منزهدر" يعنى او كيمسه ايچون وجود حقيقينك صفتى وارد.

[بل غيظه هو، بلا غيرية الغير، مع وجوده وفي وجوده، ظاهراً وباطناً] "بلكه ظاهراً و باطناً حقك وجودنده وجود حق ايله برابر غيرك غيريتى اولمقسزين غير دخی حق تعاليدر" زيرا حادث قديم ايله برابر ثابت اولماز. حكمده ديركه عجيبدركه عدمك وجودى نصل ثابت اولور. ياخود كنديسى ايچون وصف قدم اولان كيمسه ايله حادث نصل آيت اولور. آنك وجودنده ظاهراً و باطناً غير ثابت دكلدر. بلكه وجود حق جهتندن غير دخی حقدر.

[ومن اتصف بهذه الصفة أوصاف كثيرة لا حد ولا نهاية لها و بالاخيار] "و بو صفتله متصف اولان كيمسه ايچون حد و نهايت اولميه رق چوق اوصاف واردر" والحاصل حق تعالى بالجملة [٥٠] كمالات ايله متصفدر. و آنك كمالاتى نامتناهيدر و او قوللرينك و كورديكمز فعللرينك خالقيدر. و حضرت شيخ رضى الله عنه جميع مخلوقاتى امواته تشبيه بيوردى:

[وكما أن من مات بصورته انقطع جميع أوصافه عنه، المحموده والمذمومة، كذلك من مات بالموت المعنوي ينقطع عنه جميع أوصافه، المذمومة والمحمودة، ويقوم الله تبارك تعالى مقامه في جميع الحالات] "و تنه كيم صورت اولوميله اولن كيمسه نك ممدوح و مزموم اولان كافه اوصافى منقطع اولديغى كى موت معنوى ايله اولن كيمسه دن دخی اوصاف محموده و مذمومه منقطع اولور و آنك مقامنه جميع حالاتده الله تبارك و تعالى قائم اولور" و بو بر مقامدركه آكا آنجق ارباب عنايتدن اولان كيمسه واصل اولور.

[فيقوم مقام ذاته ذات الله تعالى ومقام صفاته صفات الله تعالى ولذلك قال النبي صلى الله عليه وسلم "موتوا قبل أن تموتوا"] امدى موت معنوى ايله ميت اولان كيمسه نك ذاتك مقامنه ذات الله و صفاتنك مقامنه صفات الله قائم اولور و ايشته بونك ايچون صلى الله عليه و سلم افندمز اولمزدن اول اولكز بيوردى "شفيع المشفع اولان مصطفى عليه الصلاة والسلام افندمز بونكله درت نوع موته اشارت بيوردى كه آنلر احمر و اسود و اخضر و ابيضدر. موت احمر نفس و شيطانه و دنيا و هوايه مخالفت و عقبات سعيه يى قطع ايدنجيه

قدر عبادتدن ارتکابی کوچ کلن هر بر عمل شاقی نفسه تکلیف ایتمکدر. موت اسود، ناسک عرضنه تجاوز ایدر که آنلردن هیچ بر کیمسه یه کلمه خیردن باشقه بر شی سوبلمه مکدر. نته کم اقطاب و اولیا و اخابک چوغنه واقع اولدی. و سیدم احمد الرفاء قدس سره آنلردنر. حتی آنی طاشله دیلر حال بوکه او "یا رب بنی طاشلانان و یمش طوپلانان اشجار کبی قیل" دیر ایدی و سیدم احمد البدوی قدس سره ده [۵۱] آنلردنر که آنی قذف ایلدیلر. و سیدم ابوالحسن شازلی پی مغربدن طرد ایتدیلر و آنلرک صلی الله علیه و سلم افندمز ایلر بر اسوه سی وارد. زیرا او حضرتیه فی الله ازا ایلدیلر. بالاشتباه او افندیمزک صبر ایلدیکی کبی صبر ایتدی. و ازا ایدنلره هدایتله دعا بیورر. امدی فقیر صالح محبت و عدوت حصوصنده قادح ایلر ماح بیننی تفریق ایتمز. هر ایکسی ده مساویدر. ایشته بونک ایچون قصیده تائبه بویه دیدیم.

بیت

فلا الذم يؤذینی ولا المدح باسطی * * و عندی استوی الا مران قبضی وراحتی

ترجمه

بنی زم متأزی قیلماز. و مدح بنم باسطم دکدر. بنم عندمه قبض و راحتدن عبارت اولان ایکی امر مساویدر.

فقیر صالح بلکه معتقدن زیاده معترضک محبتنه میل ایدر. و سیدم مبتولی حضرتلری دیر ایدی که اگر الله ایچون طاشه سجده ایدوب بو سجده نک ثوابی معترضه بخش ایده ایدم. آنده عطایا و منندن بکا حاصل اولان شی، آکا کافی کلیر ایدی. و سیدم سمران بیوررکه مخلصک نفسی اخلاص دعواسنی ایتدیکی وقت آنی تجربه ایتسون. اگر معتقد ایلر معترض آراسنی بر امردن تفریق ایدر ویا سلطان ایلر سوپروندیجی فرقی کورور ایه و مدح ماح ایلر فرحانیر و زم قادح ایلر تغیر ایلر ایهه بیلسونکه آنک نفس مرئیدر. طریق شیخی اولمق شویله طورسون مرید اولمغه بیلر صالح دکدر. موت احضره کلنجه اوده شیخنک غیرینه عدم شکوی و خرع شرطیله بلانک بلا اوزرینه سقوطیدر. زیرا شیخینه شکایت صبرینی ازاله ایتمز. موت ابیض، بر رغیفه و آنک ثمننه مالک اولماق صورتیله آچلقدر. نته کم سیدم ابراهیم بن ادهمه واقع اولدی که ایام عدیده ده طوپراغی یرواکل ایدردی. و آنده اطعمه سائر لذتی بولورم دیر ایدی. و هر بر مرشد کامله [۵۲] بو درت موت ایلر اولمک لازمدر؛ تاکه رتبه علیه صاحبی اولان حضرت مصطفی یه او کیمسه ایچون وراثت ظاهریه و باطنیه قدمی ثابت اوله. امدی صلی الله علیه و سلم افندمز ایچون تمامیه درت اولوم حاصل اولمش ایدی. برنجیسی بودرکه نفس شریفلرندن مبارک آیقلری شیشنجیه قدر نمازده القاب ایلدی. بناء علیه حق جل و علی حضرتلری آنلره (مَا أُنْزِلَتْ عَلَیْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى) آیت کریمه سنی انزال بیوردی. ایکنجیسی بودرکه آنلرک حق علیرنده کافرلر سوز سویلدیلر حتی آنلری عدم عقله نسبت ایتدیلرده معلم مجنون دیدیلر. و (اساطیرالاولین اکتبتها) دیدیلر و ابغ حدیث افکده اولان شیدرکه اوده حضرت فخر عالم افندمزک زوجه سنیله لری مطهره و میرات اولان حضرت عائشه حقنده تکلم ایلدکری سوء کذبدر. قرآن عظیمده آنک براتی حقنده آیت کریمه نازل اولدی. (رضی الله عنها و عن ابیها و عنه محیه و مجیها). و اوچنجیسی بودرکه علیه الصلاة والسلام افندمز تحقیر اولندی. نته کم اصحاب کرامدن اون کشی ده تحقیر اولنمش ایدی. و وجه مبارکری یارالاندی و دیشلری قیرلدی و دردنجیسی بودرکه طعام یمدکری ایامده بطن شریفلرینه طاش باغلادی. و بو نفسلرینی آچلیقله تهذیب ایتملری ایچون صلی الله علیه و سلم افندمزدن افضل امم اولان امتنه تعلیمدر. زیرا الله تعالی نفسی خلق ایتدکده بن کیمم بیوردی. سن سنسک و بن بنم دیدی. وقتاکه آکا الم جوی القا ایلدی، حضوع ایتدی و تزلزل ایلدی و انانیتی کیتدی و رینک وحدانیتی مقرر اولدی. و محقق نفس کثیره النسیان و قریبته الطغیاندر. صاحبنه آندن سیاست قلبی رفع اتمامیک لازمدر. نته کم حق تعالی بیورر (قد افلح من زکاه) یعنی نفسنی تزکیه ایدن فلاح بولدی. یعنی آنی تأذیب ایدن و تهذیب ایلین و دسائسنی عارف اولان [۵۳] و مصطفی صلی الله علیه و سلم افندمزک (موتو اقبل ان تموتوا) قول شریفی موجبنه موتندن اول آنی اولدورن دیمکدر.

[أي اعرّفوا أنفسکم قبل أن تموتوا وقال النبی صلی الله علیه وسلم "قال الله لا یزال العبد یتقرب إلی بالنوافل حتی أحبّه، فإذا أحببته کنت له سمعًا وبصرًا ویدًا] یعنی "اولمزدن اول ذاتکزی بیلکز دیمکدر. و نبی صلی الله علیه و سلم افندمز حضرتلری حق تعالی، دائما قولم بکا نوافل سببیه یا قلاشیر بن او قولمی سونجیه قدر. وقتاکه بن او قولمی سورم آنک اشیتمه سی و کورمه سی و لسانی و یدی اولورم دیو بیورمش اولدیغنی بیوردی" الله ایچون ایشیدیر الله ایچون کورور و الله ایچون تکلم ایدر و الله ایچون ویرر و آلیر دیمکدر. امدی آنک افعلنک

قافه سی الله ایچون و الله ایله اولور. بناءً علیه اعملی نفیله ایله مقام تقریدن مقام مقبولیه و آندن مقام محبوبیتیه انتقال ایدر. بویله اولنجه وجودنی محبوبنک وجودنده فانی کورور.

[اشار إلى أن من امان نفسه يرى جميع وجوده وجوده] یعنی "صلی الله علیه و سلم افندمز تحقیق موت معنوی ایله نفسی اولن کیمسه جمیع وجودینی وجود ذاته کورور اولدیغنه اشارت بیوردی" ذاتنک وجودنی الله تعالینک وجودی کورور دیمکدر. و بو وجودنک عدم رؤیتندن ناشیدر. بوده مقام وسطدر و مقام حیرتدن عبارت اولان عین الیقین مرتبه سنده توحید شهودیدر. حلاجک (انا الحق) قولی و ابی یزیدک سبحانی قولی و امثالی کی. زیرا انلرک کافه سی حق الیقینه وصولدن اول عین الیقین مقامنده در. وقتاکه بو مقامدن عبور ایدوب حق الیقین مقامنه اصل اولورلر بو احوالک امثالندن تحاشی ایدرلر. آن واحده حقی و خلقی کورورلر. آنلردن برینک شهودی دیکرینی حجابلاماز. و بو، مقام احساندر. **[۵۴]** و مؤلف قدس سره حضرتلرینک بو مقامه وصولنه سبب سیدنا هارون علیه السلام حضرتلریدر. زیرا بیوردی که بعض وقایعده روحم آنکله اجتماع ایلدی. دیدم یا نبی الله سن (ولا قثمت بی الاعداء) یعنی "دشمنلری بکا کولدرمه" قولنی نصل سویله دک و اعدایی نصل مشاهده ایلدک. حال بوکه بزدن بری بر مقامه اصل اولورکه آنده الله تعالیدن غیرینی مشاهده ایتمز. سیدنا هارون علیه السلام بیوردی که مشهدیکزده سویلدیککز شی طوغریدر. ولکن سزدن بریکز اللهدن غیرینی مشاهده ایتدیکی وقت، مشهدیکز کی نفس الامرده عالم زائل اولورمی یوقسه عالم باقیمیدرده سز قلوبکزه تجلی ایدن شینک عظمتندن ناشی آنک شهودیندن محجوبمی اولورسکز. بن جواباً دیدم. بلکه عالم نفس الامرده باقیدر. زائل دکدر. و آنجق بز آنک شهودندن احتجاب ایلرز، بیوردی که بو مشهده علم یالکز، عالمدن شهودیکزده کی نقصان اولان شی قدر ناقص اولدی. زیرا آنک کلیسی آیات اللهدر. حضرت شیخ رضی الله عنیه بیورر. هارون علیه السلام بنده اولمیان بر علمی بکا افاده بیوردی. امدی عبد مشاهد و اعلام عقباتنک قطعیه بو مقامه اصل اولدقده نهایتدن بدایتیه رجوع ایدر. و ظاهری خلق ایله باطنی ده حق ایله اولور. و بن بو حاله شو قولمله اشارت ایلدم.

و سری الی روحا و روحی به سرت * * الی السر حتی قد تبدت بدایتی
فعت الیه اشاکر اکل فضله * * وتبت حقیقاً توبه الموسویة

ترجمه **[۵۵]**

امدی بدایتیه عودت مقام وراثتدرکه (العلماء ورثة الانیاء) حدیث شریفی آکا دلالت ایلر. انبیا علیهم السلامدن میراث قالان علم ایکی نوعدر. علم احکام و علم اسراردر. و وارث ایکی نوعدن نصیبی اولان کیمسه در و بر نوعدن نصیبی الان کیمسه وارث دکدر. او کیمسه غرمایه داخلدرکه او غرمانک نصیبی حقلرینک جنسنه تعلق ایلر. بناءً علیه قرب و جنسیت واسطه سیله وارث حقنده او صورتنک مثلیدر دینور. بو غریمک خلافتنه در. زیرا غریمک صورتیه نسبتی یوقدر.

امدی وارث اولمیان کیمسه، عالم اولماز. آنجق نوع واحده اخقایی اولدیغی وقت عالم اولور. بویله اولنجه سن آکا علم احکامه عالمدر دیرسک. حال بوکه عالم مطلق، اماره ولوامه و ملهمه و مطمئنه و راضیه و مرضیه و کامله تسمیه اولنان یدی نفسک صفاتی قطع ایلدکدن صوکره ایکی نوع علمدن نصیب وافر و وارث اولان کیمسه در.

امدی هر نه زمان بر صفت ایله اتصاف ایلسه، آنکله اتصافی اجلندن بو اسمادن بر اسم ایله تسمیه اولنور. اکر نفس شهوانیهیه مصادف اولور و آکا موافقت ایلر و آنک تحت حکمنه داخل اولور ایسه اماره تسمیه اولنور. و اکر امر تکلیفی تحتنده ساکن اولور و شریعتیه اتباعی اذعان ایلر ولکن آنده شهواته میل باقی اولورسه لوامه تسمیه اولنور. و اکر بویله ذائل اولور و نفس شهوانیهیه معارضیهیه قوت بولور و عالم قدسه میلی تزايد ایلر و الهاماتی تلقی ایدرسه ملهمه تستیه اولنور. و اکر اضطرابی ساکن اولور و آنده نفس شهوانیهیه اچون اصلاً بر حکم قالماز. و شهواتی اونوتور ایسه مطمئنه تسمیه اولنور. و اکر بوندن **[۵۶]** ترفی ایدر و کوزوندن مقامات دوشر و جمیع مرادلرندن فانی اولورسه راضیه تسمیه اولنور. و اکر بو حال تزايد ایلر ایسه حق و خلق عندنده مرضیه اولور. و آنلرک ارشاد و تکمیللری ایچون عبادیه رجوع ایله امر اولنورسه کامله تسمیه اولنور. امدی قطع صفات قطع عقباتدر. و بو عقباتک قطع حقنده هر بر طریق ایچون بر اصطلاح واردر. طریقت نقشبندییه آنلرک قطع لطائف سیئه نکه قطعیه در که آنلرده لطیفه قلب و لطیفه روح و لطیفه سر و لطیفه خفی و لطیفه اخفی و لطیفه نفس و لطیفه جسددر. و بو عقباتک تأکید قطع نفی و اثباتله اشتغال ایلدر. و هر بر لطیفه ایچون بر محل و بر نور و بر وارد واردر. و بونک تحقیقی و آنلرده کی کیفیت خلوت بنم رساله لرمدن بر چوغنده

مذکوردر. اگر دیلرسهك آنلره مراجعت ایت. و بعض طریقده آنلرك قطع اسماء سبعة تنفل ایلهدر. و بعضیلرنده توجه شیخ ایلهدر. سیدنا شیخ الاکبر قدس سره الافخر حضرتلینك طریق کی و بعضیلرنده شیخ مریده نظر محبتله واقع اولان نظری ایلهدر. سیدنا شریف العلوی و قطب نبوی سید احمد البدوی حضرتلینك طریق کی بعضیلرنده مجازات و تامه صحیحه ایله فیضان علم ایلهدر. طریقت احمدیه و خالدیه کی. امدی مرید شیخ کلامی ایشتمسه بیله محاذات سببیه علمله طولار. نته کم شیخمز عارف بالله شیخ خالد ضیاءالدین قدس سره حضرتلینك عندنده درس علمه حضر اولدیغم وقت بکا واقع اولور ایدی. بن شامده مدرسه بوارایهیه حضر اولدیغم حینده او حضرتده مستغرق اولوردم. ایشیتمز و کورمز ایدم. بعض علماء حضرت شیخ درسده واقع اولان تقریرندن بکا سؤال ایرلر ایدی. بن آنك دیدیکی شیخ حفصمده آنك زیاده سنی بولور ایدم. [۵۷] و آکا بو درسی تقریر ایدردم. تعجب ایرلر ایدی. و بن طریقت نقشبندیهك اخذندن اول محروسه مصرده جامع ازهرده مجاور ایدم. آیاقلمده بر علت شدیدیه پیدا اولدی. حتی ایکی آیایغم قوریدی. و آنلردن عروق مقطعه خروج ایلدی. و یورومکه قادر اولمادم. رواق شوامدن یعنی شاملیلر مدرسه سندن جامعده کی درس محلنه سورونهك کیدردم و اوطوراماز ایدیم. و شیخ آرقه سنده اولیور ایدم. حال بوکه روحم درسه حاضر اولوب درس حفظ ایرلر و آنی منتظماً تعقیب ایدر ایدم، و شیخ فراغی عندنده اوینیر ایدم. نظم درسی دیکله یوب بوکا تعجب ایرلر ایدی. و بن بو بلا ایله برابر صوڪ درجه صبر ایچونده ایدم. بعض ایامده بر قائلک سوز سویله دیکنی ایشیدر ایدم؛ حال بوکه او بنی کورمز ایدی. بوندن خاطر منکسر اولور ایدی. یایدیغم بر قصیده ایله مصطفی صلی الله علیه و سلم افندمه توسل ایدوب او قصیدهده تندن استغاثه ایلدم. کندی صحیح الجسم و معتدل القامه و بوندن اولکه حالمدن احقاق ایله دهاکوزل کوردم. جوارمده اولان بر کیمسه بنی کوردی. یمن ایتدی که سنك بو ایکی آیاقلرك اولکی آیاقلرك دکلدر. مسئله یی آکا آکلاتدم. تعجب ایتدی و افضل بشره صلوات کتیردی. و علم وهبی یه دلیل حق تعالینك (و علمناه من لدنا علما) قولیدر. معلومك اولسون که ساداتك بداياته عودتی آنجق بو عقباتك قطعندن صوكره اولور. انلری قطع ایلدیكلری وقت حاللری عوامك حالی کی و علملری علماء ظاهرک علملری کی اولور. و ایکی علت اراسنده کی فرق بودرکه آنلرك علمی کشف و وجداندندرکه حضرت ملك رحماندن آنلرك طور قلوبی اوززینه و حی الالهام او کشف و وجدان سببیه نازل اولور. و علم علماء ظاهرکه انی بعضیلرندن تلقی ایدرلر. او قلبده تخمین و شك جهتندندر. و بن روی العرفان اولان طائفهك لسانندن بویله دیدیم:

من آین للعد والراری وجرانی ** ماندری فی العلم من کشف واتقان [۵۸]

فهم یقولون عن تخمین عقلهم ** ونیقلون لعلم القالی عن فانی

و علمنا ابداء عن رنبا فلهذا ** تری لنا فی الغصانه دانی

ترجمه

بعده حضرت شیخ قدس سره بیورر:

[ولا تغیراً فی ذاته ولا صفاته] یعنی "او کیمسه ذاتنده و صفاتنده تغیر کورمیدیکنه اشارت بیوردی" یعنی او کیمسه ذاتنك دیکشیدیکنی و صفاتنك بوزولدیغنی کورمز؛ بلکه نفسنی و ذاتنی سابقده اولدیغنی کی کورور و او حال عدم ایچندهدر. و بو حالی آنجق ذوق ایدن کیمسه بیلیر.

[ولا یحتاج الی تغیر صفاته] "و او کیمسهك صفاتی تغیره محتاج اولمادیغنه اشارت بیوردی" وجودنیک عدم رؤیتندن ناشی. زیرا آنك صفاتی تغیره محتاج اولور.

[إذ لو لم یکن هو وجود ذاته] یعنی "زیرا او کیمسهك ذاتنك وجودی حق اولمامش اولسه ایدی؛ " یعنی بلکه او کیمسه کندسی ایچون بر وجود مستقل کورور ایدی. بو ایسه مستحیلدر. زیرا استقلال ایله وجود آنجق مجد و جلال صاحبی اولان حق تعالی حضرتلرینه مخصوصدر.

[بل کان جاهلاً بمعرفة نفسه فمتی عرفت نفسک ارتفعت] یعنی "بلکه او کیمسه نفسنی بیلمی جاهل اولور ایدی. امدی هر نه زمان که نفسکی بیلدك سنك ایکیلکک قالدی" ایشته بونك ایچون آتیده کی بیتك قائلی دیدی.

فو صفی اذمالم تدع باشنین وصفها ** و هیئتها اذ واحد نحن هیئت [۵۹]

یعنی ایکیلکک قالمه سی و صفات ایله موصوف و احلاق ایله معنوت اولان ذات واحدندن شبهه اورتوسنك کشفی سببیه دیمکدر. بکا مضاف اولان هر بر وصف آنك وصفیدر و بکا مضاف اولان هر بر هیئت و صورت خلق، آنك هیئتیدر.

[وَعَرَفْتَ أَنَّكَ لَمْ تَكُنْ غَيْرَ اللَّهِ] یعنی "و سن اللهك غيري اولماديگي بيلدك" سنك وجوديك بو هيئت اوزرينه كه سن شمديكي حالده دخي او هيئته سك. حقه علم قديمه آنك تعلقي اعتباريله و وجوديك عدم استقلالي اعتباريله ديمكدر.

[فَإِنْ كَانَ لَكَ وجود مستقل، لا يحتاج إلى الفناء ولا إلى معرفة النفس، فتكون ربًّا سواه] "واكر مستقل بر وجود اولايدي؛ فنايه و معرفت نفسه محتاج اولمازدي ده آنك غيري اولور ايدي" یعنی سنك وجود مستقلك آنك غيري بر رب اولور ايدي.

[و تبارك الله أن يوجد رب سواه] "و حق تعالى آنك غيري رب بولنمقدن منزهدر." یعنی بو مستحيلدر. (لو كان فيهما الهة الا الله نفستتا)

[فائدة معرفة النفس أن تعلم وتحقق أن وجودك ليس موجودًا] "امدي معرفت نفسك فائده سي سنك بيلمك و تحقق ايلمك كدركه سنك وجودك موجود دكلدر." یعنی سنك وجودك موجودك وجودينه توقف ايلديكي ايچون بر وجود استقلالي اوله رق موجود دكلدر، ديمكدر.

[ولا معدوم] "معدوم ده دكلدر" یعنی آنك علمك سنك وجوديكه تعلقندن ناشي بر عدم حقيقي اوله رق معدوم دكلدر، ديمكدر.

[وانك ولست كائنًا ولا كنت ولا تكون قط] "و سن شمديكي حالده كائن دكلسك و ماضيده ده موجود اولمادك و مستقبليده دخي ابدی موجود اولمازسك"

[ويظهر لك بذلك معنى "لا إله إلا الله" إذ لا إله غيره، ولا وجود لغيره؛ فلا غير سواه، ولا إله إلا إياه] **[٦٠]** "و سكا لا اله الا الله معناسيله بيان اولنان كيفيت كه حقه غيري اله اولماديغي و آنك غيري ايچون وجود اولماديغي و آنك غيري غير اولماديغي و همان آنجق حقه اله اولديغي ظاهر اولور" یعنی آنك غيري معبود اولماديغي و بر وجود استقلالي اوله رق آنك غيرينك وجودي اولماديغي و بر شينك بالاستقلال وجود اولماديغي سكا ظاهر اولور. تاكه او شيئه آنك غيريدر دنيلسون ديمكدر. و حضرت شيخ قدس سره (لا اله الا الله) قولندن بو ترتيب ايله سفرات ثلاثيه اشارت بيوردي. سفره اولي حق تعالىنك (فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) قولندن مفهوم اولان علم يقين حقنده در. و سفره ثانيه حق جل و علا حضرتلرينك (مَا رَأَى الْبَصَرُ وَمَا طَعَى) قوليله اشارت بيوريلان عين اليقين حقنده در كه كورديكي شيدن بصري قايمادي، ديمكدر. سفره ثالثه حق تعالىنك (قُلِ اللَّهُ ثُمَّ ذَرْهُمْ) قولنده تنبيه بيورديغي حق اليقين اشارتدر كه آنك غيريني ترك ايت، ديمكدر. و بونك حقنده آتيده كلامك قائلي ديدي:

اسافر عن علم اليقين لعينه ** الى حقه حيش الحقيقة حلتى

ترجمه

يعنى بن بلا اضطراب و واقعه مطابق اوله رق ذهنده بر عقبده اولان علم يقينه ملك وهاب اولان اللهدن غيري اله اولماديغي بيله رك، بلا حجاب رب الاربابك مشاهده سندن عبارت اولان عين اليقين واصل اولنجيه قدر سفر ايتدم و آندن حق اليقين كجدم كه او بعد الاقتراب اتحاددن عبارتدر. امدى علم اليقين تفرقه حالى و عين اليقين جمع حالى و حق اليقين جمع الجمع حالى در. بناء عليه **[٦١]** (تفرقه) اغيارى مشاهده ايتكم و (جمع) ملك جبارى مشاهده ايتكم و (جمع الجمع) فاعل مختارك وجودنده مستهلك اولمقدر. و علم اليقين علماء ظاهره مخصوصدر و عين اليقين اولياء اكابره مخصوصدر. و حق اليقين انبياء معصومينه و آنلرك وارثلري اولان علماء عالمينه مخصوصدر. و حق اليقينك حقيقتى نبيمز محمد مصطفى صلى الله عليه و سلم افندمزه مختصدر كه او مراتب اهل صفاتك اعلا سيدر. و بو اسفار حقنده مشايخك اقوال كثيره سي واردر. و آنلردن هر بر انسان كندى مقامى حسبيله ياخود اختصار ايله او اسفار اوزرينه سوز سويلر والحاصل واجب الوجود بلا اشتباه آنجق حق تعالىدر و واحد آنجق اودر.

[لا اله الا اياه فإن قال قائل عطلت ربوبيته فالجواب لم أعطل ربوبيته لأنه لم يزل لم يزل خالقًا ولا مخلوق وهو الآن كما كان] "واكر بر قائل حقه ربوبيتنى تعطيل ايتدك دير ايسه جواب بودركه حقه ربوبيتى نصل تعطيل اولنور. زيرا حق دائما ريدر مربوب دكلدر. دائما خالقدر مخلوق دكلدر و او شمديكي حالده دخي اولديغي كبيدر" یعنی خلق اكواندن اول صفاتي ذاتنه ملازمدر.

[خلافته وربوبيته لا يحتاج إلى مخلوق ولا إلى مربوب فهو قبل تكون المكون] "خلقيت و ربوبيت قبل الموجودات حقه اولديغي كبي شمديكي حالده دخي خالقدر ريدر. مخلوق و مربوبه محتاج دكلدر" یعنی

حق تعالی مخلوق‌قلری و مربوب‌لری خلقدن اول خالق و رب‌در. (المکه‌ن) ده، الف لام جنس ایچوندنر. بناءً علیه جمیع مکوناته یعنی موجوداته عامدر.

[كان موصوفاً بجميع أوصافه] "جمیع اوصافی ایله وصفلنمش ایدی" یعنی الله عظیم الشان مکوناتک یعنی موجوداتک اولمسندن اول جمیع اوصاف کمالیه‌سیله موصوف ایدی. زیرا معارف قلبیه اهلی عندنده آنک اوصافی ایچون حصر یوقدر. و اهل سنت و شریعت محمدیه عندنده انبیا علیهم الصلاة [۶۲] حقنده اعتقادی واجب اولان شی ایله برابر الی عقیده‌در. امدی حق عز و جل حضرت‌لری ایچون واجب اولان شی یکریمی صفتدرکه (وجود)، (قدم)، (بقا)، (حیات) و ذاتاً و صفه‌اً و افعالاً (حوادث مخالفت) (قیام بنفسه) یعنی جرم و جوهر و عرض و صفت کبی بر محله محتاج دکدر و آنی وجود ایله تخصیص ایدن بر مخصوصه مفتقر دکدر. و (وحدانیت)، یعنی آنک ثانیه‌ی یوقدر. و آنک ایچون ذاتاً و صفه‌اً و افعالاً مقدر یوقدر. و (قدرت)، و (اراده) که جمیع ممکناته تعلق ایدرلر. و (علم) و (کلام) که حکم عقلینک سائر اقسامنه متعلق اولان حرف و صوت ایله دکدر. و جمیع موجوداته متعلق اولان (سمع) و (بصر) و حق تعالینک (قادر) و (مرید) و (عالم) و (حی) و (سمیع) و (بصیر) و (متکلم) اولمسیدر. و ذکر اولنان یکریمی شیئک اضدادی حق سبحانه حقنده مستحیلدر و بو اضدادک معناسی یوقدر. و حق سبحانه حضرت‌لرینک حقنده جائز اولان هر بر ممکنک مغالی و ترکیدر. و انبیا علیهم السلام حقنده واجب اولان (صدق)، (امانت)، (تبلیغ)، (فطانت) در. و آنلرک حقنده (کذب)، (خیانت) و (کتمان) و (بلاده) مستحیلدر. و آنلرک حقنده مرض و امثالی کبی مراتب علیه‌لرنده نقصانه مؤدی اولمیان شیدن سائر اعراض بشریه حقنده جواز واردر. و بزم لا اله الا الله محمد رسول الله قولمز بونلرک هپسنگ معنالیی جمع ایدر. و سائر انبیا و ملائکه و کتب سمادیه‌یه و یوم آخرته و آنده جاری اولان شیئه و صلی الله علیه و سلم افندمزک اخبار بیوردیغی شیئک جمیع‌سنه ایمان آنده داخل اولور. زیرا صلی الله علیه و سلم بونک کافه‌سنی مصدق اوله‌رق کلدی. امدی حق تعالی جمع اوصاف کمال ایله موصوفدر.

[وهو الآن كما كان. فلا تفاوت بين الجهة والقدم فوحداً] [۶۳] "و او شمدیکی حالده‌ده اولدیغی کبیدر. امدی وحدانیتده حدوث و قدم بیننده فرق یوقدر" حق تعالینک علمنده. زیرا هر ایکسی‌نی ده احاطه واحده ایله محیطدر. امدی او دائماً کندی ذاتی و صفاتی عالمدر و جمیع معلوماتی حال عدملرنده مدرکدر. نته‌کم اولاً آنلری حال وجودلرنده‌ده ادراک بیورر. آنک وحدانیتنده وجود و عدم و حاضر و غائب مساویدر. آنک ذاتنده و صفاتنده و افعالنده آندن غیری واحد یوقدر.

[الحدوث مقتضى ظاهريته] "حدوث حقک ظاهریتی مقتضیدر" حق سبحانه حضرت‌لینک حدیث قدسیسنده کی (كنت كنذاً لا اعرف مخلقت الخلق و تجليت اليهم بالغم حتى عرفوني) یعنی بن بیلنمز بر خزینه ایدم خلقی یاراتدم و آنلره نعم ایله تجلی ایتدم. تاکه بنی بیله‌لر" قولی موجبنه

[القدم مقتضى باطنيته] "و قدم حقک باطنیتی مقتضیدر" حوادثک عدم رؤیتی دیمکدر. زیرا حادث قدیمی کورمز. (لا تدركه الا بصر و هو يدرك الا بصر) حکمه‌ده بیورلمشدرکه حق سکا اولان شدت قریدن ناشی سندن احتجاب ایلدی. و آنجق شدت ظهوری سببیه‌ده احتجاب ایتدی. و نورینک عظمتندن ناشی ابصاردن کیزلندی.

[ظاهره باطنه وباطنه ظاهره، أوله آخره وآخره أوله] "حقک ظاهری باطنیدر و حقک باطنی ظاهریدر. حقک اولی آخریدر و آخری اولیدر" هو الاول والاخر والظاهر والباطن.

[والجميع واحد] "و جمله‌سی بردر" زیرا آنلر آنک اسماسی و صفاتیدر و مخلوقات صفاتنک صفاتیدر. امدی خالق، مخلوقی مستلزمدر. و رازق، مرزوقی [۶۴] مستلزمدر. و امثالی ده بویله‌در. ایشته بونک ایچون آئیده‌کی ابیاتک قائلی دیدی:

من شدة القرب مني ** ظننته انك اني
فقلت ما قلت جهلاً ** و ذاك من سواظني
وحين حققت امری ** والوهم قدز ال عني
تركت هذا دهذا ** ثم الغنا صار فني
وصرت عن غيب غيب ** بما اقول اكثي
وزال عني ترجی ** علمی به و التمني
والعلم كالجهل عندي ** فنيه وزال التعني
اذكل ذلك عخلق ** والخلق ما عنه يغني

وليس يشبه ربى ** شئ فكن فى التهنى
اناالموحد ذوقا ** فخلنى يا شنى

ترجمه [٦٥]

امدى بوندن بيلندى كه محقق جمله نك وجودى واحددر.
[والواحد جميع] "و بودخى جمله سيدر" زيرا جمله نك قيامى آنكله در.
[كان صفته "كل يوم هو فى شأن"] "و حقك صفتى هر آنده بر شانده در" هر بر لحظه ده ديمكدر.
امدى بوندن مراد مطلق زماندر. بويله اولنجه هر بر آنده كى شؤنى آنجق كنديسى بيلير. امدى ايجاد و اعدام
ايلر و اغراز و اذلال ايدر. و زنكين و فقير قيلار و ويرر و آيلر.
[وما كان شئ سواه] "و حق ايله برابر حقك غيرى اوله رق بر شى اولمادى" و بو اراده سنك تعلق
سببيله در.

[وهو الآن كما كان] "و او شمديكى حالده ده اولديغى كبيدر" ذاتيله و صفاتيله و افعاليله منفرددر. امدى
او اراده سنك تعلق ايله ديكي شئ قدرتى ايله ابراز ايدر. حقيقتده آنك غيرى ايچون بر وجود يوقدر. اولده اولديغى
كبيدر. يعنى بر وجود حقيقى اوله رق آنك غيرى ايچون شمديكى حالده بر وجود يوقدر. آنك حوادثى ايجادندن
اول ينه بويله ايدى. آنك غيرى ايچون مطلقا وجود يوقدر.

[وفى القدم كل يوم هو فى شان كما كان ولا شئ موجود فهو الان كذلك كل يوم هو فى شان ولا شئ ولا
يوم كما لم يكن فى القدم شه ولا يوم] "و شمدي شئ موجود اولميو ب حق هر آنده بر شانده اولديغى كى
قدمده دخى شئ موجود اولميو ب حق هر آنده بر شانده در. و قدمده شى و يوم موجود اولميو ب حق او وقت
هر آنده بر شانده اولديغى كى شمدي دخى شى و يوم اولميه رق حق هر آنده بر شانده در" يعنى ازلاً و ابداً هر
آنده بر شانده اولديغى كى شمديكى حالده دخى [٦٦] هر آنده بر شانده در. هيچ بر زمانده آنكله برابر بر شيئك
اولمى متصور دكلدر. ايشته بونك ايچون حكمد بويريلور. : "عجيبدر كه عدمده وجود نصل ظاهر اولور. يا خود
كندى ايچون وصف قدم ثابت اولان كيمسه ايله برابر حادث نصل ثبوت بولور"

[فوجود الموجودات وعدمها سيان] "امدى موجوداتك وجودى و موجوداتك عدمى مساويدر" زيرا
حق سبحانه حضرتلرينك آنلرك وجودينه احتياجى يوقدر. و حق تعالينك (وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ)
قولنه كلنجه بولام، لام علت دكل؛ بلكه لام صيرورتدر. و معناسى آنلرك خلقتى بر علتدن ناشى و بكا عائد اولان
بر منفعتدن طولايى اولميو ب اراده ايله در. بناءً عليه آنلرك امرينك مالى بنم عبادتمه در ديمك اولور. ايشته بونك
ايچون بن (فصل الخطاب ونزهة اولى الالباب) ادلى كتابمده شويله ديديم. (معلومن اولسونكه الله تعالى خلقى
فعلنه مقتضى اولان بر علتدن ناشى خلق ايتدى. زيرا بو، كندينك غيريله آنك استكمالى ديمك اولديغندن حق
تعالى حقنده محالدر. و نصوص بوكا شاهددر. و حق تعالينك (و ما خلقت الجن والانس الا ليعبدون) قولنه
كلنجه:

امدى دليل، لفظيدر، حقيقى دكلدر. زيرا حق تعالى منافعتدن مستغنيدر. بناءً عليه آنك فعلى كنديسنه
راجع اولان بر منفعتدن ويا غيره راجع اولان بر منفعتدن ناشى دكلدر. زيرا او واصطه عمل اولمقسزين غيره
منفعت ايصالنه قادردر. يا خود مراد (الا ليو حدوني) در. مؤمن شدت و رضاده اختياريله توحيد ايدر. و كافر،
نعمت و رضا اولمقسزين شدت و بلاده اختياريله توحيد ايدر. [٦٧] و مجاهد آنك، معناسى (الا يعرفوني) در
ديدى. زيرا آنلرى خلق ايتمه ايدى آنك وجودى و توحيدى بيلينمز ايدى. بوكا دليل حق تعالينك (ولئن سألتهم
من خلقهم ليقولن الله) قول شريفيدر. بو حق تعالينك موجوداتى بر علتدن ناشى ايجاد ايتديكنه دليلدر. و بويله
اولنجه آنلرك وجود و عدملى مساويدر.

[وإلا لَلزِمَ طريان طارى لم يكن فى وحدانيته، وذلك نقص وجلت وحدانيته عن ذلك] "و بويله اولمسه
ايدى طريان طارى لازم كليز. و حقك وحدانيتى اولماق لازم كليز ايدى؛ بو ايسه نقصدر و حقك وحدانيتى بوندن
جليلدر" يعنى طالعك طلوعى و حادثك حدوثى لازم كليز ايدى. و بوندن ده وحدانيتى اولماق لازم كليز ايدى. بو ايسه
نقصاندر. و نقصان ايسه مستحيلدر. و آنك وحدانيتى نقص و طريانندن جليلدر.

[ومتى عرفت نفسك بهذه الصفة، من غير إضافة نذكف أو شريك إلى الله تعالى فقد عرفتَهَا
بالحقيقة] "و هر نه زمان كه الله تعالى حضرتلينه شريك و اقران و مثل اضافتى اولمقسزين نفسكى بو صفت ايله
بيلدك، امدى محقق نفسكى حقيقتله بيلدك" يعنى سن كندى نفسك ايله دكل حق سبحانه ايله قائم اولديغى
و وجودك و عدمك مساوى اولديغى بيلدك ديمكدر.

[ولذلك قال النبي صلى الله عليه وسلم مَنْ عرف نفسه فقد عرف ربه] "و بوندن طولای نبی صلی الله علیه و سلم نفسی بیلن کیمسه محقق ری بیلدی، بیوردی" معلوم اولسونکه معرفت نفسده اختلاف عارفین وارد. امدی مصطفی صلی الله علیه و سلم افندمزک معرفتی که کندی نفسنه در؛ اضعاف مضعاف ایله غیرک معرفتندن **[۶۸]** ابلغدر. وربنه اولان معرفت ده بویله در.

[ولم يقل مَنْ أفنى نفسه فقد عرف ربه] "و نفسی فانی ایدن کیمسه تحقیق ری بیلدی؛ بیورمادی" زیرا اعتبار فنا آنجق وجود حقیقیدن صوکره اولور. حال بوکه حقیقتده وجود، آنجق رب خالقه مخصوصدر. **[فإنه صلى الله عليه وسلم علم ورأى أن لا شيء سواه، ثم أشار إلى أن معرفة النفس هي معرفة الله]** "زیرا نبی علی الصلاة و السلام افندمز محقق حقک غیری شی اولمدیغنی بیلدی و کوردی ده صوکره معرفت نفس معرفه الله اولدیغنه اشارت ایلدی" زیرا وجود حقیقی حق تعالینکدر. **[أي اعرف نفسك، أي وجودك]** "نفسکی یعنی وجودیکی بیل دیمکدر" یعنی وجودیکی عدم استقلال ایله بیل.

[أنت لست أنت] "سن، سن دکلکسک" یعنی سن نفسک ایله قائم دکلکسک. **[ولكنك لا تعرف]** "ولکن سن بیلیمزسک" یعنی وصولکدن اول بونک حقیقتنی بیلیمزسک. **[أي اعرف أن وجودك ليس بوجودك]** یعنی بیل که محقق سنک وجودک وجودک ایله اولمادی" حقیقت قیامک موجودک ایله در. **[ولا غير وجودك]** "و سنک وجودیکک غیری ایله اولمادی" و بونک معناسی اولجه کچدی و (وجودک و عدمک وجوده) قولنده ده کله جکدر. **[لا موجود]** "وجودک موجود اولمادی" بلا استقلال **[ولا معدوم]** "معدوم دخی اولمادی" آنک علمنک سنک وجودیکه تعلقندن ناشی. و حق سبحانه نک علمی قدیمدر.

[ولا غير موجود ولا غير معدوم] "موجودک غیری ده اولمادی. معدومک غیری ده اولمادی." **[۶۹]** یعنی سنک وجودک وجود حقیقی و عدم حقیقی ایله وصف اولنماز. **[وجودك وعدمك وجوده بلا وجود ولا عدم]** "وجود و عدم اولمقسزین سنک وجودک و سنک عدمک حقک وجودیدر" یعنی سنک وجودک ایچون وجود حقیقی یوقدر. تاکه آنکله قائم اوله سک و سنک ایجادیکه حقک علمنک تعلقندن ناشی عدم حقیقی ده یوقدر. **[لأن عين وجودك وعدمك وجوده، ولأن عين وجوده وجودك وعدمك]** "زیرا محقق سنک عین وجودک و عین عدمک حقک وجودیدر. و زیرا محقق حقک وجودی، سنک وجودک و عدمکدر" یعنی سنک سبب وجودک و سبب عدمکدر. (کل من علیها فان و یبقی وجه ربک ذوالجلال و الاکرام) **[فإن رأيت الأشياء لا غير وجودك وجوده]** "امدی اشیایی سنک وجودکک غیری اولمیه رق حقک وجودی کوردیکک وقت" یعنی اشیای انفراد ایله سنک وجودیکک غیری اولمیه رق وجودکک ده آنک وجودنده مضمحل اولوب اشیایی نفسکله دکل آنکله کوردیکک وقت.

[واذا ابت ان غين وجوده وجودك وعدمك في الأشياء بلا رؤية شيء آخر مع الله وفي الله أنها هو] "و الله ایله برابر و اللهده دیکر بر شی کورینه رک حقک عین وجودینی اشیاده سنک وجودک و عدمک کوردیکک وقت محقق او اشیا حقددر" یعنی سن وجودده الله ایله برابر و اللهده قائم دیکر بر شیک وجودینی کورمکسزین مستقل حقیقی اولان حقک ذات وجودینی، اشیای معدومه ده، سنک آنکله قیامکدن ناشی وجودک و عدمک کوردیکک وقت او اشیا حقددر. یعنی محقق اشیانک ذات الله اولدیغنی کورمکسزین سنک بو اعتقادک ایله او اشیا حقددر، دیمک اولور.

[فقد عرفت نفسك. فإن معرفة النفس بهذه الصفة هي معرفة الله تعالى] **[۷۰]** "امدی محقق نفسکی بیلدک و محقق بو بیان اولنان صفت ایله نفسی بیلیمک الله تعالی بی بیلیمکدر" بو صفتله دیمک وجود مستقلک عدمی ایله دیمکدر.

[بلا شك] "شکسز" شک یقینک ضدیدر. منتفی اولدقده یقین ثابت اولور. **[ولا ريب]** "ریبسز" شکسز دیمکدرکه منفی ایچون تأکید معنوبدر. **[ولا تركيب شيء من الحدث مع القديم وفيه وبه]** "و قدم ایله برابر و قدیمده و قدیمه حدوثدن بر شیئک ترکیبی اولمدی" یعنی قدیمده و قدیم ایله حدوث ترکیب ایتمدی، دیمکدر.

[فإن سألَكَ سائل كيف السبيل إلى وصاله فقد أثبتَّ أن لا غير سواه، والشيء الواحد لا يصل إلى نفسه نصول لا شكَّ أن في الحقيقة لا وُصل ولا فُصل فإن الوصال] "واكر بر سائل حقك وصلتنه يول نصلدر و محقق سن حقك غيری غیر اولمادیغنی اثبات ایتدک. حال بوکه شی واحد نفسنه واصل اولماز دیه سؤال ایدرسه: محقق حقیقتده قاوشمق و آیرلمق یوقدر دیه جواب ویریز" تعریف وصل خصوصنده محقیقینک اقوالی مختلفدر. هر بر واصل تجلیدن حاصل اولان شیته وصل تعیر اولنور. بعضیلری عبدک اوصافیه اوصاف حقه فناسیدر، دیدیلر و بعضیلری بطون ایله ظهور آراسنده وحدت حقیقیه واصله در دیدیلر. و بعضیلری (فا حببت ان اعرف) قولنده اشارت اولنان محبت ایله سبق رحمندر دیدیلر و بعضیلری اشیا ایچون حقک قیومیتندن عبارتدر. زیرا اشیانک بعضیلریله بعضیلرینه کثرت متصل اولور. و امام جعفر بن محمد الصادق رضی الله عنهما [۷۱] بیوردی که وفصلی وصلدن و حرکتی سکوندن عارف اولان کیمسه توحیدده فراره ایریشدی. و معرفتده (...) و حرکت ایله مراد اعیان ممکنات اوزرینه بسط وجوددر. نته کم حق تعالی بیورر. (أَلَمْ تَرَ إِلَى رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظَّلَّ) و سکون ایله مراد حق تعالینک (ثُمَّ قَبْضُنَاهُ إِلَيْنَا قَبْضًا يَسِيرًا) قول شریفنده مذکور اولان فیضدر. و بعضیلری حرکتله مراد سلوکردر و سکون ایله مراد احديث ذاته فراردر دیدی. و ختم جلیلی، وصل ادراک فائزدر بیوردی.

معلوم اولسون که هر بر حال ایچون، انفاس فائزه نک خصوصیتندن ناشی، بر جامع واردر. (...)

امدی وصل منتفی اولدقده کذلک وصل دخی منتفی اولور.

[فان الوصال بین اثنين متساوين او غير مساوين فان كانا عتساوين فهما سيان وان كانا غير مساوين فهما ضدان وهو تعالى منز عن ان يكون له ضد اوند فالوصال في غير فالوصال والعرب في غير الوصال] "محقق وصال مساوی [۷۲] ایکی بیننده ویاخود مساوی اولمیان ایکی بیننده اولمغه محتاجدر. و اکر او ایکی مساوی اولورلر ایسه آنلر برابردر. و او ایکی مساوی اولمازلر ایسه آنلر ضددر. و حق تعالی کندسی ایچون ضد و مثل اولمقدن منزهدر. امدی وصال، وصالک غیرندهدر" یعنی سیان اولان ایکی شی ایکی مستوی و مماثلدر. و مماثلت و ضدیت ایسه رب البریه حقنده مستحیلدر. معلوم اولسون که وصال و وصل و وصلت بعدالافتراق ایکی شی آراسنده اجتماعه دلالت ایدر. حال بوکه بونلرک هپسی حق تعالی حقنده مستحیلدر.

[والقُرب في غير القُرب] "و قرب، قریک غیرندهدر" زیرا حق تعالی جانبندن اولان قرب و معیت، قرب و معیت علمیهیه محمولدر. نته کم علماء ظاهره آنک اوزرینه یورورلر. یاخود بز دیریزکه قرب و معیتک کیفیتلری آنجق الله تعالی بیلیر. زیرا هر ایکسی ده کندی نفسی ایچون اثبات بیوردی. نته کم بیورر (وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ) و کذا بیورر. (وَهُوَ مَعَكُمْ)

[والْبُعْد في غير البُعد، فيكون وَصْلٌ بِلَا وَصْلٍ، وَقُرْبٌ بِلَا قُرْبٍ، وَبُعْدٌ بِلَا بُعْدٍ. فإن قيل فهما الوُصْلُ بِلَا وَصْلٍ. فما معنى القُرب بِلَا قُرْبٍ والبُعد بِلَا بُعْدٍ] "و بعد، بعدک غیرندهدر. امدی وصل وصلسر و قرب، قریسر، و بعد، بعدسر اولور. و اکر وصلسر وصلی آکلادق و قریسر قرب و بعدسر بعد نه معناسنه در دیو سؤال اولنورسه" زیرا بو ظاهرده ایکی ضدک آراسنی جمع کبیدر.

[اقول أعني أنك، في أوان القُرب والبُعد، لم تكن شيئاً سواه الله تعالى] "سن آوان قرب و بعدده اولوب حقک غیری بر شی اولمادیکنی سنک ایچون مراد ایدرم دیرم" یعنی سن کندسی ایچون وجود حقیقی اولان بر شی اولمادک؛ بلکه سنک وجودک و عدمک مساویدر. [۷۳]

امدی سنک ذاتک و معنک خالقده نظراً مخلوقدر و حقیقت وجود ملک معبوده مخصوصدر و بونک ایچون آتیده ابیاتک قائلی دیدی:

هی الحقیقه کل الکائنات لها ** فیا خساره من عنها تراه لهی
 هامت بها فی السوی کل الغلوب ولم ** تشعر وقد شغفت فی جها ولها
 هویت قدسرت فی کل کأنته ** من غیر ماسریان امرها اشبتها
 هب انک الغیر یا محجوب قهت بمن ** الم تکن ساعته للحق منبتها
 هذا الوجود به الاکوان فائتمه ** فحقق الفرقو اجمع واترک الشبها
 هفابک الفرق من اوج الکشیفقف ** انت المیض و غک الطرف منها سها
 هنیت بالوجه عن الطرف مرثفع ** وقدابیل علومافیه من فقها
 هذ متجیش السوی والنور من قبلی ** حتی مسحت به عن ناظر الکمها

نصاك نرالت رسومی وانمت سمتی ** و عقد کلی علی ایدی الوجودوها
هدایتہ ہی محض الفضل قد تیلت ** آیاتہا فارتنا رتبته النہا

ترجمہ [۷۴]

بعضیلری بو حقیقتک معناسیلہ تکلم ایدوب کلمہ یہ تمثیل ایلدی. زیرا کلمہ اسم و ضل و حرفدن اولان جمع اقسامہ ساریدر. و ماضیدن و مضارعدن و امر و نہیدن و مصدردن و اسم فاعلدن و معقولدن و مستثنای متصل و منقطعدن و حال و تمیزدن و ثلاثی و رباعی و خماسیدن و وحروف جارہ و ناصیہدن و اسمایہ ویا افعالہ مختص حرفدن اولان اقسامک قسملرنده بویله در. نہایتی اولمیان تقسماتدن متحصل اقسامدن بونک غیرینہ وارنجیہ قدر حروف آنلرہ داخلدر.

امدی بو اقسامک کافہ سی کلمہ نک غیریدر. بلکه آنلر کلمہ نک تحتندہ مندرج اولان اعتباراتدرکہ آنلرک تفصیلندہ کلمہ دن بر شی تزئید ایتمز لر. و ایشٹ بونک ایچون بو اقسامک افرادندن ہر بر فردہ کلمہ در دیمک طوغری اولور. امدی سن اسمہ کلمہ و فعلہ دہ کلمہ و حروفہ دخی کلمہ دیرسک. بناءً علیہ اسناد صحیح اولور. ولکن مراتبدن ہر بر مرتبہ ایچون کندیلرنہ مختص برر اسم و کندیلرینک غیریلرنہ بولنمایان برر احکام وارد. [۷۵] زیرا زمانہ اقتراق ایلہ برابر بالاستقلال معنایہ دال اولان فعلدر. زمانہ اقتراقی اولمازسہ اسمدر و بالاستقلال معنایہ دال اولمازسہ حرفدر. و کذا زمان ماضی یہ مقترن اولورسہ فعل ماضیدر. و زمان حالہ و استقبالہ دال اولورسہ مضارعدر. و کندوسندہ علل تسعہ مشہورہدن ایکی علت بولنورسہ غیر منصرفدر و عکسی حالہ منصرفدر. و جر ایدن حروف جاری در. و نصب ایدن حروف ماضیہ در. امدی بر مرتبہ نک اسمنی مرتبہ اخرایہ اطلاق ایتمک و آنلردن برینک احکامنی دیکرلری اوزریندہ جاری قیلیمق و مثلاً فعل مضاری فعل ماضی و منصرفہ غیر منصرف و ناصیہ یہ جارہ اطلاق ایلیمک خطاء ظاہردر. بونکلہ برابر مراتبک کافہ سی آنجق کلمہ در. و مراتب وجود حق دہ بویله در. امدی بر مرتبہ نک مرتبہ اخرایہ اطلاق و بر مرتبہ یہ مختص اولان احکامک مرتبہ اخرا اوزرینہ اجراسی و مثلاً واجب الوجودک صفات حوادث ایلہ وصفی و آنک عکسی زندقہ در. و بونک ایچون اہل مشاہدہدن اولان ہر بر عارف زندقہ یہ دوشمکدن خوفاً، کندی مقامی و معرفتی حسیلہ وحدت وجود ایلہ متکلم اولدی. امدی آنلرک مشہدینی مشاہدہ ایتمش کیمسہ ایچون آنلرہ اعتراض جائز دکلدر. و او کیمسہ قول شو ایلہ عمل ایتسون:

اذالم ترالہلال فسلم ** لا ناس راوہ بالا بصار

ترجمہ

سن ہلالی کورمدیکک وقت، کوزلریلہ آنی کورن ناسی تسلیم ایلہ [۷۶]

(امدی عرفا قدس اللہ سرہ حضراتنک مراتبی اوچدر: علم الیقین و عین الیقین و حق الیقیندر. و بونک تفصیلی اولجہ کچدی. ولکن مراتب وجود کثیردر. و ہر بر عارف آنلری کندی وقتی حسیلہ تعداد ایتدی. و آنلردن بضیلری آلتی مرتبہ اولدیغنی ذکر ایلدی. امدی برنجی مرتبہ لا تعیندر و اطلاق حقیقی دہ تسمیہ اولنور. و مرتبہ ذات بحت یعنی خالص دخی تسمیہ اولنور. بو مرتبہ دہ قید اطلاق و تعین ثابت اولدیغنی معناسنہ دکلدر. بلکه اطلاق حقیقی ایلہ مطلق اولان بو وجود، کندوسنہ نعوت و صفات اضافہ سندن منزہ و ہر بر قیددن حتی کذلک قید اطلاقدن مقدسدر. و بو مرتبہ یہ احدیت دہ تسمیہ اولنور. و او ذات حق تعالینک کنہندن عبارتدر. و آنک فوقندہ حق تعالینک دیکر بر مرتبہ سی یوقدر. ایکنجی مرتبہ حضرت الہیہ مرتبہ سیدر کہ اودہ حضرت واحدیہ در. و او مرتبہ حق تعالینک ذاتنہ صفتیکہ و جمیع محدساتہ اولان علمندن عبارتدر. اوچنجسی مرتبہ ارواح مجردہ مرتبہ سیدر. و او مرتبہ دہ تخم کبی ازلدہ ارواحک ابرازی واقعدر. (و است بریکم قالوایی) قوی موجبنجہ او مرتبہ خطاب حق واقع اولدی. و بو مقامدہ سوز چوقدر. شرحی اوزون اولور. بو محتضرک آکا تحملی یوقدر. دردنجی مرتبہ نفوس عاملہ مرتبہ سیدر کہ اودہ عالم مثال و عالم ملکوتدر. بشنجی مرتبہ مرتبہ عالم ملکدر کہ اودہ عالم شہادتدر. آلتنجی مرتبہ، مرتبہ کون جامعدر و اودہ انسان کاملدر کہ جمیع کونک مجالسی و جمعیتنک صورتیدر. و بو مراتبہ کی ترتیب [۷۷] بینلرینی تمیز ایچون اعتبار عقلیدر. و اگر سن بو مراتبی عالم و نفسکی عارف اولور اسہک اللہ تعالی بی عارف اولورسک.

[ولکنک لم تگن عارفاً بنفسک ولم تعلم أنك هو بلا أنت] "ولکن سن نفسکی بیلجی اولمدک و تحقیق،

سن سن اولمیہرق حق اولدیغکی بیلمدک" یعنی آنک علمن سکا تعلقی جہتندن وجود فانیکدن اول حق اولدیغکی بیلمدک، دیمکدر.

[فمتی وصلت إلى الله تعالى أي عرفت نفسك بلا وجود حروف العرفان، علمت أنك كنت إياه]
 "امدی هر نه زمان که حقه واصل اولدک یعنی عرفان حرفلرینک وجودی اولمقسزین نفسکی بیلدک ایسه، محقق سن حق اولدیغکی بیلدک" یعنی عرفان حرفلرینک ترکیبندن سکا معنای معرفت متفهم اولورسه سن وجودک مطموسی اولورسک. بناءً علیه حروف عرفانک وجودی اولمقسزین سن حقک علمنده ثابت اولدیغکی و آنک علمی ایسه ذاتی بولندیغنی بیلدک، دیمکدر.

[وما كنت تعرف قبل أنك هو أو غيره] "و بوندن اول سن حق اولدیغکی یاخود حقک وجودینک غیری اولمیهرق حق سن اولدیغکی بیلدک" یعنی علمک سکا تعلقی جهتندن سن حق اولدیغکی یاخود حقک وجودینک غیری اولمیهرق سن آنک وجودی اولدیغکی بیلدک، دیمکدر.

[فإذا حصل العرفان] "امدی سکا عرفان حاصل اولدیغی وقتده" یعنی وجود آنک وجودی اولدیغنی بیلوب حالت وصطی اولان معرفت نفسدن معرفة الله ترقی ایتدیگک وقت دیمکدر.

[علمت أنك عرفت الله بالله، لا بنفسك] "محقق سن [۷۸] الہی الله ایله بیلدک نفسک ایله بیلدک" یعنی معرفت نفسک ایله بیلدک زیرا سکا نفسکی بیلدیرن و کندیرن بیلدیرن و آنکله آنی بیلدیکنی بیلدیرن آنجق حقد. نته کم بیورر (وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ) جناب شیخ رضی الله عنه بعده بو معرفته مثاله اولهرق شونی ضرب ایدوب بیوردی که

[مثال ذلك أنك لا تعرف بأن اسمك محمود أو مسماك محمود – فإن الاسم والمسمى في الحقيقة واحد] بونک مثالی سنک اسمک محمود یاخود مسمانک محمود اولدیغنی بیلدک. زیرا اسم و مسمی حقیقتده بردر "اسم و مسمانک حقیقتده بر اولدیغینک ایضاحی اولجه کجدی.

[وتظن أن اسمك محمد، وبعد أحيان عرفت أنك محمود و بعد حسابك] "و سن محقق اسمکی محمد ظن ایدردک. و سن ظانکدن صوکره بیلدک که محقق سن محمودسک" حساب، حا و مهملهنک فتحیلدر. سنک ظن ایلدیگک ظنک دیمکدر. یعنی سن، سنک ایچون اسم حقیقیگک غیری اولهرق بر اسم واردر ظن ایدردک. زیرا سنک اسم حقیقیگک عدمدر. و سنک ظنک اسم وجودک باطل اولدیغندر.

[فوجودك بالقرار] "امدی وجودک قرار ایلهدر" قرار فتح قاف ایله اولوب استقرار ایله یعنی حالیه باقیدر دیمکدر. یعنی اسمک محمود اولمسی اوزرینده استقرار ایلهدر. صحیح اولان بودر. یعنی اسمک عدم محض اولدیغکی بیلدک و سنک عندکده دعاوی وجودک باطل اولدیغی تحقق ایتدی.

[واسم محمد ومسمى محمود ارتفع عنك بمعرفتك نفسك محمود] "و سنک نفسک محمد اولمیوب محمود اولدیغنی بیلدک ایله [۷۹] سندن محمد اسمی و محمد مسماسی قالقدی" یعنی یالکز اسمک اولان جهلک قالقدی. حال بوکه جسمک حالیه باقیدر.

[ولم يكن محمدًا إلا بالفناء عن نفسك] "و اسمک محمد اولماسی نفسکدن فانی اولمق ایله دکلدر" و جهلک قالقمه سندن طولای سکا بو معرفت حاصل اولدی. زیرا فانی ایچون نه وجود و نه ده معرفت یوقدر.

[ولأن الفناء يكون بعد إثبات وجود ما سواه؛ ومن أثبت وجود ما سواه فقد أشرك به سبحانه وتعالى]
 "زیرا فنا بر شینک وجودنی اثباتدن صوکرهدر. و شو کیسه که حق تعالی حضرتلرینک غیری ایچون بر وجود اثبات ایتدی؛ محقق او کیسه حق تعالی حضرتلرینه شرک ایلدی" یعنی وجودده حق تعالی ایچون شریق قیلدی. حضرت شیخ قدس سره محقق حق تعالینک ماسواسی عدم محض اولدیغنی تحقیق بیوردقدن صوکره بو معرفتک نفسدن خارج بر شی حاصل اولمادیغنی و بلکه نفسیله نفسک معرفتی ایله حاصل اولدیغنی و نفسی و معرفتی ایسه رینک افعالنندن بر فعل اولدیغنی اخذ ایدرک بیوردی که

[فما نقص من المحمود شيء، ولا محمد في المحمود، ولا دخل فيه ولا خرج منه] "امدی محموددن بر شی نقصان اولمدی و محمد محموددن فانی اولمدی و محمد محمودده دخول ایلدی و محمد محموددن خارج اولمدی" یعنی سنک محمود اولان اسمکدن بر شی نقصان اولمدی. و سنک محمد ظن ایتدیگک اسمک محمود اسمکده فانی اولمدی. و محمد اسمی محمود اسمنه داخل اولمدی و خارج ده اولمادی. و محمود اسمی محمد اسمنه داخل اولمادی یعنی نه بو اسم بو اسمه و نه ده مسمی مسمایه داخل اولمادی. [۸۰]

[فبعدما عرف المحمود نفسه أنه محمود، لا محمد، عرف نفسه بنفسه، لا بمحمد، لأن محمدًا ما كان، فكيف يعرف به شيئًا كائنًا] "امدی محمود کندی ذاتک محمد اولمیوب محمود اولدیغنی بیلدکدن صوکره نفسی نفسی ایله بیلدی؛ محمد ایکن بیلدی. زیرا محمد اولمادی ایدی. امدی موجود اولان بر شی نصل آنکله بیلنور" یعنی نفسی کندیسنک اسمی ظن ایتدیگی محمدک ایله بیلدی. زیرا محمد اسمک بو معرفتده دخلی

یوقدر؛ چونکه محمد اولمامش ایدی. موجود اولمیان محمد ایله بر شیء موجود اولان محمود نصل بیلنور. و بو مثاله موجودک بر وجود حقیقی اولوب آنک دخی الله تعالی اولدیغنه دلیل واردر. نته کم بیوریلور. (وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ)

[فاذا] "بو تقدیرجه" [اذأ] ده که تیزین بر جمله محزوفه دن عوضدر که آنک تقدیری ده شودر: (فاذا عرفت ما تقرر من اول الرسالة الى هنا من ان وحدة الوجود كائنة للملك المعبود) یعنی "رساله نك اولندن بورایه قدر وحدت وجود ملك معبود ایچون کائن اولدیغی تقرر ایتدیکنی بیلدیکن وقت" دیمکدر.

[فإلعارف والمعرف واحد، والواصل والموصول واحد، والرأي والمرئي واحد] "بیلیجی و بیلین بیردر. و واصل و موصول بردر. و کورن و کورون بردر" یعنی عارف و معروف بالانفراد واحدر. و واصل و موصول بلاتعداد واحدر. و رأی و مرئی لدی الافراد واحدر. **[۸۱]** بونک ایچون آتیده که ابیاتک قائلی دیدی.

هو اول هو آخر هو ظاهر ** هو باطن هو واحد هو دپان
والکائنات جميعها معدومته ** في نوره ولها به ابطان
و هو الوجود الحق جل جلاله ** والا نس قدقاموا به والجان
في الملك والملکوت عذوجلعن ** معنى الشريك وما هي الاوثان
ترجمه

[فالعارف صفته] "امدی عارف حقک صفتیدر" زیرا عارفک صفاتی الله تعالینک صفاتنده فانیدر. آندن بر شی صادر اولدیغی وقت، فعلی نفس ایچون کورمز، بلکه ربی ایچون کورور.

[والمعرف ذاته، والواصل صفته والموصول ذاته، والصفة والموصوف واحد] "و معروف حقک ذاتیدر. و واصل حقک صفتی و موصول حقک ذاتیدر. و صفت و موصوف بردر" یعنی ذات، آنجق آنک ذاتی و صفات آنجق آنک صفاتی و اسما، آنجق آنک اسماسی و افعال آنجق آنک افعالی و احکام، آنجق آنک احکامیدر. **[۸۲]**

[هذا بيان "من عرف نفسه فقد عرف ربه فمن فهم هذا المثال علم أنه لا وصل] "ایشته نفسنی بیلن ربی بیلیر. کلامنک بیانی بودر. امدی بو مقالی آکلایان کیمسه وصل اولمیدیغی بیلیر" زیرا وصلک ایکی شی آراسنده اولمسی لازمدر. حال بوکه وحدانیت ثابت اولدقده ایکیلک منتفی اولور.

[ولا فصل] "فصل دخی اولمیدیغی بیلدی" یعنی انفصال یوقدر. زیرا انفصال وصلدن صوکره اولور. حال بوکه وصل منتفی اولنجه فصل دخی منتفی اولور.

[وعلم أن العارف هو] "و بیلیندی که عارف اودر" یعنی بو تقدیردن بیلندی که عارف معرفت عند الله تعالینک فعلی اولمق اعتباریله حقدر. زیرا عبد و آنک فعلی ربینک افعالنندن بر فعلدر. حقیقتده حقه عارف اطلاقی جائزدر. ولكن ظاهرده حق تعالی یه عارف اطلاقی جائز دکلد. زیرا معرفت سبق جهلی داعیدر. و حق تعالینک اسماسی توقیفیدر. آنجق نص ایله یاخود اجماع ایله ثابت اولور. و طائفه صوفیه اسمای افعال و صفاتدن اشتقاق ایله اثبات ایتدیلر. و دعواتدن و آنلرک غیرندن واقع اولان انواع علماء ظاهره عندنده مرجوح و علماء باطنه عندنده ملخوظدر. و شیخ ابو العباس بونی آنلرک تقسیمنی آنک اوزرینه اجرا ایلدی. و اسمای یوزه قدر (...) و بوکندوسنه واصل اولان شی حسبیلدر. و آنلرک بعضیلری اسمانک درت بیک اولدیغینی ذکر ایتدی. و صحیح اولان بودرکه حق تعالینک اسماسی و صفاتنک عددینی آنجق حق تعالی بیلیر.

[والمعرف هو، والرأي هو والمرئي هو] **[۸۳]** "و معروف حق و رأی حق و مرئی حقدر" حکمده بیورلدی که کیم که حق عارف اولدی: هر بر شیده حق مشاهده ایتدی. و کیم که آنکله فانی اولدی هر بر شیدن غائب اولدی. و کیم که آکا محبت ایتدی آکا بر شینک تأثیری المدی.

[والواصل هو والموصول هو فما وصل إليه غيره، وما انفصل عنه غيره فمن فهم ذلك خلس من شرك الشرك وإلا فلم يشم رائحة الخلاص من الشرك] "و واصل حقدر و موصول حقدر. و حقه حقک غیری واصل یوقدر. و حقک غیری حقندن منفعل یوقدر. امدی بونی آکلایان کیمسه شرك ایپندن قورتلدی و عکسی حالده شرکدن خلاص اولمه قوقوسنی بولمادی" یعنی تصلقه لسان ایله دکل ذوق و وجدان ایله آکلاین کیمسه شرکدن قورتلدی دیمکدر. (شرك) شنک و رانک فتحی ایله آوجینک ایپلری دیمکدر. برینه (شركه) دینور. شرك خفی صیدندن سالم اولدی معناسنده. امدی شرك ایکی قسمه منقسمدر: قسم جلی و قسم خفی. و بونک مثالی بودرکه بر کیمسه اگر نفسنی و ضررینی مخلوقاتدن کورور و رب العالمندن کورمز و بوکا اعتقاد جازم ایله اعتقاد

ایلر ایسه آنک شرکی جلیدر و اکر افعالی مخلوقاتیه علی سبیل الاعتقاد اولمیه رق اسناد ایلرسه آنک شرکی خفیدر. و بوندن سلامت افعالی مخلوقاتیه اسناد ایلدیکی وقت آنلری مجازاً اسناد ایلمکدر. [۸۴]

[وَأَكْثَرُ الْعَرَفِ الَّذِينَ ظَنُّوا أَنَّهُمْ عَرَفُوا نَفْسَهُمْ وَعَرَفُوا رَبَّهُمْ، وَأَنَّهُمْ خَلَصُوا مِنْ غَفْلَةِ الوجود، قَالُوا إِنَّ الطَّرِيقَ لَا تَتَيَسَّرُ إِلَّا بِالْفَنَاءِ وَبِفَنَاءِ الْفَنَاءِ، وَذَلِكَ لَعَدَمِ فَهْمِهِمْ قَوْلَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ] "و معرفت ادعاسنده اولان عارفلرک چوغی که آنلر نفسلرینه و ریلرینی بیلدیلر و وجود علتندن قورتلدیلر، ظن ایتدیلر ده دیدیلر که محقق طریق ، آنجق فنا و فناء فناء ایلر میسر اولور. بو ایسه صلی الله علیه و سلم افندمزک قول شریفی آکلادقلری ایچوندلر " علت وجود عملده و حالده و مقامده خطه عبدک بقاسندن یاخود کندینه خاص اولان رسمک و صفتک بقاسندن عبارتدر. معرفت دعواسنده بولنان کیمسه لرک چوغی صلی الله علیه و سلم افندمزک (من عرف نفسه فقد عرف ربه) حدیث شریفک معناسنی آکلادقلرندن طریق و وجودک و نفسک فناسنه معلق بیلدیلر. و فنا الله تعالینک معرفتنه خاص اولمسی قیدیه دکلدر. بو بابده عارفلرک کلامی چوقدر. و آنلردن بعضیلری کندی حالی و مقامی حسبیه فناءیه دائر سوز سویلدی. نته کم بضیلری فنا و بقا مقامنده شویله دیدی:

و من ای صال نلت منزلته الفنا ** فهن ضد هانلت البقا متحققا
فان كنت فی افعال ذاتک فایننا ** بقیة باخلاص لمولاک دائماً
وان صرت عن شهوات نفسک فایننا ** بقیة باوصاف الفتوة موثقاً
وان صرت عن احوال نفسک فایننا ** و عنها فقد ذقت الشراب المروقا
وان كنت عن خلق وخلق وخلق وحالته ** و نفس وفعل فایننا کمل البقا
[۸۵] و ابن فارض قدس سره حضرتلری مقام فنا حقنده دعوی محبتده مجدنک آنی ردندن حکایه

بیورر:

فلم تهوونی مالم تکن فی فایننا ** ولم تفن مالم تجتلی فیک صورتی
(مالم تکن) و (مالم تجتلی) قولنده که (ما) مادام معناسنده. و (اجتلائی) رؤیتدر. (اجتلیته) دیرلرکه بن آنی جلی اوله رق کوردیم دیمکدر. و بیتک معناسی بودر: نفی اجتلا ایلر منفی اولان سنک فناکک نفیسندن ناشی سنک دعوی محبتک منفیدر. یعنی سن سنده بنم اوصافکم بر صورتی مشاهده ایتمدکجه بنده فانی دکلسک و سن بنده فانی اولمدکجهده محب دکلسک. و سندن بر وصفک اجتلاسی بنم سورتکم سنده عدم اجتلاسی مستلزمدر. امدی آنک ملزومنک وجود ملزومندن ناشی نفی محبت لازم کلیر. اوده نفی اجتلادر که [۸۶] او نفی اجتلا نفی محبتی مستلزم اولان نفی فناپی مستلزمدر. بعده حضرت شیخ قدس سره بیورر:

[وَلِظَنُّهُمْ أَنَّهُمْ بِمَحْضِ الشَّرْكِ أَشَارُوا طَوْرًا إِلَى نَفْيِ الوجود، أَيْ فَنَاءِ الوجود، وَطَوْرًا إِلَى الْفَنَاءِ، وَطَوْرًا إِلَى الْإِصْطِلَامِ] " و عرفان دعواسنده اولانلر محقق آنلر شرکی محو ایلرلر ظنیه بر کره فنای وجوده و بر کرهده فناء فناءیه و بر کره محو وجوده و بر کره دخی اصطلامه اشارت ایلدیلر " یعنی دعوی عرفانده بولنانلر محقق شرکی یعنی وجود حق تعالی ایلر کندی وجودلرینک مشارکتی محو ایتدکلرینی ظن ایدرک بر کره الله تعالینک معرفتی فنای وجوده اضافه ایتدیلر. و بر کرهده فناء فناءیه اشارت ایتدیلر. و فناء فنا ، فناء دکلدرکه نه علم، نه عمل، نه حال، نه مقام، نه اسم، نه رسم، نه وصف و نه ده نعت یوقدر. و بونلرک هپسی آنده فانیدر. امدی او، اودر، آنک غیری بر شی یوقدر. و بعض کره الله تعالینک معرفتی عبدک وجودینک محوینه اضافه ایتدیلر و آنلرک اصطلاحنده محو اقسامه منقسمدر. آندن بریسی ارباب ظواهرک محویدر او ده اوصاف عادت و خصال زمیمهدر. و اکا اقامه عبادت و اکتساب اخلاق حمیده دن عبارت اولان اثبات مقابل اولور. و آندن بریسی ده ارباب سرائرک محویدر اوده علل و آفاتک ازاله سیدر و آکا مواصلاتک اثباتی مقابل اولور. و بو اوصاف عبدک و رسوم اخلاتنک و افعالنک صفات و افعال حق تجلیاتیه قالمسی سببیهدر. نته کم [۸۷] حدیثده (كنت سمعه الذی یسمع به) بیورلمشدر. و آندن بریسی دخی محو حقیقیدر. اوده وحدتده کثرتک فناسیدر. و آندن بریسی ده محو عبددیته و عین عبدک محویدر. اوده اعیانه وجود اضافه سنک اسقاطیدر. زیرا اعیان عالمیت حکمیه حضرت واحدیتده ظاهر اولان شؤن ذاتنده. امدی او اعیان عینلری ابداء معدوم اولان معلوماتدن عبارتدر. شو قدر وارکه وجود حق آنلرده ظاهر اولدی. و آنلر ممکنات اولمقله برابر معدومدرلر. آنلرک وجودده آثاری وارد و وجود آنلر ایلر و آنلرک صور معلومه سیله ظاهردر. و وجود آنجق عین حقدر. و اضافه بر نسبتدر که خارجه و افعاله آنک وجودی یوقدر. و تأثیرات آنجق وجوده تابعدر. زیرا معدوم تأثیر ایتمز. فاعل و موجود آنجق واحد اولان حق تعالیدر. فاعل آنجق اودر. آنک غیری دکلدر. نته کم بیوریلور. (وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ) و کذا

بیورلیور. (وَمَا رَمَيْتْ إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَى) و عرفادن بعضیلری معرفت الهی بی اصطلامه اضافه ایتدیلر. و اصطلام عبدک احساسددر. و آثاردن و مشاهدۀ اغیاردن اخذیدر. امدی او واحد قهاردن غیری مشاهدۀ ایتمز. و بعضیلری اصطلامه قلب اوزرینه غلبه اولان وله تعبیر ایتدیلر. اوده هپسی حالندن قریبدر.

[وهذه الإشارات كلها شرك محض] " و بو اشارتلك هپسی شرك محضدر " یعنی شرك خالصدر. معرفتدن بر شی مخلوط دکلدر. زیرا بو اشارتلك هپسی وجود دعواسندن [۸۸] خالی دکلدر.

[فإن من جَوَزَ أن يكون شيء سواه ويفنى بعده، وجَوَزَ فناء فناءه، فقد أثبت شيئاً سواه؛ ومن أثبت شيئاً سواه فقد أشرك أرشدهم الله وإيَّانا إلى سواء السبيل] "امدی شو کیمسه که حَقّ غیری بر شینک اولمسنی و صوکره او شینک فناسنی تجویز ایلدی. و آنک فناء فناسنی جائز کوردی؛ محقق حَقّ غیری بر شی اثبات ایتدی. امدی حَقّ غیری بر شی اثبات ایدن کیمسه او شی حقه اورتاق یاپدی. الله تعالی او عارفلی و بزلی طوغری یوله ارشاد ایلسون" یعنی او کیمسه حَقّ غیری بر وجود اثبات ایتدی صوکره ده او وجودک فانی اولمسنی تجویز ایتدی. بناءً علیه وجود حق ایله برابر وجود باطلی اثبات ایتدی. و او وجودینی حقه شریک قیلدی. حضرت شیخ شدت شفقتندن ناشی او عارفلی دعاده کندی نفسنه تقدّم ایلدی. و بو آنک کمال ارشادینه و ولایتنه دلیلدر. زیرا مرشد، کافرلرک ایماننه و عاصیلرک عصیانندن توبه سینه و مطیعلرک عبادت رحمان اوزرینه ثباتلرینه و مقام احسانه و وصوللرینه محبت ایتمدکجه کامل اولماز. والحاصل وحدت وجوده قائل اولان عارفلرک کلامی نثراً و نظماً لایعدهدر. آتیده کی ابیاتک قائلی بوندن نعمنهدر:

ظننت ظنوناً بانك وما ** انتكون ولا قط كنتا
فان انت انت فانك رب ** و ثاني اثنين دع ماضنتا
فلا فرق بين وجود يكما ** فما بان عنك ولا عنه نبئا
فان قلت جهلاً بانك غير ** خشنت و ان نرال جهلك نثا [۸۹]
فو صلك هجر و هجرک وصل ** و بعدك قرب بهذا احسنتا
دعالقل و افهم بنور انكشاف ** لئلا يفوتك ماعنه صنتا
فلا تشركن مع الله شيئاً ** لئلا تهون فبالشرك دفتا

[فإن قال قائل أنت تشير إلى أن عرفانك نفسك هو عرفان الله تعالى والعارف بنفسه غير الله، وغير الله كيف يعرف الله وكيف يصل إليه فالجواب من عرف نفسه فقد عرف ربه] " و اکر بر قائل محقق سنک نفسکه عرفانک معرفۀ الله در و نفسی عارف غیراللهدر دیه سن اشارت ایدرسک حال بوکه غیرالله الهی نصل بیلیر و حقه نصل واصل اولور دیو [۹۰] سویلر ایه بز جواباً نفسی بیلن حقی بیلیر دیرز " امدی معرفت متضادتر. معرفت الهیهنک نهایتی اولان معرفت نفسدر. و معرفت نفس، وجود نفسک عدمنه موقوفدر. وجود نفسک عدمی دخی قرب نوافل و فرائضه موقوفدر. امدی اولکیسی ایله قدرت و همیه و مشیت قهریه و علم و ظن و سمع و بصر و عقل و غفلت ایله کلام کبی صفات بشریه زائل اولور. و بو شیلر طبع بشرده واقعدر. و آنلر ایله اخلاق و افعال ذمیمه تگون ایدر. امدی هر نه زمان بو صفات فانی اولورسه عبد اوزرینه حق تعالینک صفاتی ظاهر اولور. شویله که الله تعالینک اذنی ایله احیا و اماته ایدر. و قولاغی و کوزی ایله دکل جسدینک هئیت مجموعه سیله ایشیدر و کورور. و کذا مسموعاتی اوزاقدن ایشیدر. و مبصراتی اوزاقدن کورور. و باقی صفات وخی بو فیاس اوزرینهدر. و بو معنا صفات بشریه یله صفات رب البریهده فانی اولمسیدر. اوده نوافلک ثمره سیدر. قرب فرائضه کلنجه او عبدک بالکلیه جمع موجوداتک دخی کندی نفسینک شعور و ادراکندن فانی اولمسیدر. او وجهله که نظرندۀ وجود حق تعالینک غیری قالیمیه. و بو معنا عبدک الله تعالیده فانی اولمسیدر. که اوده فرائضک ثمره سیدر. و بو سببله صلی الله علیه و سلم افندمزک من عرف نفسه فقد عرف ربه حدیث شریفینه مستند اولان مؤلفه قدس سره حضرتلرینک قولی ایله محقق الله تعالینک معرفتی فناء وجوده و فناء فنایه موقوفدر. دین عارفلرک قولی آراسنی جمع ایتمک صحیح اولور. امدی مؤلف معرفتک [۹۱] نهایتنه نظر ایتدی. و او عارفلر ایه معرفتک بدایتنه نظر ایتدیلر. بعده شیخ قدس سره معنای جوابی تبینه شروع ایدوب بیوررکه

[علم أن وجوده ليس بوجوده ولا غير وجوده، بل وجوده وجود الله بلا صيرورة، وجوده وجود الله بلا دخول، وجوده في الله ولا خروج منه. ولا يكون وجوده معه وفيه، بل يرى وجوده بحاله: ما كان قبل أن يكون، بلا فناء، ولا محو، ولا فناء فناء. فإن فناء الشيء يقتضي ثبوته أولا وثبوت الشيء بنفسه يقتضي كينونيته بنفسه لا بقدرة الله تعالى وهذا محال واضح صريح. فتبين أن عرفان العارف بنفسه هو عرفان الله تعالى نفسه، لأن نفسه ليس إلا هو. وعنى رسول الله صلى الله عليه وسلم بالنفس الوجود] "محقق

او کیمسه‌نک وجودی، کندی وجودی ایله و آنک وجودینک غیری ایله اولمدی؛ بلکه آنک وجودی وجود اللهده دخول ایتیمکسزین و آنک وجودی آندن خارج اولمقسزین و حقله برابر و حقه اولمقسزین، وجودینی وجود اللهدر؛ دیو بیلدی. بلکه وجودینی فنا و محوس و فنا فناسز اوله‌رق، اولجه اولدیغی حال ایله کورور. زیرا بر شینک فناسی اولان او شینک ثبوتی اقتضا ایدر. و او شینک نفسیه ثبوتی دخی او شینک قدرة الله ایله اولمیوب نفسیه موجود اولمسنی اقتضا ایدر. بو حال ایسه محال واضح و صریحدر. امدی ظاهر اولدی که آنک نفسیه عرفانی الله تعالینک عرفانیدر. زیرا آنک نفسی آنجق حقدرد. و رسول الله صلی الله علیه و سلم [۹۲] افندمز حضرتلری نفس ایله وجود مراد بیوردی. "یعنی او کیمسه‌نک نفسنک وجودی کندی ایله اولمدی. بلکه وجود حق واحد اولان حقه مخصوصدر. و کندیسی ایچون وصف وجود اولان محدثاتدن کندی وجودینک غیری ایله‌ده اولمدی. بلکه آنک وجودی اللهک وجودیدر. زیرا آنک وجودینک قیامی رینک وجودی ایله‌در. آنک وجود حادثی قدیم اولان اللهک وجودنده داخل دکلدر. زیرا حادث قدیمه قاریشماز. و آنک وجودی، حقله قائم اولدیغی جهته اللهک وجودکدن خارج دکلدر. و حق تعالی ایله برابر آنک ایچون وجود یوقدر و آنک ایچون حقک وجودنده وجود یوقدر. الله تعالی حضرتلری کندیینه بر شینک حلولندن یاخود آنک بر شینک حلولندن منزه‌در. ایشته او کیمسه بونلری بویله‌جه بیلدی. بلکه او کیمسه وجدینی فنا و محوس و فنا فناسز اوله‌رق ایجاددن الکی حالی ایله کورور. زیرا بر شینک فناسی اولان یعنی فناسیه حکمدن اول او شینک ثبوتی اقتضا ایدر. و او شینک نفسیه ثبوتی دخی او شینک قدرة الله ایله دکل، نفسیه موجود اولمسنی اقتضا ایدر. و بو یعنی بر شینک نفسیه ثبوتی محالدر. یعنی مستحیل الوجوددر. و محال اولدیغینک دلیلی واضح و بر شینک نفسیه ثبوتنده بطلانی صریحدر. امدی ظاهر اولدی که او کیمسه‌نک نفسیه معرفتی الله تعالینک معرفتیدر. زیرا آنک نفسی آنجق وجود حقدرد. و رسول الله صلی الله علیه و سلم افندمز نفس ایله وجودی مراد بیوردی. و بو محله (صباح اولدی آرتق ایشیغی سوندور) دینلور. نته‌کم امیر المؤمنین و یعسوب الموحدين امام علی بن ابی طالب کرم الله وجهه حضرتلری که عالم علوی و سفلیده قدری مرفوع، [۹۳] بیورمشدر. کمال بن زیاد رضی الله عنه او حضرتیه حقیقتدن سؤال ایتدکده حضرت امام رضی الله عنه آکا سن نرده! حقیقت نرده! بیوردی. جناب کمال سن سر بکک صاحبی دکمیسک؟ دیدی. حضرت امام کرم الله وجهه اوت و لکن بندن ترشح ایدن شی سنی لبالب طولدورر، بیوردی. کمال دیدی: سنک کبی بر ذات شریف سائلی خائب قیلارمی؟ جناب امام بیوردی: حقیقت، من غیر اشاره سبحان جلالک کشفیدر. کمال ده‌ها زیاده بیان بیور دیدی. حضرت امام صحو معلوم ایله برابر موهومک محویدر بیوردی. کمال ده‌ها زیاده بیان بیور دیدی. حضرت امام سترک غلبه‌سندن ناشی سترک هتکیدر بیوردی. کمال ده‌ها زیاده بیان بیور دیدی. صفت توحید ایله احدیتک قطعیدر. کمال ده‌ها زیاده بیان بیور دیدی. حضرت امام صبح ازلدن طلوع ایدن بر نور درکه آنک آثاری هیاکل توحید اوزرنده پارلار. کمال ده‌ها زیاده بیان بیور دیدی. حضرت امام آرتق صباح اولدی، ایشیغی سوندور بیوردی. یعنی بیان علمی بی براق و حد عقلی بی ترک ایت. و کونشه نسبتله بر چراغ کبی اولان نور حقه نسبة نور عقلی سوندرد. زیرا سکا حقک اوائل صبحی طلوع ایلدی. و آنک اوائلنک سکا نسبتی، نور صبحک وقت استواده‌کی نور شمسه نسبتی کبیدر. و آیدینلقدده چراغه احتیاج یوقدر، دیمکدر. و بو معنا شیخ قدس سره حضرتلرینک شو قولیدر:

[ومن وصل إلى هذا المقام، لم يكن وجوده في الظاهر والباطن بلا وجود الله تعالى] [۹۴] "و بو مقامه واصل اولان کیمسه‌نک وجودی ظاهرده و باطنده وجود الله اولمقسزین موجود اولمدی" امدی آنک صفاتی حقک تجلی خاصی ایله حافع یعنی فانی و مضمحل اولدقده، نته‌کم حق تعالی (فَلَمَّا تَجَلَّى رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ) بیورر. زیرا حادث قدیمک تجلیسنه طاقت کتیره‌مز. بعده آکا امداد ایله ابقا ایدر. آنک نفسی جهتندن آکا عجزینی اظهار ایدر. نته‌کم صدیق اکبر رضی الله عنه بیورر (العجز عن درك الادراك ادراك) یعنی "درك ادراکدن عجز ادراکدر" دیدیلر. بناءً علیه حق ادراک اولنماز. نته‌کم حق تعالی (لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ) بیورر. و (لَنْ تَرَانِي) قول شریفی موجب‌نجه دنیا‌ده کورولمز.

[بل وجوده وجود الله، وكلامه كلام الله، وفعله فعل الله] "بلکه آنک وجودی وجود الله و آنک کلامی کلام الله و آنک فعلی فعل اللهدر" یعنی بلکه آنک وجودی حقک وجودی ایله قائم اولدیغی ایچون اللهک وجودیدر. و کلامی کلام الله، فعلی فعل اللهدر. و بو حق تعالینک (وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَى) و (وَمَا رَمَيْتُ إِذْ رَمَيْتُ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَى) قول شریفی دلالتیله وراثت محمدیه سببیلهدر.

[ودعواه معرفة الله هو دعواه معرفة الله نفسه بنفسه ولكنك تسمع الدعوى منه] "و آنک معرفت نفس دعواسی معرفة اللهدر. لکن سن آندن دعوائی ایشیدرسک و فعلی ده آندن کورورسک" بعضیلرینک

(سبحانه ما اعظم شاني) قولى كېي و بعضيلىنك (اناالحق) قولى كېي. و آنلرك بعضيلرندن واقع اولان احيای موتا كېي. [۹۵] نته كم سيد احمد البدوي قدس سره حضرتلرندن واقع اولدى. شوييله كه آنك بر مريدی وار ایدی. وفات ایده جکی وقت جنازه سنك نمازنی آنجق شیخ اولان حضرت سيدك امامتنی وصیت ایتدی. وقتاكه جنازه یی وضع ایتیلر. حضرت سيد امامت ایچون تقدم ایتدی. مسجدك امامی امامته آندن دها احق اولدیغنی بیان ايله معارض ایلدی. حضرت سيد، نه سن، نه ده بن ای میت قالدق بیوردی. میت باذن الله تعالی قالدی. امدی حقیقته تکلم حق و محیی ده حقدركه حضرت سيددن بر آلت كېي كلام ظاهر و فعل صادر اولدی. و ایشته بونی بیانا آتیده کی ابیاتك قائلی دیدی:

ظهر الوجود الحق في مراتنا ** اذخذ في العدم المقدی لم نذل
فوجودنا هو صورته لوجوده ** لان ذاك الوجود علاوجل
وكذاظهرنا نحن في مرآته ** مع اننا عدم ومنه على وجل
وهو المقدی بالصفات نی واتنا ** و صفاتنا من غير بد في الانزل
اذنخ اجمعنا على العدم الذی ** ما شم ی ائحتا الوجود اذانزل
فظهره فينا لقول قل انظروا ** ماذا الذی هو في السماء والارض هل
وكذاك وهو الله قال يانه ** هو في السماء والارض من نزل
وظهوره فينا بحكم كلامه ** في كل شیء هالك الا الاجل
مع اننا نحن العوالم كلها ** موجوده فافهم وافصل ماخمل
واخذی تظن تعنیوا وتعبدلا ** في ربنا عما عليه قد انتقل [۹۶]
وكذلك اذن ران تظن ياننا ** عما عليه لنا التغير والبدل
فان ارانا فهوراع نفسه ** لا اننا هو اونها حاشاه جل
واذا رايناه فانفسنا نرى ** لا غير فاكشف عن سنا هذا الحل
هذاهو العرفان و هو اجل ما ** یا نی به بشر وحققه الامل
ارث النبی محمد و هو الذی ** جائت بر ساداتنا القوم الاول

[۹۷] بعده حضرت شيخ قدس سره بیورر:

[وترى الفعل منه، وتري شخص غير الله تعالى كما ترى نفسك] "و نفسکی اللهك غیری کوردیکك كېي شخصك وجودینی دخی اللهك غیری کورورسك" یعنی نفسك معرفته جهلكدن ناشی كندی ایچون بر وجود کورورسك. معرفت نفسك تفصیلاً بیانی اولجه مرور ایتدی. و آنك اجمالاً معرفتی بودركه سن نفسی و آنك فعلنی الله تعالینك افعالندن بر فعل اولدیغنی و آنك وجودی آیینده مرتسم اولان صورتك وجودی كېي اولدیغنی بیله سك. زیرا او وجود حقه مقابل اولدیقه آنك ایچون بر صورت ظاهر اولور. و بونك ایچون مؤلف بیورر:

[فإن المؤمن مرآة المؤمن] " زیرا مؤمن مؤمنك آیینه سیدر" یعنی وجود حق الله ایمان ایدینمك آیینه سیدر. مقام ایمان و احسانه واصل اولدیغنی وقت [۹۸] بونی ذوق و وجدان ايله کورور.

[فهو بعينه، أي ينظره؛ فإن عينه عين الله، ونظره نظر الله] "امدی حق مؤمنك عینی یعنی نظیرد.

زیرا مؤمنك عینی، عین الله. یعنی نظری نظرالله" مؤمن كاملک عینی دیمكدر. زیرا او رتبه کماله واصل اولدقه همتی ايله رینك انایتینه و قدرته صعود ایدر. و آنلر ايله قائم اولور. بویله اولنجه صورت ظاهر و باطنه سنك شهودندن غائب اولور. و آنك افعالنك كافه سی الله تعالی یه اضافه اولنور. نته كم اولجه بیانی مرور ایتدی. و بو آنك مقام محبوبنه وصولیدر. امدی الله تعالی آنك سمعی و بصری و لسانی و یدی اولور.

[بلا كيفية لا هو هو بعينك أو علمك أو فهمك أو ظنك أو رؤيتك] "کیفیت اولمقسزین و حقك سنك عینكه یاخود علمكه ویاخود وهمكه و باطنكه و یاخود رؤیتكه حولی اولمقسزین" زیرا الله تعالی بر شیئی حلولدن منزهدر.

[بل هو هو بعينه وعلمه ورؤيته. فإن قال قائل: "إني الله، فإن سمعه منه لا من الغير فإن الله يقول اناالله لا هو يقول]" بلکه حق ناظرک عینی و علمی و رویتی در. و اکر بن اللهم دیرسه غیردن دکل، آندن دیکله زیرا الله بن اللهم دیر؛ او دیمز" یعنی الله فانی اولان عبد اکر بن اللهم دیرسه، سن آتی غیردن دکل، الله بن دیکله زیرا الله تعالی بن اللهم دیر آتی بو عبد فانی دیمز.

[ولكنك ما وصلت إلى ما وصل إليه؛ فإن وصلت إلى ما وصل إليه، فهمت ما يقول وقلت ما يقول] "ولكن سن آکا [۹۹] واصل اولان شیئه واصل اولمادك. اکر سن آکا واصل اولان شیئه واصل اوله ایدك دیدی

شيئاً آكلاردك" يعني سك او عبد فانيه واصل اولان شيه واصل اولمادك. تاكه خطاي آكلاياسك. اكر سن واصل اوله ايدك ديديكى آكلاردك و بيلردك كه قائل آنجق الله تعالىدر.

[وقلت ما يقول، ورأيت ما يرى] " و آنك سويلديكي شئي سويلر و كورديكى شئي كورورسك" حال بوكه بو مقامه وصولدن اول سن آكا انكار ايلرسك. و بعضيلرى آنى تكفير ايدر. و بعضيلرى تكذيب ايدر. (بلكدبوا بمالم حييطوا يعلمن)

[وعلى الجملة، وجودُ الأشياء وجودُهُ بك، بلا وجودهم] " و على الجملة اشيانك وجودى اولميه رق اشيانك وجودى آنك وجوديدر" زيرا اشيانك قيامى وجود حق ايله در. و اللهك وجودى وار ايدى. و آنكه برابر بر شى يوق ايدى؛ شمديكى حالده دخى اويله در.

[فلا تقض في شبهة، ولا تتوهمن بهذه الإشارات أن الله تعالى مخلوق. فإن بعض العارفين قال: "الصوفي غير مخلوق"، وذلك بعد الكشف التام وزوال الشكوك والأوهام] "امدى شبههيه دوشميه سك و بو اشارتلى ايله تحقيقا الله تعالى حضرتلرينك مخلوق اولديغنى توهم ايتميه سك. زيرا بعض عارفلى صوفى مخلوق دكلدر ديدى. و بو دخى كشف تامدن و شكرك و وهملك زوالندن صوكره در" يعنى حلول شبهه سنه دوشميه سك. زيرا صوفى كندسك ازلده ايجادنى الله تعالىنك علمنه تعلقى ايله اولديغنى بيلير. بناءً عليه الله تعالىنك علمى جمله سندن در. و علم الله ايسه غير مخلوقدر. بويله اولنجه صوفى هر نه قدر روح و جسم حيثيتندن مخلوق ايسه ده، بو اعتبار ايله غير مخلوقدر. **[١٠٠]**

[وهذه اللقم لمن له خَلْقٌ أوسع من الكونين] " و بو دخى كونيندن خلقى و سمعى اولان كيمسه ايچون بر لمعه در" خلق لامك سكونى و ضم ايله سجهيه معناسنه در. سمع، سينك فتحى و ميمك سكونى ايله در. حق تعالىنك (أَوَّلَى السَّمْعِ وَهُوَ شَهِيدٌ) قولندن مأخوذ در. زيرا صوفى الله تعالىنك تسبيحنى و تقديسنى ايشيدر. يعنى صوفى غير مخلوقدر، قولى كونيندر. يعنى عالم ملك و عالم ملكوتدن خلقى يعنى سجهيه سى و سمع اولان كيمسه ايچون فهم كشفيدن بر قطعه در كه آنلره آلامق حاصل اولور. نته كم حق تعالى بيورر. (وَإِنْ مِّن شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ) ولكن بو تسبيحنى آنجق حق تعالى كندوسك سمعى و بصرى و لسانى و يدى اولان كيمسه تفقه ايدر. يعنى كهنى بيلير.

[وأما مَنْ كان خَلْقُهُ كالكونين فلا توافقه، فإنها أعظم من الكونين. وعلى الجملة أن الرائي والمرئي والواجد والموجود، والعارف والمعرف، والموحّد والموحّد والمدرك والمدرك واحد] و اما شو كيمسه نك كه خلقى كونين كبيدر. آكا موافقت ايتمز. زيرا او كونيندن اعظمدر. و على الجملة بيل كه كورن و كورولن و برلهين و برلهنن و بيلن و بيلين و ايجاد ايدن و ايجاد اولنان و ادراك ايدن و ادراك اولنان بر در" يعنى سجهيه سى اولماين كيمسه جمود جهتندن كونين كبيدر. و بو لمعه آكا موافقت ايتمز. زيرا او لمعه يعنى كشف فهمى آنك فهم سقيم اوزرينه كونيندن اعظمدر. و بو جمله اوزرينه بيل كه اسم فاعل صيغه سيله راء و اسم مفعول صيغه سيله مرئ و مدرك قولنه قدر مابعدى ده بويله جه اوله رق هپ بر در. **[١٠١]** يعنى الله تعالىدر. و ايشته بونك ايچون آتيده كى ابياتى قائل اولان ديدى:

ماله عندك كنه ** فتحقه وكن هو
ايها الغائب فينه ** لمتى لقرض عنه
انت عيّن وهو عيّن ** لك تاتى انت منه
وتيقظ ايها الفا ** فل فق انت لدنه
للربوبيته سر ** فاحفظ السروحنه
وعليك العهد ما ** حوّد من الرب اعرفنه
وعزّيد هو فى ذا ** تك اياك تهانه
عدم انت ومولا ** كوجود فا شهدنه
نرينت الله فخذها ** منه واحذج لا تشنه
و على نفسك من ** ينصح بالحق اعته
واذا منك المو ** دعسوالا تخنه
و ارجع الامر اليه ** ذاتك امحقها لدنه
شرعك الميزان فاعمل ** والذى تعمله نرته

[۱۰۲] یعنی میزان شریعت ایلله عمل ایت. میزان عقلی ترك ایلله، شعرانی قدس سره بیورر. الله تعالی صاحب عقله میزانی، آنجق انکله الله تعالی ایچون اولچمک اوزره ویردی. یوقسه الله تعالینک علیهنه اولچمک ایچون ویرمدی. و ناس عقللرینک میزانی ترك امرنده طبقات اوزرینه در. و آندن بعضیلری [۱۰۳] حضرت الهیه کندی میزانی ایلله دخول ایدوب اللهک علیهنه وزن ایدر. امدی او کیسه هر نه وقت آنی نفسنه اضافه ایتسه عقلی قبول ایتمدیکی جهتله اللهک اوزرینه رد ایدر. بناءً علیه بو کیسه هالکین ایلله برابر در. و آنلردن بعضی میزانی باب حضرته وضع ایدوب حضوره بلا میزان داخل اولور. امدی بو کیسه وزن ایتمکدن خروج ایتدکده آکا ایمان ایتمز. بناءً علیه کذالك هلاك اولور. کله آنک چوغی حضوره ادباً میزان ایلله داخل اولان کیسه لردندر. و آنلردن بعضی میزانی اریمش اولاندر. و میزان اولمقدن خروج ایدنجه قدر اریر. امدی بو کیسه ایچون فتح مأمولدر. بعده حضرت شیخ قدس سره اجمال ایلدیکي شیئی تفصیل ایدوب بیورر.

[هویری وجوده، و يعرف وجوده، و يدرك وجوده بوجوده، بلا كيفية إدراك ورؤية ومعرفة، وبلا وجود حروف صورة الإدراك والرؤية والمعرفة. فكما أن وجوده بلا كيفية، فرؤية نفسه بلا كيفية، وإدراكه نفسه بلا كيفية، ومعرفة نفسه بلا كيفية] "و ادراك و رؤیت و معرفت کیفیتی اولمقسزین ادراك و رؤیت و معرفت صورتنک حرفلرینک وجودی دخی اولمقسزین حق تعالی کندی وجودینی کندی وجودی ایلله کورور. و کندی وجودینی کندی وجودی ایلله بیلیر. و کندی وجودینی کندی وجودی ایلله ادراك ایلر. و نته کم محقق حقک وجودی کیفیتسز و حقک نفسی کورمه سی کیفیتسز و حقک نفسی ادراك ایلمیسی کیفیتسزدر" [۱۰۴] زیرا کیفیت و ماهیت حوادثک صفتندندر. حق تعالی ایسه مطلق اوله رق صفت حوادثدن منزهدر. و کذالك نهایتی اولمیان جمع صفات کملیه سی کیفیتسزدر. و محبتی رجالی دخی کیفیتسزدر. (و ان الله تعالی جمیل یحب البال) وارد اولمشدر. امدی جمال اللهن ذات علیه سیله قائم اولان بر صفت ازلیه در. آنک ایچون مشاهده واردرکه اولاً مشاهده علمیه در. امدی حق صنعی مشاهده عینه ایلله کورمک مراد ایتدکده عالمی آیینه کبی خلق ایتدی. آنده عین جمالی عیاناً مشاهده ایدر. امدی جمیل حقیقی آنجق الله تعالیدر. کونده اولان هر بر جمیل آنک مظهر جمالیدر. ایشته بونک ایچون آتیده کی بیتک قائلی دیدی:

و کل ملیح حسنه من جمالها * معارله بلا حسن کل ملیحته

ترجمه

و هر بر ملیح آنک جمالندن آنک بر حسنیدر بلکه او حسن هر بر ملیح ایوچن عاریتدر.
[فإن سأل سائل وقال: "بأيّ نظر تنظر إلى جميع المكروهات والمحوبات؟ فإذا رأينا، مثلاً، رؤيًا أو جيفةً أقول هو الله تعالى"] "و اگر بر سائل سؤال ایدوب جميع محوبات و مکروهاته هانکی نظر ایلله باقه لم، بر جیفه و روئی کوردیکمز وقت آکا الله تعالی دیه لممی؟ دیر ایسه."

[قلنا الله تعالى و تقدس ان يكون شيئاً من هذه الاشياء] "بز دیریز که الله بو شیلردن بر شی اولمقدن مقدس و عالیدر" زیرا محب مشغوف محبوبنک افعالی کاملاً محجب کورور و محبوبنک آثارندن [۱۰۵] بر شیئی محبوبک غیری کورمز. و جمال ذات مطلق اوله رق صفات جمالیه و جلالیه دن هر بر صفتده موجوددر. امدی بو سؤالی صوران سائل محب دخی اولسه، او احبابک کوردیکی کبی کورما مشدر. زیرا آنک قریحه سی منجمد و عین بصیرتی اعماددر. اگر آکا بیک جواب ایلله اثبات ایتسه ک، اعمی ایلله برابر آنک ظلماتنک تراکمندن ناشی هیچ بر فائده ویرمز. اگر بالی طاتمیان کیسه یه آنی بیک وصف ایلله وصف ایسه ک آنک حلاوتی ادراك ایدیه بیلیری؟ و اگر وحدت وجود مسائلی آکا واصل اولمیان کیسه یه بیک کره تحقیق ایلله تکرار ایلسه ک، آکا واصل اولان و بصیرتی مستند اولان کیسه کبی، آکا بر علم حاصل اولورمی؟

[وكلامنا مع من لا يرى الجيفة جيفةً والروث روثًا] "و بزم کلاممز روئی روث و جیفه بی جیفه کورمین کیسه یه در" زیرا آنلر آنک محبوبنک فعلیدر. زیرا اشیانک کافه سی الله تعالینک آیاتی و قدرتنک دلائلیدر.
[بل كلأمنا مع من له بصيرة وليس بأغمه] "بلکه بزم کلاممز بصیرتی اولوب ب اکمه اولمیان کیسه یه در" اکمه خلقة بصری مظموس اولان کیسه دیمکدر.

[فإن فمن لم يعرف نفسه فهو أغمه وأعمى] "زیرا تحقیق نفسی بیلمین کیسه اکمه و اعماد" یعنی مقام عرفانه و وصولدن اکمه و اعماد دیمکدر.

[وقبل ذهاب الأغمه والعمى، لا يصل إلى هذه المعاني ولا هذه المخاطبة مع الله] [۱۰۶] "و اکمهیت و اعمالق کیمزدن اول بر کیسه بو بیان اولنان معنارله واصل اولماز. و بو مخاطبات حق ایلله برابر اولان کیسه لره در" یعنی بو دقیق معنارله واصل اولماز. و بو مخاطبات جلیله الله تعالی ایلله برابر اولان کیسه لره در.

زیرا عارف قلبنده حقله مخاطبه ایدر. و آکا القا اولنان شی سببیه کندیسنه جواب حاصل اولور. بناءً علیه او جواب سببیه تثبیتی و تمکینی زیاده اولور. امدی آنک قلبی طور سینا طاغی کبیدر. بعضیلری آکا (الهام) تعبیر ایدرلر. و بعضیلری دیدی که الله تعالی بعض قولرینی نور الهی ایله خاص قیلار. واردات حقدن قلبنه وارد اولان شی ایله غیر حقدن قلبنه وارد اولان شی آراسنی او نور سببیه تفریق ایدر. و هیچ بر شکک ابدأ تشکیک ایله زائل اولمیه حق حیثیتله الله تعالی جانبندن قلبنه وارد اولان شیئ یقیناً بیلیر. و بو کلامه حدیث تعبیر اولنور. نته کم (ان یكون من امتی یحد ثون فعمر) حدیث شریفنده آکا اشارت اولنور. یعنی بنم اتم ایچنده حق تعالینک قونوشدیگی کیمسه موجوددر. و او کلام سببیه آنک حق اولدیغنی بیلیر. امدی عمر آنلردندر، دیمک اولور. و بو امت ایچونده الله تعالی ایله قونوشانلردن بر چوغی اشتهایتیدی. و مؤلف حضرت شیخ اکبر و ابو یزید البسطامی و سری سقطی و عمر بن الفارض رضوان الله علیهم حضراتی آنلردندر. و وجه اراصنده مؤمن قالماینجیه قدر هر بر عصردهده بویهدر. امدی آنلرک کلاملری حقیقه الله تعالی ایلهدر.

[لا مع غیر الله ولا مع الاکمه. فإن الواصل إلى هذا المقام يعلم أنه ليس غیر الله شی وخطابنا مع من له عزم وهمة في طلب العرفان نفسه عبر ويطرؤ في قلبه صورة في الطلب واشتياق إلى الوصول إلى الله تعالی] [۱۰۷] "غیرالله اولان و اکمه اولان کیمسه یه دکدر. امدی محقق بو مقامه واصل اولان بر شی غیرالله اولمیدیگی بیلیر. و بزم خطابمز معرفة الله ایله عرفان نفسنی طلبده عزم و همتی اولان کیمسه یه در. و قلبنده عرفان طلوع ایدن و قلبنده طلب اشتیاقده بر صورت و الله تعالی یه طلب و اشتیاقده بر منزلت تعمد ایلین کیمسه یه در" یعنی بو مخاطبات جلیه اللهک غیری اولان و آنادن طوغمه اعمی اولان کیمسه یه دکدر. بزم خطابمز معرفة الله اتصال ایچون عرفان نفسنی یعنی صلی الله علیه و سلم افندمزک (من عرف نفسه فقد عرف ربه) قول شریفی تحتنه داخل اولان ذاتنی و حقیقتنی بیلمکی طلبده عزم و همتی اولان کیمسه یه در. و او کیمسه نك قلبنده عرفان طلوع ایدر. و او کیمسه طلب و اشتیاق امرنده بر صورت قصد ایدر. امدی آنک ایچون الله تعالی طلب و اشتیاق امرنده بر وثوب و منزلت حاصل اولور.

[لا مع من لا قصد ولا مقصد له] "بزم کلاممز قصد و مقصدی اولمیان کیمسه یه دکدر" یعنی طلبی و مطلبی اولمیان کیمسه یه دکدر. امدی او کیمسه نك نفسندن واقع اولان طلبی (اذا احب الله عبداً) حدیث شریفندن ناشیدر. الله تعالی او کیمسه ایچون کندی نفسندن بر واعظه قیلار. و او کیمسه نك مطلبی و معرفت نفسه متوقف اولان معرفة اللهدر. امدی الله تعالی قوللرینه بر خیر مراد ایلدیکی وقت، آنی حضرت قدسنه سوق ایدر. آنک کندی نفسندن او کیمسه ایچون [۱۰۸] بر سائق قیلار. و ایشته بونک ایچون آتیده کی بیتک قائلی دیدی:

فکلی لکلی طالب متوحبه * و بعضی لبعضی جاذب بالاعنته

"فکلی" قولنده کل لفظی ایکی معنایه اطلاق اولنور. قلباً و روحاً و سراً و خفی و اخفی و نفساً و قالباً آنک اجزاسندن و اعضاسندن کلک هر بر فردینه شاملدر. و ذاتنک مجموعندهده کل اطلاق اولنور. یعنی قلب و روح و سر و خفی و اخفی و نفس و جسم ایله مقامات طریقه قطع عقبات ایچون آنک اجزاسیله کله سیر ایلدی، دیمکدر. یعنی آنک طرقلنه متوجهاً مقام جمعه طالب اوله رق دیمک اولور. و بیتده کی و بعض "لبعض" قوی بو اجزاء و لطائفدن هر بر جزء و لطفیه نك بری دیکرینه روابط روحانیه ایله باغلیدر. اولکی خبر مشرع جمع اولان عبد جانبندن قلبه صوکره روحه صوکره سره صوکره خفایه صوکره اخفایه صوکره نفسه صوکره جسمه مقام جمع تمام اولنجیه قدر آکا وارد اولور. بو مقامده کلام واردر. اگر آنی بسط ایدرسه ک بو شرح اختصار مرامدن خروج ایدر.

[فإن سأل سائل وقال الله تعالی لا تدرکه الأبصار وهو يدرك الأبصار وأنت تقول بخلافه، فما حقيقة ما تقول، فالجواب: عن ذلك جميع ما قلنا هو معنى قوله تعالی لا تدرکه الأبصار] "اگر بر سائل الله تعالی "لا تدرکه الابصار و هو يدرك الابصار" یعنی حقی بصرلر ادراک ایده مز. حق بصرلری [۱۰۹] ادراک ایدر. دیو بیوردی. حال بوکه سن بونک خلافتی سویلیورسک. امدی سویله دیکک شئیک حقیقت نه در دیو سؤال ایدرسه امدی بونک جوابی، هپ سویله دیکمز شی حق تعالینک (أُنْذِرْکُ الْأَبْصَارُ) قول شریفنک معناسیدر" یعنی عین، باصره ایله ادراک اولنماز بلکه آنی قلوب عین بصیرت و معرفت ایله ادراک ایلر. حضرت علی کرم الله وجهه افندمز (لم اعبد رباً لاه) یعنی کورمدیکم ربه عبادت ایتمم، بیوردی. آکا بریسی نصل کوردک دیدی. آکا بیوردی که؛ یازق که آکلایه مادک. آنی کوزلر مشاهده عیان ایله کورمز. ولكن قلبلر آنی حقایق ایمان ایله کورور.

[أي ليس أحد في الوجود، ولا بصر مع أحد يدركه.] "يعني حق ادراك ايلر بر كيمسه ولمادى و حق ادراك ايلر حق ايله برابر بر كيمسه اولماز، ديمكدر "يعني معنائى بديهيه ايله و نظريه ايله و ازمنه ايله و حواس تعبير اولنان قوا ايله مطلقا ادراك اولنماز. او حواس اويله بر حواسدر كه ادراك خاص سببيله بونك هر بر موضعه بر اسم خاص ايله مسمادر. امدى مقادير بصر ايله و اصراف سمع ايله ادراك اولنور. و رائجله رشم ايله ادراك اولنور. و طعاملر زوق ايله ادراك اولنور. و صلابت و رخاوت و حرارت و برودت و امثالى مثللو كيفياتلر ايله ادراك اولنور. و بونلرك جمله سيله حق تعالىنك ادراكى مستحيلدر.

[فلو جاز أن يكون في الوجود غيره، لجاز أن يدركه غيره. وقد نبّه الله تعالى بقوله لا تدركه الأبصار على أن ليس غيره سواه، يعني لا يدركه غيره، بل يدركه هو. فلا غيره فهو المدرك لذاته ندانه لا غير؛ فلا تدركه الأبصار، لأنها محدثة، والمحدث لا يدرك القديم الباقي، فهو بعد لم يعرف نفسه. إذ لا شيء ولا الأبصار إلا هو. فهو يدرك وجوده بلا وجود الإدراك وبلا كيفية] [۱۱۰] "و اكر وجودده حقه غيرى اولمق جاز اوليدى؛ البته حقه غيريى حق ادراك ايلمك جاز اولوردى. و محقق الله تعالى "لا تدركه الا بصر" قول شريفى ايله حقه غيرى غير اولمدينى اوزيرنه تنبيه ايلدى. يعنى حق حقه غيرى ادراك ايتمز. بلكه حق حقه غيرى اولمقسزين كندى هويى ادراك ايلر. امدى حق تعالى غير الميهرق كندى ذاتى ايله كندى ذاتى مدركد. زيرا ابصار حق ادراك ايلمز. چونكه ابصار محدثدر. و محدث، قديم باقى بى اودراك ايلمز. و بو معنايه واصل اولميان كيمسه نفسى بيلمى. زيرا شى و بصرلر يوقدر. الا حق واردر. امدى كيفيتك و ادراكك وجودى اولمقسزين حق تعالى كندى وجودينى ادراك ايلر "يعنى الله تعالى (لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ) قول شريفى نفى غيره تنبيه ايلدى. (فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) قولنده تنبيه اليديكى كى. امدى الوهيتدن و ادراكدن غير نفى اولندقد بيلندى كه آنك سواسى آنك غيرى دكلدر. يعنى حق، حقه غيرى ادراك ايتمز. بلكه غير اولمقسزين كندى هويى ادراك ايدر. يعنى نفسى نفسى ايله ادراك ايدر. امدى حق تعالى كندينك غيرى اولميهرق كندى ذاتى [۱۱۱] كندى ذاتى ايله مدركد. يعنى آنك ذاتى آنك غيريى ادراك ايتمز. زيرا ابصار حق ادراك ايلمز. چونكه ابصار محدثدر. و محدث باقى اولان قديمى ادراك ايدهمز. و بو مقامه واصل اولميان كيمسه بعيددر. نفسى بيلمز و ربى ده بيلمز. زيرا نه شى واردر و نه ابصار واردر. آنجق قلبلرى و بصرلر مقلب اولان حق واردر. بناء عليه كيفيتك و ادراكك وجودى اولمقسزين كندى وجودينى ادراك ايلر. زيرا او مطلقدر. آنك احتياجى يوقدر. و آنك فناى تقيد اولمقسزين مطلقدر. حق سبحانه (هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ) بيورر. والحاصل الله بيلمك آنجق الله ايله اولور. و ايشته بونك ايچون آتيده كى بيتلرك قائلى ديدى.

عدفت الرب بالرب ** بلا شك ولا ريب
فذاق ذاته حقا ** بلا نقص ولا عيب
ولا صيران بينهما ** فنفسى مظهر الفيب
ترجمه [۱۱۲]

[فإن سأل سائل وقال: "أنت أثبتَّ الله وتنفى كلَّ شيء، فما هذه الأشياء التي تراها؟]" و اكر بر سائل سؤال ايدوب سن هر شى نفى ايدوب حق اثبات ايتديك. امدى بو كورديك اشيا نه در؟ ديو سويلر ايسه "يعنى ارض و ارضده اولان شيلر و سما و شمس و قمر و نجوم و عالم علوى و سفليدن امثالى اولان شيلر نه در؟ ديمك اولور.

[فالجواب: قلت هذه المقالات مع من لا يرى سوى الله شيئاً. ومن يرى شيئاً سوى الله فليس لنا معه جواب ولا سؤال] " امدى جواب بودركه: بو مقالات بر شى حقه غيرى كورمين كيمسه يهدر. و بر شى حقه غيرى كورن كيمسه يه بزم ايچون جواب و سؤال اولمدى ديرم "يعنى وحدت وجوده دائر اولان بو مقالات، آنك ماسواسنك اضمحلالندن و عدم وجودنى و فناسندن ناشى بر شى حقه غيرى كورمين كيمسه يهدر. و بر شى حقه غيرى كورن كيمسه يه قارشو جوابمز و سؤالمز يوقدر. زيرا او بو مقامه واصل دكلدر.
[فإنه لا يرى غير ما يرى] "زيرا او كيمسه كورديكى شئيك غيريى كورمز" امدى او كيمسه ظلمت سوى ايچند مستغرقدر"

[ومن عرف نفسه لا يرى غير الله، ومن لم يعرف نفسه لا يرى الله تعالى] "و نفسى بيلن كيمسه اللهده غيرى كورمز و نفسى بيلمين كيمسه ده الله تعالى بى كورمز" [۱۱۳] يعنى نفسى بيلن كيمسه وجودده اللهك غيريى كورمز و نفسى بيلمين كيمسه دخى الله تعالى كورمز. زيرا الله تعالىنك معرفت معرفت نفس ايله مشروطدر.

[وكل إناء يرشح بما فيه] "و هر بر قاب ایچنده اولان شی ترشح ایدر" بال قابندن آنجق بال صیزار و صبر قابندن آنجق صبر صیزار و بن آتیده کی ابیاتی سویلهدم:

اری الشوق فی قلبی یزید ویطفح ** ونیران وجدی والصبابته تجرح
وکنت بکتمان الهوی مولعابه ** فالی ودمعی مارییدی وشرح
فقلت له یادمعدع جریک الذی ** بر تکشف الاستار عنی و تفضح
فقال الم تسمع لا اقول من مصنی ** وکل انا بالذی فیه یرشح

ترجمه [۱۱۴]

[وقد شرحنا كثيرا من قبل] "و محقق بز بوندن اول چوق شرح ایتدک" یعنی بو رسالهده چوق شرح ایتدک دیمکدر.

[وان نشرح أكثر من ذلك فمن لا يرى ولا يفهم ولا يدرك] "و بوندن زیاده شرح اولنمش اولسه، امدی کورمین کیمسه، کورمز و آکلاماز و ارداک ایلمز" زیرا نبیه اولان کیمسه بر مثال ایله ادراک ایدر. و غبی اولان کیمسه بیک شاهد ایله ادراک ایده مز.

[ومن یرّ ویفهم ویدرک] "و کورن کیمسه کورور و آکلار و ادراک ایدر" معارف الهیه و مواهب صمداینه دن آنک قلبنه الله تعالینک تودیع بیوردیغی شی سببله کورور و آکلار. و ادراک ایدر.

[والواصل تکفیه الإشارة، و غیر الواصل لا یصل، لا بالتعلیم ولا بالتفهیم ولا بالتقریر ولا بالعلم ولا بالعقل] "و واصله اشارت کافیدر و واصلک غیری، نه تعلیم نه تفهیم ایله نه تقریب ایله نه تقریر ایله نه علم ایله نه عقل ایله واصل اولماز" یعنی واصلک غیری اولان کیمسه عبارة صریح ایله آکلاماز. و ادراک آنک فهم سقیمنک و یاخود کریم اولان الله واصل اولماز. نه تعلیم ایله نه تفهیم ایله نه دهه آنک فهمنه تقریب ایله و نه ده لسان ایله تقریر ایله و نه ده اولنان توضیح ایتمک صورتیله علم ایله و نه ده عقل ایله آکلاماز. و بو معنالره واصل اولماز. [۱۱۵]

[إلا بخدمة شیخ فاضل وأستاذ حاذق وسالك لیهتدی بنوره ویسلک بهمتّه ویصل به إلى مقصوده إنشاء الله تعالى] "بو معنالری آنجق بر شیخ واصلک و استاد حاذق خدمتی ایله آکلار طریقّه سالک اولان کیمسه آنک نوریه هدایتلنیر. و آنک همتیله سلوک ایدوب انشاالله تعالی آنک سببیله مقصودینه واصل اولور" یعنی بو حدث وجوده دائر اولان معنالری آنجق الله تعالی یه واصل اولان بر شیخک و تأدیب نفوسده و سیاست نفوسده ماهر اولان بر استاد حاذق خدمتی ایله آکلار. تحقیق اوزره نفسک عقباتی قطع ایدینمش اولان سالک طریق که حقیقت امردن جاهلدر. او استادک نور باطنی ایله هدایت بولور. و آنک رب البریه یه اولان همت قویه و جازیه سیله طریقت مرضیه یه سلوک ایدوب الله تعالینک مراد علیه سیله و او استادک همتی سببیله مقام احساندن عبارت اولان مقصودینه واصل اولور.

[وَقَفْنَا الله لما يحب ويرضى من القول والفعل والعلم والعمل والنور والهدى] "الله تعالی حضرتلری قولندن و فعلندن و علمدن و نوردن و هدادن سودیکی و راضی اولدیغی شیئ بزى موفق ایلسون" یعنی الله تعالی مسائل علمیه کبی قولندن و عبادات برینه و مالیه کبی فعلدن و بزده فائده سی اولان علمدن و طریق صوابی آچیق اوله رق کوسترن نوردن و "لب الالباب" [۱۱۶] اولان رسولنه اتباع ایله هدادن سودیکی و راضی اولدیغی شیئ بزلى موفق ایلسون، دیمکدر.

[إنه على كل شيء قدير وبالإجابة جدير وصلّى على سيدنا محمد وآله اجمعین] بو شرحک تألیفندن بیک ایکی یوز سکسان سه ن هجریه سنک خالق ثفلینه مضاف اولان شهر رجبک یدنجی بازار ایرتسی کونی فراغت اولندی.

لسان عربی اوزره اولان بو شرحک ترجمه سی دخی بیک اوچیوز قرق بر سنّه هجریه سنه مصادف اولان محرم الحرامک دردنجی بازار کونی صباحی ختام بولدی. والحمد لله على ذلك. شرحک لسان ترکی یه ترجمه سی آلتمش سنه صوکره واقع اولمش اولور
عبد جانی
احمد عونی